

Fenomén terorismu a Česká republika

The Phenomenom of terorism and the Czech Republic

Daniel Marek, Bc.

Diplomová práce
2007

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta aplikované informatiky

ABSTRAKT

Předmětná práce je věnována jednomu z nejaktuálnějších a nejzávažnějších problémů současného světa – globálnímu terorismu – jeho základním aspektům a možným důsledkům pro Českou republiku. Práce je zaměřena především na možnosti rizika výskytu terorismu v České republice a připravenosti bezpečnostního systému jim čelit. Práce je členěna do teoretické a praktické části s tím, že obsahem praktické části je modelová situace a z ní vyplývající typový plán – „použití přepravní cisterny s nebezpečnou chemickou látkou jako zbraně k teroristickému útoku“. Tato metoda je teroristy používána především v zahraničí, otázkou tedy zůstává kdy a zda jí budeme čelit i my a zdali jsme na to připraveni.

Klíčová slova: terorismus, riziko, bezpečnostní systém, Česká republika.

ABSTRACT

Subject Master thesis is present to one of most actual and most important problems present world – global terrorism – of him basis incidence for the Czech Republic. This Master thesis is sight on risk possibilities for the Czech Republic, her a security system and his deficiencies. The Work is sections on theoretic and practical part. In finis this Master thesis I created type plan on using traffic tank with chemical liquid as terrorist weapon. This method is using mainly in foreing countries, question is, when and whether we will her confront and whether we are on this ready.

Keywords: terrorism, risk, safety system, Czech Republic

Děkuji tímto svému vedoucímu diplomové práce doc. Václavu Loškovi, CSc., za odborné vedení, rady a připomínky, které mi poskytoval během řešení této práce.

Prohlašuji, že jsem na diplomové práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků, je-li to uvolněno na základě licenční smlouvy, budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně, 30. 05. 2007

.....

Podpis diplomanta

OBSAH

ÚVOD	7
I TEORETICKÁ ČÁST	8
1 MEZINÁRODNÍ TERORISMUS A JEHO ZÁKLADNÍ ASPEKTY	9
1.1 CHARAKTERISTIKA TERORISMU.....	10
1.2 TYPOLOGIE TERORISMU.....	12
1.2.1 Klasické teroristické metody.....	15
1.2.2 Moderní teroristické metody.....	16
1.3 KOŘENY TERORISMU	17
1.4 USMÍRME SI MUSLIMY!.....	20
1.4.1 Pomůže segregace muslimů zvýšit naši bezpečnost?.....	22
2 POTENCIÁLNÍ NOSITELÉ TERORISTICKÉHO NEBEZPEČÍ V ČESKÉ REPUBLICĚ	24
2.1 ULTRALEVICOVÉ Hnutí	24
2.1.1 Anarchistické hnutí	26
2.2 ULTRAPRAVICOVÉ Hnutí	26
2.2.1 Nacionalistické hnutí.....	27
2.2.2 Neonacistické hnutí.....	28
2.3 ETNICKÝ TERORISMUS.....	29
2.4 ASPEKTY NÁBOŽENSKÉHO TERORISMU V ČESKÉ REPUBLICĚ	31
2.5 HISTORIE TERORISMU V ČR	33
2.6 PROČ MŮŽE BÝT ČR TERČEM TERORISTICKÉHO ÚTOKU?.....	35
3 BEZPEČNOSTNÍ SYSTÉM ČESKÉ REPUBLIKY	38
3.1 PŘIPRAVENOST ČESKÉ REPUBLIKY NA BOJ S TERORISMEM.....	38
3.1.1 Současný stav a tendence vývoje výzkumu teroristického násilí v ČR	38
3.1.2 Mezinárodní úmluvy a dokumenty	39
3.1.3 Důležité opatření pro rok 2007	43
3.2 KLÍČOVÉ ORGÁNY V BOJI PROTI TERORISMU	44
3.3 RIZIKO TERORISTICKÉHO ÚTOKU V ROCE 2007.....	50
4 PROTITERORISTICKÁ POLITIKA ČESKÉ REPUBLIKY	52
4.1 CHARAKTERISTIKA.....	52
4.2 AKTIVITY PROTITERORISTICKÉ A OBRANNÉ POLITIKY ČR.....	54
4.3 ODBOR BEZPEČNOSTNÍ POLITIKY MINISTERSTVA VNITRA	57
4.4 SOUČINNOST LEGISLATIVY ČR S POLITIKOU EU	58
4.5 VÝSLEDKY PROTITERORISTICKÉ POLITIKY V ČR.....	61
II PRAKTICKÁ ČÁST	63
5 SIMULACE VÝBUCHU CISTERNY S CHEMICKOU LÁTKOU A DOPADY NA ŽIVOT A ZDRAVÍ OBYVATEL	64
5.1 AMONIAK A JEHO VLASTNOSTI	64
5.2 POPIS VLASTNOSTÍ:	65
6 TYPOVÝ PLÁN – ÚNIK NEBEZPEČNÉ CHEMICKÉ LÁTKY VELKÉHO ROZSAHU JAKO NÁSLEDEK TERORISTICKÉ	

AKTIVITY	69
6.1 STRUČNÝ POPIS KRIZOVÉ SITUACE A MOŽNOSTI JEJÍHO VÝSKYTU NA ÚZEMÍ ZLÍNSKÉHO KRAJE	69
6.1.1 Příčiny vzniku krizové situace	71
6.2 DOPADY KRIZOVÉ SITUACE	71
6.2.1 Dopady na životy a zdraví osob	71
6.2.2 Dopady na životní prostředí	74
6.2.3 Zničení nebo poškození majetku	74
6.2.4 Sociální dopady	75
6.2.5 Dopady na zachování tzv. kritické infrastruktury	75
6.2.6 Jiné dopady.....	75
6.3 PŘEDPOKLADY PRO ŘEŠENÍ KRIZOVÉ SITUACE.....	75
6.3.1 Právní podmínky	76
6.3.2 Mezinárodní podmínky	76
6.3.3 Vnitrostátní podmínky	77
6.4 OMEZENÍ PRO ŘEŠENÍ KRIZOVÉ SITUACE	78
6.5 DOPORUČENÉ TYPOVÉ POSTUPY A OPATŘENÍ PRO ŘEŠENÍ KRIZOVÉ SITUACE.....	78
6.5.1 Preventivní opatření	78
6.5.2 Odpovědnost za řešení krizové situace	79
6.5.3 Zásady pro vyrozumění a varování obyvatelstva	79
6.5.4 Typové postupy a opatření realizovaná při vzniku krizové situace	80
6.5.5 Typové postupy a opatření realizovaná při řešení krizové situace.....	80
6.5.6 Typové postupy při likvidaci následků krizové situace	81
6.6 PODKLADY PRO VYPRACOVÁNÍ TYPOVÉHO PLÁNU	81
ZÁVĚR	82
CONCLUSION	83
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	84
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	88
SEZNAM OBRÁZKŮ	89
SEZNAM TABULEK	90
SEZNAM PŘÍLOH	91

ÚVOD

Zájem o problematiku terorismu, poznání jeho příčin, projevů a důledků se v posledních letech zintenzívnil i v České republice. Především se tak děje na základě sledu událostí po 11. září 2001. Toto datum - považované za jeden z klíčových momentů v moderních dějinách - mělo zásadní vliv na vývoj současného stavu postoje k terorismu v celosvětovém měřítku. Přineslo zásadní změny v geopolitické a bezpečnostní situaci, které významně ovlivňují nejenom současnost, ale směřují i do více či méně vzdálené budoucnosti. Pokud hodnotíme současnou bezpečnostní situaci z hlediska hrozby terorismu v ČR, lze náš životní prostor považovat z relativně bezpečný. Současně je však nutné konstatovat, že existuje latentní potenciál a podmínky k jeho případné aktivizaci. Z bezpečnostního hlediska nemá smysl se ptát zda se „to“ stane. Spíše je nutné klást otázky typu – kdy, kde a jak se to s určitou mírou pravděpodobnosti stane. A především je nutno hledat odpověď na otázku jak jsme připraveni. Ve vztahu k výše uvedenému jsem se pokusil předmětnou problematiku analyzovat s tím, že výsledkem práce bude - pokud možno reálný pohled na problematiku „terorismus a Česká republika“ – a to jak v obecné, tak i konkrétní rovině. V těchto intencích sem vytyčil i cíl práce a stanovil její strukturu.

Při zpracování práce jsem usiloval o prostudování a analýzu co nejširšího spektra dostupné literatury a pramenů, setkal se z řadou různých – často si zásadně odporujících názorů. Tato skutečnost dokládá, že se jedná o velice složitou problematiku ovlivňovanou politickými, ekonomickými, sociálními, náboženskými a dalšími aspekty. I z tohoto důvodu jsem se opíral především o materiály a dokumenty ústřední provenience jak národního, tak i nadnárodního charakteru. Z dostupných monografií považuji za zvlášť přínosnou práci Miroslava Mareše pod názvem Terorismus a ČR. Ze studií statí a článků pak práce Jana Eichlera. Při zpracování práce jsem použil analyticko-syntetickou metodu.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 MEZINÁRODNÍ TERORISMUS A JEHO ZÁKLADNÍ ASPEKTY

Fenomén terorismu dorostl již do úrovně, kdy jej lze považovat za relativně novou formu ozbrojeného konfliktu, nekonvenčně vedené války. O tomto vývoji svědčí i analýzy bezpečnostní situace v uplynulém desetiletí. V jeho průběhu jenž popisuje např. Brzybohatý ve své knize *Současný terorismus*, byla řada doposud stabilních zemí ohrožována množstvím náboženských, etnických a dalších vnitřních konfliktů, doprovázených bombovými útoky, únosy, povstáními, drogovými válkami a mírovými operacemi, jejichž řešení si vyžádalo použití nových taktických postupů, vybavení, výcviku a schopností, značně odlišných od standardních postupů konvenčních bezpečnostních nebo vojenských sil. Velmi málo zemí disponuje v současné době potenciálem, jenž by jim umožňoval provést masivní vojenský útok na některou ze světových velmocí, například na USA, Rusko nebo Čínu. Terorismus však takovou možnost poskytuje. To je také důvod proč historicky tento sociální jev přetrvává stále se vyvíjí. Hlavním cílem je zřejmě strategická změna poměru sil v globálním měřítku, které má být dosaženo i za cenu vyvolání "střetu civilizací". Pokud by k něčemu takovému došlo, jednalo by se skutečně o největší vítězství terorismu v dějinách lidstva.

Terorismus tedy existuje, je skrytý a zároveň zjevný. Ne vždy je však mediálně označován jako teroristický skutečně teroristickým činem "Válka je jen pokračováním politiky jinými prostředky. Ve válce proti utlačujícímu režimu se z teroristy stává bojovník za svobodu", řekl výstižně Karl von Clausewitz. Zcela skrytým terorismem je nyní zahraniční politika USA, která se snaží účelově destabilizovat regiony s následným cílem ekonomického profitu. Cožpak USA nepodporovaly ekonomicky, politicky i zpravodajskými aktivitami Saddáma Husajna v boji proti Íránské islámské republice? Cožpak USA nepodporovaly finančně i vojensky Mužahideen v době studené války? Cožpak USA nepodporovaly kurdskou frakci PKK, která je nositelkou mnoha atentátů na zastupitelské úřady Turecka a jejich vojenské báze? Aktivity USA se stále historicky opakují. Např. v roce 1998 Armáda USA podnikla raketový útok údajně na chemickou továrnu v Chartúmu. „Zemřelo mnoho nevinných lidí, bylo prokázáno, že to nebyla továrna na chemické bojové látky, ale továrna na léky, která vyráběla 70% léků určených pro potřeby Súdánu“, rozčiluje se Abu El-Bosnevi v článku pro Britské listy *“Kdo jsou skuteční teroristé?”*. Údajně dodnes USA neodškodnily oběti útoku a ekonomické škody.

Následkem nedostatku léků zemřely tisíce lidí. Já a nejen já to nazýváme skrytým a skutečným cíleným terorismem. To nazývá řada odborníků i laiků skrytým a skutečným - cíleným terorismem. S uvedeným názorem se nezcela ztotožňuji. Jedno je však zcela zřejmé. Terorismus se stal též mediálním hitem a jedinečným obchodem se strachem počátku 21. století. Výše nákladů na boj proti terorismu včetně platů armády byrokratů zajišťujících z velké části nesmyslné utajování kdejakého údaje a z praktického hlediska vesměs impotentní bezpečnostní opatření, často mnohonásobně převyšují škody, které by mohli teroristé způsobit.

1.1 Charakteristika terorismu

Snahy o přené vymezení pojmu terorismus jsou patrné již dlouhou dobu, avšak ani dnes není možné hovořit o existenci jediné, všeobecně platné a přijímané definice. První pokusy o definici terorismu lze vysledovat již v období před první světovou válkou. Jako projev tohoto úsilí je možno chápat pravděpodobně první oficiální „mezinárodní definici terorismu“. Ta byla formulována v roce 1937 při příležitosti jednání Společnosti národů o uzavření Úmluvy o prevenci a potlačování mezinárodního terorismu. „Úmluva“ terorismus vymezovala jako „kriminální činy namířené proti státu, jejichž cílem je vyvolání teroru u určitých osob, skupin osob, či ve veřejnosti“ (Stmiska 1966). Můžeme však také použít moderní definici FBI, která uvádí: "Terorismus je nezákonné použití síly a násilí proti osobám či majetku se záměrem zastrašit nebo donutit vládu, civilní obyvatelstvo či jeho určitou skupinu, a tím dosáhnout politických nebo společenských cílů“ (Veverková 2006). Terorismus můžeme chápat jako násilnou trestnou činnost jedinců či extremistických skupin, které jsou typické svým organizovaným chováním, jakým je destruování a vraždění. Takovou to hrozbu používají k zastrašování a vydírání státních orgánů a obyvatelstva za účelem dosažení svých cílů, ať už politických či národnostních. Vliv na terorismus má jak vnitropolitická situace, tak i situace mezinárodní. Hlavním rysem terorismu je teror, jehož základním smyslem je vytvořit extrémně silný psychický nátlak na jednotlivce a skupiny obyvatelstva. Tento teror se projevuje ve formě atentátu, únosů, bombových útoků, ale také fyzických útoků či korupce. Terorismus vyvolává a následně využívá psychologický efekt, vyplývající z pocitu nebezpečí, strachu o vlastní život. Tento efekt hraje klíčovou roli a je teroristy bezděčně využíván.

V současnosti je za nejzávažnější hrozbu považován terorismus islámsko-fundamentalistický spolu s jeho nejnebezpečnějšími vykonavateli: Militantními islámskými radikály. Nejvýraznějším rysem současného islámského terorismu je jeho ignorance a překročení všech donedávna existujících hranic a tabu (Dokumenty BIS 2007). Vznikla tzv. nová třída válečníků, kteří svou iracionalitou šokují a rozsévají hrůzu a jediný smysl své existence vidí v krutosti a posedlosti zabíjením. Vraždění jsou nevinní lidé, často i muslimové, umírají ženy i děti. A pro každého, kdo odsuzuje zřůdnost těchto činů, mají islámští radikálové jedinou odpověď: „Arbitrem našeho jednání nemohou být lidé, ale pouze Aláh. A pokud ve svaté válce umírají na naší straně ženy a děti, mají vlastně štěstí, že byl zkrácen jejich pobyt v hříšném a nemorálním světě a mohly odejít do ráje“ (BIS: <http://www.bis.cz/terorismus.htm>). Toto tvrzení je velmi znepokojující. My musíme při hledání řešení vyjít ze skutečnosti, že současný terorismus se stal problémem i hrozbou globálního charakteru, a jak tvrdí Eichler, je tedy nezbytné hledat i odpověď globálního rozměru, tedy globálně přijatelnou dlouhodobou strategii boje proti globálnímu terorismu. Naléhavost tohoto úkolu je přímo úměrná závažnosti hrozby globálního terorismu, která se odvíjí od několika základních skutečností (Eichler 2005). První z nich jsou cíle teroristických úderů: dosavadní bilance ukazuje, že jde zejména o průmysl a infrastrukturu, o administrativu a politické činitele a že zdaleka největší a nebolestivější jsou ztráty na životech bezbranného civilního obyvatelstva. Právě tato skupina je hrozbě globálního terorismu nejvíce vystavena. Druhou závažnou skutečností současného terorismu je charakteristika jeho úderů. Při nich se nedodržují žádná pravidla hry, neberou se vůbec žádné ohledy. Útočí se výlučně na civilní obyvatelstvo, a to s cílem způsobovat co největší škody, ztráty a co nejvyšší oběti na životech. Je to strategie „mass-casualty attacks“, která usiluje o co nejvyšší smrtonosnost (lethality rating) svých úderů. Se snahou o co nejvyšší počty zabitých těsně souvisí i třetí skutečnost, a to záměry teroristů, které mají dvě základní roviny. V psychologické rovině teroristé usilují o co nejzávažnější psychologické dopady na obyvatelstvo, na jeho smýšlení, aby mohli zlomit nebo alespoň narušit jeho vůli k odporu. Druhou rovinu tvoří politické cíle, mezi nimiž na nejvyšším místě stojí cíl „vyčistit“ islámský svět od USA a jejich spojenců.

1.2 Typologie terorismu

Vytvoření vhodné typologie terorismu je pravděpodobně stejně problematické jako vymezení pojmu terorismus. Žádná z doposud vytvořených typologií se neudržela trvale. V této oblasti docházelo vždy mezi odborníky k častým sporům. V rámci typologie terorismu často dochází k slučování kritérií motivace, aktérů, rozsahu a způsobů provádění akcí teroristů. Z hlediska základního stanovení hrozeb a jejich předcházení je důležité definovat motivaci teroristů. Pak lze na základě těchto poznatků vypracovat jakousi typologii, která bude uvažovat všechny formy terorismu (dokumenty MVČR: *Typologie terorismu* 2007). Základní rozdělení terorismu podle Ministerstva vnitra ČR je na kriminální, patologický a politický. V současnosti je nejméně častým terorismus kriminální. Teroristické akce založené na tomto způsobu jsou provedené primárně za účelem získání osobního zisku a zdá se, že přes možné pochybnosti tento druh teroru ustupuje. Naopak mezi nejpoužívanější typy terorismu patří patologický a politický terorismus. Patologický teror je význačný tím, že akce tohoto typu jsou provedeny výhradně kvůli psychickému nátlaku na veřejnost. Tento typ terorismu se nyní stal globálním problémem. Za ten můžeme částečně považovat i terorismus ideologický, resp. politický, ovšem v jaké míře, to je často předmětem mnoha diskusí. Politický terorismus je často členěn na:

- Ultrapravicový terorismus
- Ultralevicový terorismus
- Etnický terorismus
- Náboženský terorismus
- Enviromentální terorismus
- Vigilantistický terorismus (sjednání pořádku, který není schopna udržet vláda vlastní mocí)
- Sigle-issue (tento je zaměřen proti potratům)

Náboženský terorismus má globální charakter, především ve spojení s Islámem. Jsou to dnes především Muslimové kteří jsou v centru celosvětové pozornosti, potažmo v České republice. V našich podmínkách je však spíš aktuální latentní terorismus krajně levicových a krajně pravicových skupin. Z hlediska typologie jsou tedy pro Českou republiku tyto

typy nejvíce charakteristické spolu s terorismem etnickým. Např. problém s rómskou populací je v některých městech stále velmi vážný. Přes všechny tyto občasné „odchylky od normálu“ byla ještě do nedávna Česká republika považována za nejbezpečnější stát ve střední Evropě, tedy alespoň z hlediska terorismu.

Výše uvedená typologie byla členěna dle motivace potenciálního teroristy. Tuto typologii upřesňuje David J. Whittaker, který rozlišuje motivy trojího druhu: racionální, psychologické a kulturní. (Whittaker, 2003). Racionální motivace znamená, že terorista provádí analýzu za účelem dosažení svých cílů a volí ty metody, které mu přinášejí z hlediska jeho cílů nejvyšší zisk. Zvažuje rizika, možnosti své skupiny, možnosti udržení odporu, jeho analýza je více méně podobná analýze vojenského velitele či obchodního podnikatele. Psychologická motivace vychází z osobní nespokojenosti teroristy se sebou samým a s tím, čeho v životě dosáhnul. Podle Whittakera se mezi teroristy nevyskytuje psychopatie v čisté formě, ale téměř vždy v nich můžeme nalézt fenomén, který Whittaker nazývá "pravý věřící". Terorista v takovém případě přisuzuje názorům nečlenů skupiny a priori nulovou hodnotu, a proto vůbec neuvažuje nad potenciální špatností či správností jejich názorů. Takto si vytváří pomyslnou černobílou hranici mezi vlastní teroristickou skupinou a ostatními lidmi, kdy "ti venku" podle něj mají pouze ďábelské motivy. To umožňuje teroristovi "dehumanizovat své oběti a odstranit nejednoznačnost ve své mysli." (Whittaker 2003: 20) Psychologická motivace má tři důsledky. Jednak si vzhledem k internímu charakteru motivů musí skupina trvale ospravedlňovat svou existenci - externalizovat své motivy prostřednictvím častějších útoků. Dalším důsledkem je přísné vynucování jednotnosti a netolerance k rozporům, což také přidává na frekvenci útoků. Posledním důsledkem je fakt, že interního cíle teroristy - tedy touha po spokojenosti se sebou samým - je takřka nemožné dosáhnout. Posledním druhem motivace je motivace kulturní. Kultura totiž ovlivňuje hodnoty lidí a motivuje lidi k činům, které se mohou zdát nerozumné z hlediska cizího pozorovatele. Zejména ovlivňuje nakládání s lidským životem, což je charakteristika ovlivňující zejména terorismus. Hlavním kulturním determinantem terorismu je podle Whittakera percepce "outsiderů" a anticipace ohrožení etnických skupin. Strach z kulturní exterminace vede nutně k násilí, které se někomu může jevit jako iracionální, pokud není také ohrožen. Pokud člověk cítí, že jsou jeho hodnoty jako náboženství, jazyk, členství ve skupině a domácí území ohroženy, může to vést k rozpoutání obranné reakce. Náboženství je z těchto kulturních determinantů

pravděpodobně nejcitlivější, neboť hodnoty s ním spojené jsou zakořeněny velmi hluboce. Nepostihuje totiž jen přítomnost, ale dává kultuře význam i z hlediska minulosti, s jeho ohrožením je tedy ohrožena existence kultury v nebývalé šíři. To, co bychom jinak mohli považovat za akt zoufalství, bývá z hlediska hluboce věřícího služba své víře, jež je pro věřící důležitější než vlastní život. Proto je nábožensky motivovaný útočník ochoten přinášet z našeho pohledu ty nejvyšší oběti.

Terorismus pak dále můžeme členit podle rozsahu působení - na domácí a zahraniční. Často označován jako terorismus politický, který je dále rozlišován na typy podle hlavního politického účelu na subverzivní a represivní. Subverzivní terorismus je podvrtný z hlediska politického režimu, proti němuž je namířen. Represivní terorismus naopak usiluje o zachování a posílení daného politického uspořádání. (Strmiska, 2001). Co do četnosti výskytu v dějinách je podle Strmisky naprosto dominantním represivní terorismus, kterému se navzdory tomuto faktu nedostávalo zdaleka tolik pozornosti, jako jeho opaku tj. terorismu subverzivnímu. Represivní terorismus dále autor dělí na terorismus uskutečňovaný státními složkami, který je podle něj mnohem nebezpečnější než druhý - terorismus uskutečňovaný nestátními složkami. Represivní terorismus - označován v typologii ministerstva jako vigilantismus, je spjatý s obhajobou zájmů mocensko - politického establishmentu. Jeho předpokladem je přesvědčení jeho nositelů o neefektivnosti režimu. Spornou otázkou je existence represivního terorismu v demokracii, neboť ten je v případě uskutečňování státními složkami vyloučen. Typologie represivního terorismu je tedy založena jednak na rozlišení pachatele, charakteru obětí a cílového publika a jejich vztahu k pachateli.

Dalším v teorii řešených problémů v oblasti politického terorismu, je problém jeho vlastního definování. V této souvislosti je zajímavé pojetí Edwarda Mickoluse, který hovoří o transnacionálním teroru, "když národnost nebo zahraniční vazby jeho pachatelů, jeho dějiště, povaha jeho lidských či institucionálních cílů či způsob jeho vyústění a následky překračují národní hranice" (Mickolus 1979: 148 in Strmiska 2001: 37). Za mezinárodní terorismus považuje nadnárodní terorismus provozovaný skupinami kontrolovanými suverénními státy. (Jež, časopis Rexter 2003). Terorismus společně

s organizovaným zločinem zejména pak v kontextu s šířením zbraní hromadného ničení patří mezi nejzávažnější rizika ohrožující lidskou civilizaci.

1.2.1 Klasické teroristické metody

Tyto metody patří mezi nejpoužívanější současnými teroristickými buňkami protože jsou stále velmi efektivní, snadno proveditelné a levné. Jako průřez těchto metod uvádí Ministerstvo vnitra níže uvedený přehled.

1) Použití střelných a sečných zbraní

- akce namířené do davu anonymních osob
- akce zaměřené na konkrétní osoby (politiky, vojáky, novináře)
- akce zaměřené na konkrétní národy a jejich příslušníky

2) Výbuchy pum

- namířené na náhodné budovy
- namířené na místa kde se shromažďuje mnoho lidí
- namířené na konkrétní instituce
- namířené na místa navštěvovaná turisty
- útoky na místa, které navštěvují konkrétní národy a jejich příslušníci
- útoky na komunikační spojky a tepny s cílem oslabit infrastrukturu
- útoky na chemické provozovny
- útoky na jaderné elektrárny

3) Únosy a braní rukojmí

- únosy anonymních nebo konkrétních významných osob s cílem požadavků na propuštění jiných teroristů, stáhnutí vojsk z konkrétního území apod.
- obsazení budovy a kladení požadavků

1.2.2 Moderní teroristické metody

Rozvoj vědy a techniky sebou nese kromě mnoha přínosů také mnohá rizika. Jedním z nich jsou tzv. Nové technologie. Tyto technologie řadíme do skupiny zbraní hromadného ničení, které mohou být použity jako velmi účinný nátlakový prostředek.

1) Jaderné technologie

Získat ilegálně jaderný materiál lze na černém trhu na území bývalého SSSR, lze jej také získat z jaderných uložišť. Riziko přináší také možnost krádeže munice obsahující obohacený uran. Škody způsobené jadernou zbraní mohou být nedozírné a každý si je dokáže představit. I malá atomová bomba explodující 40 km nad povrchem je zdrojem elektromagnetických vln, které jsou schopny zlikvidovat veškerou elektronickou síť určité oblasti. Nosič takovéto nálože je dnes schopna vypustit řada států.

2) Biologické technologie

Biologická zbraň může být v blízké budoucnosti nejučinnější a nejpoužívanější zbraní vůbec. Už léta se experimentuje s mnoha viry, které se mutují tak aby napadaly jen konkrétní organismy nebo buňky. Tyto výzkumy probíhají za zavřenými dveřmi často armádních objektů. Lze ovšem předpokládat že odhodlaného psychopata nic nezastaví ve snaze získat zasvěceného vědce pro výrobu vlastního viru či jej přímo ukrást nebo koupit.

3) Chemické technologie

Mnoho substancí chemikálií je celkem snadno dostupných a poměrně levných, sloučeniny jsou snadno vyrobitelné a špatně detekovatelné. Velmi nebezpečná je tzv. binární chemická munice. V ní není obsažena otravná látka, ale jen výchozí komponent (tzv. prekurzor), který vytvoří vlastní otravnou látku až při dopravě munice k cíli či při explozi.

4) Kyberterorismus

Útoky prostřednictvím virtuální sítě se řadí do hrozeb „nových technologií“ srovnatelnými se zbraněmi hromadného ničení. Dnes lze pomocí počítačové sítě ovládat téměř vše. Např. velké lodní tankery převážející ropu jsou plně automatizovány, moderní přehrady ovládají svá stavidla také elektronicky z terminálu který může být kilometry daleko od přehrady samotné, velké

nadnárodní koncerny, burza, to vše lze dnes vážně ohrozit pomocí jednoho viru či příkazu mazaného hackera.

Bez ohledu na vyvíjené úsilí bezpečnostních složek všech demokratických zemí eliminovat mezinárodního terorismu se s jeho aktivitami setkáváme stále častěji. Teroristé jsou odhodláni téměř ke všemu, nemají zábrany a často jsou připraveni i zemřít. Řešit tuto situaci je obtížné, velkou roli zde hrají zpravodajské služby infiltrující teroristické organizace ve snaze získat informace potřebné ke zmaření chytaných akcí či zničit celou teroristickou buňku.

1.3 Kořeny terorismu

Odkud terorismus přišel? Jak se dostal do Evropy a jak se z něj stalo globální nebezpečí? To jsou otázky, které si pokládá mnozí z nás. Odpověď není ani příliš jednoduchá, ani jednoznačná, spíš naopak. Všeobecná shoda panuje v názoru, že líhni terorismu jsou země a oblasti s těžkou ekonomickou a politickou situací. Znovu to připomněla tzv. skupina šestnácti moudrých generálního tajemníka OSN, která ve svém závěrečném dokumentu zdůraznila, že se „terorismu zvláště dobře daří v prostředí vyznačujícím se beznadějí, ponižením, chudobou, politickým útlakem, extremismem, nedodržováním lidských práv, probíhajícími regionálními konflikty a zahraniční okupací“ (Eichler 2005). Jiní zase tvrdí že moderní terorismus se zrodil v Rusku kolem r. 1875. Část inteligence si tehdy osvojila anarchistické či nihilistické přesvědčení a spatřovala v atentátech na symboly útlaku jediný způsob, jak vymanit společnost z politické a sociální blokády. V Evropě pak ožil koncem 60. let, kdy zhroucení snů o společenské přeměně (úpadek maoismu či guevarismu) vehnalo některé ultralevicové skupiny do násilných akcí proti symbolům imperialismu - první ze dvou hlavních zdrojů terorismu (valka.cz: *Zrod terorismu* 2001). Dalším zdrojem se stalo národně osvobozené hnutí. Tento druh terorismu poznamenal především Blízký východ, kde boj Palestinců proti Izraeli a samotné vzepětí islámského fundamentalismu vytvořily mnohotvárný terorismus, jehož akce se odehrávají po celém světě.

Podle Clarka však sahají kořeny teroru až k bývalému prezidentovi USA Ronaldu Reaganovi. Ten posedlý agresivní konfrontací se Sovětským svazem - ve snaze zcela

vyčerpat jeho ekonomický a vojenský potenciál a rozšířit vliv Spojených států - zamýšlel vychýlit Moskvu z rovnováhy, vyhrát studenou válku. Reagan uspěl. Ale v kontextu dalšího vývoje lze toto vítězství v řadě aspektů označit za Pyrhovo.

Samostatnou kapitolou zůstává problém americké angažovanosti na Blízkém východě. Již dávno předtím se sice fundamentalistické hnutí militantních radikálů¹, které iniciovaly šíitská i sunitská větev islámu s cílem obnovit muslimskou kulturní a politickou samostatnost v arabských státech Blízkého východu a v Africe postupně stávala teroristickou hrozbou - ovšem v omezené míře. Angažovanost USA v regionu pak jen přilila olej do ohně. „Fundamentalistická ideologie totiž funguje jako ideální spouštěč násilí.“ Jde o filozofii, která je neobyčejně jednoduchá a účinná: „Muslimové byli pokořeni, protože dovolili aby cizí ideologie zaujaly pozice patřící tradičním muslimským kulturním hodnotám a myšlenkovému bohatství, z kterého vzešla významná lidská společenství. Nenáboženské politické strany nedokázaly zajistit muslimům dominantní postavení ani v zemích Blízkého východu. Islám dokáže rozvinout svoji vlastní moderní civilizaci jen tehdy, když odmítne západní právo, západní hodnoty, normy i zvyklosti a vrátí společnost k náboženskému zákonu šarii...“ (dokumenty BIS 2007). Fanatismus militantů navíc podporují a přiživují i uměle vyvolávané katastrofické scénáře. Vpád jakékoli cizí civilizace a kultury vnímají jako vážné narušení a ohrožení islámu. Na druhé straně podle tvrzení některých náboženských vůdců a většiny sunitských právníků je nutno militantní podobu džihádu odmítnout. Podle jejich názoru má být Islám náboženstvím, ne právním systémem či politikou. Prosazují jako obecně správnou tu cestu, která je etická a vyznačuje se zvláště milosrdenstvím.

Vraťme se do roku 1979 kdy Sadám Husajn jako nový prezident Iráku zahájil preventivní útok na Irán ve snaze zabrat jeho ropná pole (Clarke 2005). Spojené státy v té době neměly nejlepší vztahy s Irákem ani s Íránem. Írán se podílel na konfliktu v Libanonu, který byl americkým spojencem. Když tam Reagan poslal armádu aby situaci uklidnil, podnítil tím

¹ Slovo fundamentalismus vzniklo ve dvacátých letech minulého století v souvislosti se snahou prosadit v protestantských církvích doslovné chápání Bible. Projevuje se také v rámci sekt. Dnes má křesťanský, židovský a muslimský fundamentalismus mnoho společného.

pouze další násilí a teroristické útoky jež začaly sílit a při kterých zemřelo 278 amerických vojáků. To byl až do 11. září největší teroristický akt proti Američanům. Mezi lety 1982 až 1986 Reaganova vláda obnovila diplomatické styky s Irákem, vyškrtla jej ze seznamu států podporující terorismus. Následující události provázané statisíci obětmi už není třeba popisovat. K zamyšlení by spíše evokuje vlastní Reaganova politika. Ovšem, šlo o ropu, ale jeho plány měly obrovské trhliny a ty se začaly postupně zvětšovat. Reagan posiloval Husajna, začal budovat nové vztahy s Izraelem a s klíčovými arabskými státy, aby povolily americké armádě operovat proti Sovětskému svazu v oblasti Středomoří a Perského zálivu. Během druhého funkčního období prezidenta Reagana ohromně vzrostl nárůst vojenských prostředků jež proudily do Afghánistánu. Reagan byl Sověty úplně posedlý a byl ochoten pro jejich porážku udělat téměř cokoli. Právě zbraně který tam dovezl o mnoho let později velice dobře posloužily právě současným teroristům. Když se sovětská vojska stáhla v únoru 1989, začala se dotvářet v Afghánistánu nová mocenská struktura. Novými vůdci se stali velitelé kteří veleli proti sovětským silám, důstojníci pakistánské rozvědky a arabští dobrovolníci, kteří do země přinesli peníze. Byli mezi nimi i Saúd Usáma bin Ládín, Pákistánec Chálid šajch Muhammad a další lidé zapleteni do pozdějších teroristických útoků po celém světě. Ani po pokusu o atentát na Bushe st. si americké úřady s problémem terorismu nelámaly příliš hlavu. Neexistovala ucelená představa o terorismu, aspoň mezi prostými občany. Když v roce 1993 proběhl první pokus o útok na Světové obchodní centrum, málo kdo si tehdy myslel že za to může právě ten samý člověk, kterému se to o pár let později podaří. To už ale seděl v křesle prezident Clinton. Teprve jeho administrativa začala zvyšovat přísun peněz na rozpočet protiteroristických operací. Clinton dokonce sám uspořádal šňůru vystoupení, zaměřených na boj proti terorismu, avšak toto varování bylo většinou přehlíženo a nebylo bráno vážně. Dnes je již prokázáno, že za útoky z devadesátého třetího stála al-Kaidá s Usámou v čele. Usáma bin Ládín však tehdy podezírán nebyl. Říkalo se mu „finančník. Pocházel s dobře situované rodiny a měl dobré zázemí, přesto byl však v roce 1991 vykázan ze své vlasti – Saúdské arábie - za přes příliš horlivou kritiku ke královské rodině. Zásadní výhrady měl k vojenské spolupráci se Spojenými státy a přítomnosti amerických vojenských sil v zemi. Když Súdánskou vládu ovládla islámská fronta s Hasanem al-Turábím v čele, nic nebránilo Usámovi aby se usadil v Súdánu a to díky vzájemnému přátelství mezi oběma. Bin Ládín přinesl peníze a přivedl také veterány z afghánské války. Muže perfektně vycvičené, zkušené bojovníky, plné nenávisti vůči křesťanům z celého světa. Během let kdy bin Ládín pobýval v Súdánu,

sloužila tato země jako základna pro zbraně a vojáky svaté víry. Teroristy podporovaly i súdánské tajné služby a armáda. Situace se však změnila po útoku na egyptského prezidenta Husního roku 1995. S návrhem protisúdánských sankcí přišla OSN, angažovali se vojenské a zpravodajské služby USA. Pod tímto tlakem Bin Ládín odešel zpět do Afghanistanu. Do Pákistánu, kde za podpory pákistánské vojenské rozvědky upevňovalo své pozice náboženské hnutí Talibán. Jeho vůdce mulla Umar byl jak jinak než přítelem bin Ládína. Díky tomuto dobrému zázemí a krytí se Al-káidá stává reálnou hrozbou.

Pouze schématicky naznačená problematika kořenů terorismu evokuje řadu otázek. Nejzávažnější z nich - jak terorismus porazit? Odpoví nám každý podle svého přesvědčení, náboženské a kulturní příslušnosti – každý jinak. Osobně se domnívám, že žádné „rychlé“ řešení neexistuje a že již vůbec není řešením masové nasazení sofistikovaných zbraní a techniky moderních armád. Jednoznačně platí, že násilí plodí další násilí a nenávisť. Jedinou cestou je dlouhodobá a trpělivá kultivace procesů vzájemné spolupráce a porozumění mezi náboženstvími, etniky a kulturami. Tu musí provázet spravedlivé a rovné uspořádání ekonomicko-politických vztahů v globálním měřítku. Jinak řečeno demokracie a náš způsob života se nedají v dnešním světě ani vyvážit, ani naočkovat, ani nařídit ve stínu tankové hlavně.

1.4 Usmiřme si muslimy!

Jednou z největších hrozeb světové demokracie se pomalu ale jistě stává zápas s islamistickým terorismem. Islamistických teroristických organizací je opravdu mnoho, většina ovšem nemá síly ani prostředky aby byla schopna vystupovat globálně, a tak působí pouze na omezeném území nebo se slučuje s organizacemi mnohem většími a schopnějšími. Takovouto nejrizikovější organizací je al-Káida, která se stává oním globálním problémem. Tato teroristická organizace se v posledních letech značně radikalizuje, a to především díky masovému zájmu médií, které každému teroristickému útoku dají ten kýžený efekt, jenž je pro terorismus tolik důležitý, a sice strach. Můžeme tedy média cenzurovat? Omezit jakkoliv tato zpravodajství a zamezit tak šíření onoho strachu? To těžko, média neovlivníme. Jak tedy bojovat proti islamistickému terorismu? Je tu nějaká možnost? Ano! Já osobně si myslím že ano.

V islámském světě dnes probíhá důležitý proces. Mnoho sunitských organizací se hlásí k amorfnímu seskupení al-Káidy. Tyto seskupení hlásají tvrdou očistu od bezbožníků i prostřednictvím fyzické likvidace nepřátel, a to i ve vlastních řadách, tzv. takfír (Hybášková: *Co se děje mezi muslimy a jak má EU reagovat* 2005). Arabští duchovní, kteří konečně přestali mlčet došli k závěru, že o tom kdo je nebo není bezbožník rozhoduje pouze Alláh a nikdo jiný. Takfír tudíž vesměs odsuzují. Představa náboženské války vedenou Saúdskou Arábií a Íránem, a navíc i v globálním měřítku, je pro naprostou většinu muslimů děsivou hrozbou.

My tedy musíme využít odporu arabského veřejného mínění vůči fyzické likvidaci, kterou islámští duchovní srovnávají s nacismem. Vždyť na tuto příležitost kdy vnitřní islámská populace hlásá odpor k masovému vraždění svět čekal několik let. Chopme se tedy této příležitosti a konejme. EU vysílá do muslimských zemí vojáky a různé mírové sbory, je to ale to pravé? Já si spíše myslím, že pokud chceme vymítit tento typ terorismu, měli bychom se zaměřit na mladé muslimy v Evropě. Tito zde sice studují nebo žijí, povětšinou však v silné sociální izolaci a zhoršených sociálních podmínkách. S této mladé izolované populace pak vyrůstají deprivanti, jenž jsou z více než 50 procent ovládnáni islámskými duchovními fundamentalistického až radikálního postoje. Tak třeba jen v Británii je přes 600 muslimských mešit a indoktrinace mladých muslimů radikálním směrem je vysoká. Výsledkem je více než polovina těch, kteří tvoří nové zázemí al-Káidy. Této indoktrinaci se musíme snažit zabránit, a to co nejdříve! Jak? Co takhle začít kontrolou mešit, vyškolit více odborníků na islám? Kontrolovat islámské mešity v Evropě možná nebude tak snadné, avšak ve velké části těchto mešit jsou verše koránu vybírána tak, aby působily nenávistně a podněcovaly násilí. Na Blízkém východě jsou motlitby veřejné, v Evropě nikoliv. To je možná ten problém. My vlastně nevíme co se za zavřenými dveřmi každé mešity odehrává. Žijí zde mezi námi, aby později mohli bojovat proti nám. Dalším problémem je islámská segregace. Ta ještě více podněcuje odpor vůči nám, Evropanům. EU musí jednat, a to brzy.

1.4.1 Pomůže segregace muslimů zvýšit naši bezpečnost?

Segregace muslimských komunit žijících v EU je problém, který je třeba řešit. Myslet si že je to správné, správné tedy není. Největším problémem pro EU jsou muslimové žijící v Británii. Už dříve byli muslimové v Británii obětí diskriminace, napětí, chudoby a segregace. Nyní, v důsledku globálního terorismu se jim dává nová nálepka: „každý muslim je potenciálním teroristou“, píše Britské listy. S tím se nyní musejí vyrovnávat mladí pákistánští chlapci v britských ulicích. Dosud byli terčem jen etnické nenávisti, nyní jsou automaticky považováni za vyslance "světového terorismu". Britští muslimové jsou nyní přímou obětí tohoto postoje. Ovlivňuje jim to život, a já se obávám že ne k lepšímu. Muslimové samozřejmě nežijí jen v Británii, ale jsou rozmístěni po celé EU. Nicméně právě tato země čelí tomuto problému v EU nejvíce.

Segregace není ovšem problémem jen v sociální sféře, muslimové žijící v Evropě na ni nenarazí nejen ve školách, v práci, na ulici, v obchodech, nyní budou možná vystaveni podobně potupné situaci i na letištích. Evropská unie totiž plánuje zavést segregáčnické kontroly cestujících. V Evropě se tedy po zavedení tohoto nového systému, který se bude týkat všech vnitrostátních a mezinárodních letů může stát, že na letišti budou odbavováni muslimové zvlášť a všichni ostatní zvlášť. To by asi nebylo to pravé a obávám se, že by to bylo k ničemu. Naopak by to celou situaci mohlo jen zhoršit. Navíc každý terorista je schopen dosáhnout svého cíle různými prostředky. Představme si příklad, kdy se chystá únos letadla a muslimský terorista seč ví že bude při odbavování zvlášť kontrolován, únosem, vydíráním, či jiným způsobem donutí k tomuto hrůznému činu příslušníka jiného etnika, jenž nebude tak přísně kontrolován. Etnické a náboženské segregaci tedy říkám ne! To nepomůže. Je třeba hledat jiná řešení. Britský ministr vnitra John Reid se tedy nechal slyšet, že segregáčnický systém nebude založen na náboženských či etnických kontrolách, ale na biometrických datech – na elektronické kontrole rohovky či fotografii obličeje. Dále je tu možnost srovnávat jména cestujících se jmény osob podezřelých s terorismu. To vše možná bude fungovat, možná ne. Já osobně se spíše přikláním k opatření typu:

- Bezodkladný výzkumný projekt, který má najít způsob jak identifikovat tekuté výbušniny,
- Nový režim kontroly příručních zavazadel,

- Přijmout opatření proti radikalizaci a verbování evropských muslimů pro teroristické akce.

Za neméně důležité považuji aby se zvýšila profesionalita členů bezpečnostních letištních složek. Po technické stránce jsou mnohdy vybaveni ukázkově, ovšem po etické a psychické stránce jsou tyto složky na úrovni primitivů. Zmínil jsem režim kontroly zavazadel, pokud členové ostrahy nejsou schopni zvládnout psychické vypětí a ke konci služby vám kontrolují příruční tašku stylem, vysypat ven, rozházet, rozbít, a k tomu se ještě chovat agresivně, no tak prosím vás kde to žijeme? Mluvil jsem o neblahých následcích segregačních kontrol na muslimy. Obávám se však, že důsledky psychického kolapsu bezpečnostních služeb nakonec pocítíme všichni. Nejhorší situace v této oblasti je v Británii. Britové jsou terorismem až příliš posedlí, tato globální zhouba je rozežírání zevnitř a krutě se to podepisuje na jejich zdraví. Já se bojím aby se podobné scénáře neobjevily i v ČR.

Zavést tedy systém hypermoderních kontrol cestujících? Já říkám ano, ovšem je třeba myslet na to, že tento systém ovládají lidé, lidé kteří jsou sice dobře proškolení, avšak jsou to jen lidé. A pokud ti nebudou schopni ovládat a kontrolovat sami sebe, jak potom chtějí kontrolovat ty druhé?!

2 POTENCIÁLNÍ NOSITELÉ TERORISTICKÉHO NEBEZPEČÍ V ČESKÉ REPUBLICE

Česká republika doposud nebyla ve výraznějším měřítku globálním terorismem zasažena. Jisté aspekty terorismu se sice projeví i v našich podmínkách, spadají však spíše do kategorie extremismu. Budeme-li považovat činy nebo názory některých jednotlivců či skupin za extrémní, tak především proto, že míří proti stavu věcí sdílenému a respektovanému většinou společnosti. Extremismus by však mohl být považován za pojem relativní, svědčí o tom i to, že to co je v jedné společnosti obecně považováno za extrémní, nemusí být viděno jako extrémní ve společnosti jiné. Záleží na kultuře, historii, zvycích. Útok na základy islámského režimu v některých muslimských zemích může být tamní většinou společnosti viděn jako extremismus stejně tak, jako by byl za extremismus považován pokus podkopat liberální demokratické instituce v kterékoliv západní zemi. V některých zemích nenáležících k našemu civilizačnímu okruhu, může naopak být i pouhá propagace západních hodnot, o které my tolik stojíme a usilujeme, považována za extremismus (Blog: *Čest a síla*). Pokud jde o škálu českého extremismu který by hraničil s terorismem, tak ta je poměrně slabá. V ČR se prozatím udržují menší skupinky ultralevicové a ultrapravicové „historie“ bohaté na své výstřelky, agresivní útoky, a demonstrace, přežívají však z odkazů minulosti a s postupnou globalizací a moderním rozvojem člověka jsou odkázány k zániku.

2.1 Ultralevicové hnutí

Ultralevice neboli krajní levice je charakteristická akčními a razantními metodami v prosazování svých zájmů. Základními variantami ultralevice je komunismus a anarchismus. Rozdíl mezi nimi je v tom, že anarchisté usilují o urychlené odstranění státu, zatímco komunismus své cíle dosahuje právě pomocí státu a strategicky využívá prvky státní autority. Ultralevice často při svém působení využívá násilí a nestraní se ani terorismu. Pokud bychom hledali tento vztah komunismu k terorismu, můžeme vyjít z faktu, že komunismus v podstatě ve většině historických i současných variantách používá k dosažení svého cíle násilí a mnohdy i tyranie. Toto násilí se podepsalo na všech obětech komunismu, odhadovaných na desítky milionů lidí. Samozřejmě ne všechny aktivity

komunistických hnutí lze považovat za terorismus, ne vždy totiž uplatňují násilí a pokud, tak jen na vymezený okruh lidí.

Cílem současných komunistů je oslabit západní demokratické (z jejich pohledu kapitalistické, imperialistické) státy a zvýšit v nich svůj politický vliv. Zvláště pak dogmatictí marxisté-leninisté doufají ve vytvoření revoluční situace, v níž by mohli provést revoluční změnu režimu a realizovat revoluční terorismus (Mareš 2006). Tento problém však podle Mareše v české republice nehrozí. Násilí komunistických hnutí se projevuje spíše v okrajových skupinách a především v rétorické rovině. Komunistické ideály jsou nyní prosazovány jiným než násilným způsobem.

Současným problémem by mohla být tzv. Nová levice, která klade důraz na přímou demokracii, veřejné vlastnictví velkého průmyslu, svobodnou volbu životního stylu, odmítání tradičních hodnot a dalších. Na bázi nové levice vznikla strategie komunikační guerilly, kterou však mohou využívat i tradiční komunisté a anarchisté. Jedná se o soubor různých forem politického protestu, který směřuje proti etablované politické teorii a praxi. Guerillový charakter spočívá především v inovačních schopnostech diskreditace propagandy protivníka. Některé tyto aktivity mohou ovšem mít i charakter sabotáže či terorismu. Nová levice využívá také prvky elektronického terorismu, kdy je cílem útok v cyberprostoru, např. hacking a cracking. Jedná se např. ponížení protivníka, získání prostoru pro vlastní propagandu. Jednou z forem může být také zastrašující poselství.

Vesměs všechny proudy levice se zapojily do antiglobalizačního hnutí, popřípadě alterglobalizmu, které vyvrcholilo na přelomu tisíciletí. V tomto hnutí se nyní mísí mnoho menšin a ve snaze získat dominantní postavení často dochází k vnitřním bojům. Velká část tohoto hnutí se od začátku příprav spojeneckého útoku na Taliban přesunula do protiválečného hnutí, protestuje proti USA zvolené formě ozbrojené konfrontace. V našich podmínkách – bez výraznějšího vlivu a ohlasu.

2.1.1 Anarchistické hnutí

Anarchismus začal v českých zemích působit už v osmdesátých letech 19. století v radikálním proudu dělnického hnutí. Velký vliv na vznik tohoto hnutí měla propaganda českých časopisů vydávaných v zahraničí. Český anarchismus se už ve svých počátcích otevřeně hlásil k tzv. teroristické propagandě činem. Např. již v roce 1882 se na sjezdu anarchistů v Praze jeho účastníci usnesli, že budou provozovat terorismus, naváží styky s vojskem a vybudují vnitřní konspirační organizaci. Realitu však reprezentuje pár bezvýznamných pokusů, které nebyly příliš časté. Až po vzniku Československa byl spáchán atentát na tehdejšího ministra financí Aloise Rašína, ten na jeho následky zemřel. Až s koncem století, respektive po listopadu 1989, se otevřel prostor pro výraznější rozvoj anarchismu. Mladí anarchisté se formovali na pozadí punku a hard core. Teoretické zázemí představoval časopis ČAS A-kontra jehož vůdčí postavou byl Jakub Polák. Z ČAS se vydělila postupem času Anarchistická federace, která začala vydávat časopis Autonomie. Tuto organizaci nahradila v srpnu 1996 Česká anarchistická federace, která zastřešuje nové české anarchistické hnutí. Anarchisté v ČR často používají násilné formy protestu jako prostředek pro prosazování svých zájmů, terorismus však zpravidla odmítají. Prosazují spíše střet s ozbrojenými sbory, což pokládají za přípravu pro revoluční hnutí a příležitost pro nábor nových členů. Uznávají právo na razantní obranu před fašismem a také rádi poškozují kapitalistický majetek, zejména na antiglobalizačních demonstracích. Mnohdy souhlasí z násilnou změnou režimu, avšak potřebu represivního terorismu nehlásají. Součástí levicového extremismu je tzv. anarchoautonomní hnutí, které spojuje anarchisty s příznivci tzv. autonomního neideologického proudu, odmítajícího respektovat jakýkoliv společenský řád a jeho struktury. Cílem anarchoautonomů je odstranit stát a vytvořit prostor zcela zbavený všech autorit. Takový systém by ovšem ve svém důsledku nebyl schopen zajistit lidská práva a svobody (dokumenty BIS 2007).

2.2 Ultrapravicové hnutí

Ultrapravice se v České republice etablovala po roce 1989. Přes velkou snahu o legální veřejné a politické působení, provázela tuto skupinu řada násilných excesů. V ČR se dodnes nachází relativně silné militantní neonacistické podhoubí, které se pro své prosazování zájmů nezdráhá použít násilí. Z tohoto podhoubí vzešly neteroristické aktivity, zpravidla navazující na širší násilnou činnost. Objevovaly se a dodnes se občas objevují i

neteroristické násilné aktivity ultrapravice proti Romům, cizincům, ultralevici, ale i obyčejným občanům. Ultrapravice (krajní pravice) se vztahuje k okrajům pravé části politického spektra, alespoň ve smyslu vyhocení některých pravicových hodnot do krajnosti (moc, autorita, tradice, národní uvědomění). Projevuje se proto především snahou o autoritativní mocenské přístupy ve prospěch vlastní skupiny (zpravidla národa či rasy) a jejího očištění od „narušitelů“ tradičních morálních hodnot etablovaného společenství. Přístupy k řešení problémů jsou u krajní pravice tvrdé, typická je xenofobie, nacionalismus a v extremistických formách rasismus i antisemitismus. Konkrétně rozčlenit ideové koncepce ultrapravice není jednoduché. Dlouhou dobu byla krajní pravice ztotožňována s fašismem, případně neofašismem (pokud spadala do období po skončení druhé světové války). Postupně se však vyprofilovala v podrobnější dělení na jehož základě lze určit následující varianty krajní pravice (Mareš 2006).

- 1) Tradicionalistický antipluralitní nacionalistický konzervatismus
- 2) Fašismus
- 3) Nacismus
- 4) Nový pravicový populismus

2.2.1 Nacionalistické hnutí

Hlavním kritériem pro rozčlenění české ultrapravice je postoj k odkazu německého nacistického hnutí a protektorátní kolaborace. Ti, kteří upřednostňují antigermánské tradice českých národních dějin tvoří nacionalistický proud, zatímco ti, kteří akceptují alespoň částečně pozitivní přínos nacismu a vycházejí z jeho odkazu, tvoří neonacistický proud. Českou nacionalistickou ultrapravicí lze z hlediska ideového zázemí rozdělit na:

- 1) nacionalismus vycházející z xenofobie,
- 2) nacionalismus vycházející z šovinisticky pojatého pokrokářského národně-obrozeneckého étosu a čechoslovakismu,
- 3) nacionalismus vycházející z husitské tradice českých dějin, který je pojat konzervativně a levicově,
- 4) nacionalismus, který je zbaven pokrokářského mýtu a navazuje na tradice českých dějin. V jeho rámci se mohou objevovat vazby na křesťanství.

V historii českého ultrapravicového nacionalismu se objevila řada násilných excesů, především po roce 1989. Obecně lze ale říci že se tato skupina pokoušela prosazovat své zájmy spíše nenásilnými metodami, i když násilí jí cizí rozhodně není. Z hlediska efektivity reprezentace svých zájmů je současný vliv nacionalistické ultrapravice na politické spektrum malý. Hlavní část nacionalistického násilí po roce 1989 má kořeny především ve skinheadské a částečně punkové subkultuře, nicméně tyto aktivity nezískaly teroristický rozměr. Násilné chování bylo často šířeno prostřednictvím hudebních produkcí a bylo směřováno proti Romům, cizincům a příslušníkům zneprátelené strany. Podle Mareše nebyly ale plánovány jako nějaké teroristické poselství a jako takové nehrozí ani v současnosti, nelze však vyloučit různé násilné akce, které tyto skupiny provází.

2.2.2 Neonacistické hnutí

U neonacistické pravice se tendence k teroristické aktivitě vyskytovala vždy a jinak tomu není ani v současnosti. Vyplývá to již z podstaty neonacismu, který navazuje na nacistické tradice násilného působení (včetně teroristického, jenž má přinejmenším za cíl zastrašit politické protivníky). Neonacismus směřuje k vytvoření režimu, který by obsahoval prvky represivního terorismu. V současnosti neonacismus v ČR nemá legální základnu, proto se část neonacistického spektra přizpůsobuje z taktických důvodů dikci české legislativy a někdy působí v rámci nacionalistických struktur. Cílem je udržet neonacistické hnutí ve stavu, aby bylo v případě vyhrocení situace schopné masovějšího násilného vystoupení. Ilegální neonacistická činnost spočívá v propagaci neonacistických idejí a symbolů, včetně propagace násilných projevů. V České republice je nutno neonacismu i v současnosti z hlediska terorismu věnovat pozornost, protože propagace teroristického násilí v jeho rámci byla poměrně intenzivní a čeští neonacisté provedli řadu aktů, které je třeba brát v úvahu při výzkumu terorismu v ČR. Jako příklad mohu uvést žhářské a bombové útoky na romská obydlí v Jablonecku v devadesátých letech, přepady a plánování masových vražd (akce 300, tj. 300 mrtvých Romů) v Ústí nad Labem apod. Do oblasti terorismu spadá i zakládání poboček transnacionálních teroristických uskupení na českém území, někdy i za přímé pomoci a přítomnosti zahraničních militantů ultrapravicového terorismu.

Neonacistický proud lze v ČR rozdělit na:

- 1) neonacismus definovaný na základě rovnocennosti českého zapojení do transnacionálního (bílého, resp. árijského) hnutí,
- 2) neonacismus definovaný na základě podřízenosti germanismu jakožto vůdčí síle transnacionálního (bílého, resp. árijského) hnutí,
- 3) neonacisté nečeského původu ze zahraničí, ve spolupráci s českými neonacisty pak pořádají koncerty, demonstrace, apod.

Kořeny současného českého neonacismu se vytvořily především díky nacifikaci části punkové a skinheadské subkultury. Inspiraci k neonacismu získali první ultrapravicoví skinheads především díky kontaktům ze zahraničními příslušníky této subkultury, jejichž moc zesílila po pádu komunismu a otevření hranic (www.ajuli.estranky.cz : Neonacisté 2006).

Neonacismus v ČR skrývá i do budoucna nebezpečí z hlediska realizace a příprav teroristických akcí, mj. vzhledem k frustraci z neúspěchu jiných forem činností v minulých letech, jenž byly povětšinou zmařeny Policií ČR. V současnosti je neonacistická scéna oproti devadesátým letům oslabena především díky infiltraci bezpečnostních složek. Není však vyloučeno, že dorůstající generace neonacistů, jenž se vyznačuje svou brutalitou, vytvoří akceschopnější teroristické uskupení.

2.3 Etnický terorismus

V České republice žije kromě majoritní české populace také mnoho příslušníků jiných národností. Tyto národnostní menšiny vždy tvořily a tvoří etnické skupiny, které se více či méně snaží zapadnout do společenského života. Jak ale historie ukázala, ne vždy tato procedura může proběhnout hladce. Nejzávažnější problémy v etnických vztazích vyvolaly především rasistické útoky české ultrapravice proti Romům a některým cizincům a přistěhovalcům. Po roce 1989 se i České republiky dotkly procesy spojené s problematikou globální migrace. Nárůst imigrantů položil základ k vytvoření nových menšin. Část z nich má vazby na etnický a teritoriální terorismus, který však zpravidla neorganizuje na českém

území. To však může sloužit jako prostor pro získání zbraní a peněz pro teroristy a organizovaný zločin.

Etnický terorismus se vztahuje k primárnímu prosazování zájmů určitého etnika, s tím se dá spojit také terorismus teritoriální, jenž je zaměřen na statut určitého teritoria. Zdůraznění primárnosti teritoriálních pohnutek je dominantním kritériem teritoriálního terorismu. Etnický a teritoriální terorismus je zpravidla doplněn o ideové prvky (ultralevicové, ultrapravicové a náboženské). Ty jsou však podřízeny primárnímu etnickému zájmu. Mareš uvádí tři prvky, které mají základní extremistické znaky:

- 1) užití násilí pro dosažení cílů skupiny, které často užívají vážného stupně,
- 2) hlásání kulturní a politické výlučnosti (což vede ke konfliktu s menšinovými skupinami),
- 3) separatismus.

Etnický terorismus lze považovat za hrozbu, která může vyústit až v občanskou válku či povstání. Na místě jsou i spekulace o možnosti použití zbraní hromadného ničení. Na druhou stranu existují i formy etnického terorismu, jenž je založen spíše na neozbrojeném násilí, poškozování policejních aut, telefonních budek, budov vládních úřadů apod. Tyto aktivity přispívají k zapojení širší veřejnosti, zvětšení chaosu a umožní rozptýlení pozornosti bezpečnostních složek na úkor zaměření se na hlavní teroristické aktivity. Etničtí a teritoriální teroristé nepůsobí pouze na území, kde žije dominantní část jejich etnika, často působí v různých přistěhovaleckých komunitách. Ve spojení s českou republikou však nelze příliš mluvit o terorismu, i když tyto skupiny jeho určité aspekty vykazují. Skupiny které v ČR páchají takovouto trestnou činností lze bez okolků nazvat mafií, a to především ruskou, čečenskou a běloruskou. Na jejich konto by se dalo uvést i několik nájemných vražd spáchaných v minulých letech. Tyto aktivity ovšem spadají spíše do oblasti organizovaného zločinu, a spojování s terorismem, a to i etnickým je obtížné (Mareš 2006).

2.4 Aspekty náboženského terorismu v České republice

V české republice mírně narůstá počet lidí s mnoha světovými náboženskými vyznáními a to včetně muslimské víry. Z hlediska celosvětového trendu vývoje terorismu, nás především zajímá islámský terorismus. Jeho projevy na území ČR sice nebyly doposud významné, přesto v současnosti pro Evropu představuje největší hrozbu. Je motivován nenávisťí militantních muslimů k západní civilizaci, vycházející z židovských a křesťanských kořenů. Strategie většiny islámských teroristů (především sítě Al-Kajdá) je odlišná od té, kterou využívaly např. ultralevicové skupiny sedmdesátých let nebo palestínští teroristé v tomtéž období. Nejde jim o likvidaci vybrané osoby či o únosy rukojmí za účelem prosazení dílčích cílů. Usilují o maximální možný zásah protivníka, o způsobení pokud možno co největší škody na zdraví a životech. Např. Strat tvrdí, že cílem kampaně je zastrašit Západ natolik, aby v první řadě přestal podporovat Izrael (Strat.cz: *Analýzy 2002*) a přestal ovlivňovat vojensky, politicky a ekonomicky vývoj v islámských zemích, ve druhé řadě pak nastolení celosvětového islámského teokratického režimu. Naopak Franco Frattini zveřejnil pro evropskou komisi studii, že nic takového jako je islámský terorismus neexistuje. Poukazuje na to, že tento fenomén je výtvozem samotných muslimů, jenž si chtějí tímto vylepšit svou reputaci. Zdůvodnění tohoto postoje je krátké a přesvědčivé: "Komise věří, že něco jako islámský terorismus, stejně jako katolický nebo rudý terorismus, neexistuje. Fakt, že se někteří lidé snaží ospravedlnit svoje zločiny ve jménu nějakého náboženství nebo ideologie, nesmí vrhnout stín na toto náboženství nebo ideologii jako takové", prohlašuje Mohammad al Nabudsi. To jistě neznamená, že by Evropská komise nevnímala existenci teroristických skupin" (ihned.cz, [online]: *Islámský terorismus neexistuje 2005*). Evropa čelí hrozbě vycházející ze zneužití islámu," píše ve své studii, "je však třeba rozlišovat mezi teroristy zaštiťujícími se islámem a islámem samotným." Můžeme dodat, že terorismus je vážná hrozba pro muslimy a Araby také uvnitř jejich zemí.

Náboženský terorismus je definován svým vztahem k náboženské víře jako motivačního pochodu k terorismu. Tyto pochody mohou být při tom spojovány se sociální a politickou situací. Není proto vhodné považovat náboženský terorismus za nepolitický problém. V souvislosti s tím je nutno zmínit případ, kdy cílem náboženských skupin může být

výrazné omezení lidských práv a vytvoření teokracie. V takovémto případě hovoříme o náboženském extremismu. Ten má dvě základní kategorie:

- 1) náboženský extremismus, který představují proudy s antidemokratickými cíli v náboženství, přičemž hlavní směry těchto náboženství působí v souladu s principy, hodnotami a zájmy demokratických zemí (typicky islámský, katolický či judaistický extremismus, které existují vedle hlavních směrů těchto náboženství).
- 2) náboženský extremismus, který je představován náboženstvími a kulty zaměřenými proti demokratickému zřízení (mají častý zájem na vytvoření nedemokratického režimu), nebo svými činnostmi porušují základní lidská práva.

První uvedený směr je často spojován s fundamentalismem, který podle Klause Kienzlera představuje útočiště před komplikovanou skutečností, je protestem proti modernitě a je rekcí na sekulární svět. Představuje dogmatický návrat k subjektivně pojatým kořenům víry. Tento subjektivní pocit může, ale také nemusí vést k antidemokratickému násilí. Pro druhý uvedený typ extremismu se používá pojem sekta. V současnosti je tento pojem chápán jako náboženské uskupení, dlouhodobě působící na jedince takovým způsobem, že dochází k psychické újmě, ztrátě individuality, sníženou schopností žít bez skupiny a jejího vůdce, kterému jsou zcela oddáni. Sekty mohou působit jako uzavřené společnosti bez snahy o zásah do vnějšího světa i jako mocensky orientovaná seskupení. Za většinou nábožensky orientovaných teroristických akcí může náboženská intolerance. Ta může ovšem vést i k náboženským válkám, náboženskému povstání a útlu. Náboženský terorismus může mít za cíl:

- 1) prosazení představ vlastní náboženské komunity na úkor odlišných představ vlastního či jiného náboženství,
- 2) obranu vlastní náboženské komunity před ideovými i násilnými útoky,
- 3) upoutání pozornosti širší veřejnosti k vlastnímu náboženství.

Náboženští teroristé využívají často strategii ozbrojené propagandy, čímž se snaží zastrašit obyvatelstvo jiné víry a vyslat poselství svým stoupencům a motivovat je k dalšímu boji.

Na území české republiky spočívaly projevy náboženského terorismu především v propagační činnosti, v působení příslušníků a sympatizantů teroristických skupin provádějících činnost v zahraničí. Do budoucna bude ovšem teroristická činnost v ČR úzce svázána s celosvětovými trendy.

Výše uvedené potenciální nositele teroristických aktivit lze také označit jako extremistickou scénu, která je klasickým rizikovým prostředím pro vznik politicky zaměřeného vnitřního terorismu. Radikalizace domácích extremistických skupin, jejich napojení na zahraniční militantní skupiny představuje potenciální riziko s možností aktivního vystoupení.

2.5 Historie terorismu v ČR

Na území ČR doposud nebyl spáchán teroristický útok v rozsahu např. Londýna, Madridu, New Yorku. A podle našich zpravodajských služeb na našem území nevyvíjejí aktivitu ani žádné teroristické skupiny. V České republice dochází každoročně k několika útokům spáchaným pomocí výbušnin proti vozidlům, objektům i osobám. Ministerstvo vnitra uvádí, že u většiny těchto útoků se však jedná o cílené vyřizování účtů, vydírání, zavražďování a další projevy organizovaného zločinu, případně pomstu jednotlivce (Dokumenty MVČR 2007). Pachatelé jsou pak subjekty jak domácí, tak zahraniční. Přesto bychom našli v české historii několik příkladů, jenž nemají k terorismu daleko a budeme-li je porovnávat z hlediska motivace, můžeme je do kategorie terorismu zařadit. Jako nevýznamnější lze uvést následující útoky:

- dne 5. 12. 1992 byli ve svém domě tehdejší předseda komunistické strany Jiří Svoboda i jeho dcera pobodáni maskovaným pachatelem,
- opakovaný telefonát z Jablonce nad Nisou v době od ledna 1994 do března 1995 do redakcí ČTK a Blesku, přičemž volající hrozil, že na protest proti rozdělení federace položí na pražské Staroměstské náměstí a do sekretariátu ODS třaskaviny; do telefonu se představoval podle dávného sjednotitele Slovanů jako kapitán Sámó z České osvobozené republikánské armády,
- leden 1997 - exploze nálože tritolu před olomouckým soudem; nikdo nebyl zraněn,

- duben 1997 - výbuch neznámé trhavinu u peruánského velvyslanectví v Praze; nikdo nebyl zraněn, den před výbuchem se na budově a protějších domech objevily nápisy namířené proti peruánské vládě a prezidentovi,
- dne 27. 4. 1998 byl v době ranní špičky odpálen nástražný výbušný systém (dále jen NVS) uložený v odpadkovém koši na stanici tramvaje na Frýdlantských mostech v Ostravě; dne 6. 9. 1998 byl NVS instalován v odpadkovém koši v Jilské ulici v Praze a odpálen v době, kdy se na tomto místě nachází velké množství lidí; pachatel těchto dvou uvedených závažných činů byl v roce 1999 dopaden a odsouzen k 15 letům vězení; cílem akcí bylo vydírání státních orgánů,
- v roce 1998 policie odhalila vyděrače, který vydíral potravinářské firmy pod pohrůžkou, že otráví jejich výrobky salmonelou,
- v březnu 1999 doručila pošta na adresu redakce MF DNES anonymní dopis, v němž pisatel, skrývající se za označením Výbor na ochranu České republiky, hrozil teroristickým útokem na protest proti začlenění ČR do NATO, provádění rozhlasového vysílání Rádia Svobodná Evropa na Blízký východ a proti přípravám ke vstupu země do EU,
- v roce 2005 byl zaznamenán případ Egyptanů, u nichž existovalo podezření z podílu na přípravě teroristického útoku na civilní letadlo. Trojice těchto mužů se pokusila za letu vniknout do pilotní kabiny letadla ČSA na lince OK 447 z Osla do Prahy. Existující podezření, že mělo jít o test bezpečnostních opatření v českých letadlech, se nepodařilo potvrdit ani vyvrátit. Po přistání stroje byli cizinci na ruzyňském letišti zadrženi a následně eskortováni do Egypta.
- 25. září 2006 přichází hrozba teroristického útoku při příležitosti židovských oslav Nového roku - svátku roš hašana v Praze.

Poslední příklad by si podle mého názoru zasloužil rozvést do větších podrobností. Přestože údajně informace o útoku na židovské budovy byly velmi přesné a spolehlivé, k žádnému útoku nedošlo. V Praze platila mimořádná bezpečnostní opatření. Ta nařídila vláda kvůli hrozbě teroristických útoků. „Je to poprvé, co ČR čelí v tak konkrétní podobě tak konkrétnímu riziku teroristického činu,“ prohlásil 25. září ministr vnitra Ivan Langer (Britské listy: *Langerova falešná hrozba 2006*) a okamžitě uvedl bezpečnostní složky do nejvyšší pohotovosti. V ulicích metropole se tak objevili policisté v neprůstřelných vestách se samopaly, kteří střežili všechny potenciální cíle útoků. Zarážející na tom všem je, že

zpravodajské služby měly informaci o chystaném útoku údajně už tři týdny před tím, než ministr Langer tento „poplach“ vyhlásil. A to v podstatě již v době kdy riziko útoku téměř pominulo. Otázkou tedy zůstává, jednalo se o účelovou demonstraci síly a divadlo pro veřejnost, nebo o zodpovědný akt státních orgánů. Názory se opět různí. Osobně se přikláním k hodnocení vyjádřené citátem: „...Konečně máme důvod se bát. V ulicích jsou policisté se samopaly. Na letišti zase nějaké transportéry. Všichni mají pohotovost. Nacvičují státní převrat za naše peníze...“(metro 2006). Česká republika tedy poprvé čelila teroristické hrozbě. Naše zpravodajské služby informovány a připraveny byly, ovšem politice zřejmě ne. Každopádně se stala událost, která stojí za zamyšlení.

2.6 Proč může být ČR terčem teroristického útoku?

Hrozba teroristických útoků proti České republice nebyla prozatím příliš velká. Na území ČR nebyla zaznamenána žádná činnost teroristických organizací. Bylo však zjištěno, že se na území republiky zdržovaly osoby, které byly členy různých teroristických skupin. Oficiálně však byl bohužel prezentován pouze jediný případ, který se v konečném důsledku ukázal jako fatální omyl. Muhammad Atta pobývajícím v Praze nebyl jedním z teroristů 11. září – jednalo se o pouhou shodu jmen. Možnou přítomnost členů teroristických skupin na našem území však nelze vyloučit. Také nebylo potvrzeno plánování teroristického útoku proti ČR. To však neznamená že by i v našich podmínkách nedošlo v posledních letech k výraznému zvýšení bezpečnostních opatření u rizikových a strategických objektů. Zpřísněna byla i kontrola domácího i zahraničního obchodu se zbraněmi. Podle názoru řady odborníků nejsme jako teroristický cíl dostatečně atraktivní. Nelze však nezpomenout, že v souvislosti s naší aktivní účastí po boku spojenců v iráckém a afghánském konfliktu se hrozba útoků i u nás zvýšila.² Dalším rizikem, že se ČR stane terčem teroristického útoku, je naše členství v NATO, potencionálním cílem teroristů je zcela jistě budova Rádía Svobodná Evropa, které vysílá i do oblastí Blízkého východu. V letech 1998-99 dokonce Íránská vláda vysílání rádía ostře kritizovala a požadovala jeho zastavení. Přes to všechno byla Česká republika označována jako jedno z nejbezpečnějších míst na celém světě (Rut: *Hrozba terorismu v ČR*). Toto tvrzení však

² Operace Irácká svoboda - kódové označení invaze do Iráku, která začala 20. března 2003. Důsledky tohoto konfliktu přetrvávají dodnes a jsou velmi rozporuplné.

dnes nelze považovat za objektivní. Podle mého názoru – kromě jiného i díky proponované výstavbě radarové základny v Brdech. Osobně se přikláním k názorům kritikům tohoto záměru. Vlastní problém je však natolik složitý a komplikovaný, že by si jeho analýza vyžádala podstatně více prostoru než je schopno poskytnout i několik diplomových prací.

Shrnutí nejpravděpodobnějších důvodů proč by se Česká republika mohla stát terčem teroristického útoku především ze strany islámských militantů je následující:

- ČR je islámskými teroristy vnímána jako relativně významný spojenec USA a Izraele;
- čeští vojáci se zúčastňují misí v zahraničí, které islámští teroristé vnímají jako nepřátelské (Afghánistán, Irák);
- území ČR je hojně navštěvováno turisty z USA, Izraele a Velké Británie (což jsou země, které jsou islámskými teroristy v současnosti vnímány jako nejvíce nepřátelské);
- v ČR viditelně působí židovská komunita a nemalá část jejich příslušníků je vlivná v politické, mediální a kulturní sféře, přičemž tito lidé často razantně hájí soudobé izraelské a americké pojetí války s terorismem;
- ČR je součástí EU, vůči níž jsou islámští teroristé rovněž v nepřátelském poměru;
- výstavba americké radarové základny.

Cílem útoku by se pak mohly stát např. politici a kulturní osobnosti známé kritikou militantního islámu, novináři a redakce médií vnímaných jako nepřátelské k islámu, příslušníci židovské komunity a židovské objekty, američtí, izraelští a britští turisté, vojenské cíle, veřejné dopravní prostředky, letiště, nádraží – celkově infrastruktura. Méně pravděpodobným, avšak možným cílem by se mohly také stát frekventované pěší zóny, obchodní domy, hotely, hlediště sportovních stadionů a kulturních představení, církevní shromáždění a církevní objekty (včetně např. pražského židovského města).

I přes výše uvedené důvody potenciálního islamistického útoku existují i faktory, které riziko takového útoku snižují (Mareš, M.: *Česká rep. jako cíl teroristického útoku* 2006). ČR není pro globálně operující islámské teroristy s ohledem na svoji velikost a vliv ze strategického hlediska tolik atraktivní jako mnohé jiné evropské země (větší význam v tomto směru má v našem geopolitickém prostoru např. Polsko, a to i vzhledem k vlivné

polské komunitě v USA a vzhledem k silné polské vojenské přítomnosti v Iráku a v Afghánistánu). Přesto však nelze riziko islamistického terorismu na českém území vyloučit. Proto je třeba tuto hrozbu stále analyzovat a především nepodceňovat.

3 BEZPEČNOSTNÍ SYSTÉM ČESKÉ REPUBLIKY

3.1 Přípravenost České republiky na boj s terorismem

Občané České republiky doposud nepovažovali hrozbu teroristického útoku za reálnou. Ve veřejném mínění přetrvává názor že České republice nebezpečí teroristického útoku nehrozí. Jak jsem již uvedl v závěru předcházející kapitoly, lze nebezpečí teroristického útoku považovat za latentní a zásadním problémem zůstává otázka. Je tedy Česká republika připravena této hrozbě čelit?

3.1.1 Současný stav a tendence vývoje výzkumu teroristického násilí v ČR

Výzkum terorismu v ČR se zintenzívnil především díky událostem z 11. září 2001. Tento výzkum politického násilí trvá několik let především na akademické půdě, přesto se však v České republice o této disciplíně jako akademické mluvit nedá. Z tohoto pohledu je tento výzkum v prvopočátcích, přesto již bylo zpracováno několik tezí. Mnoho z nich se však věnovalo spíše zahraničnímu terorismu. Je to pochopitelné, vždyť výskyt terorismu na Českém území doposud nebyl v projevech mezinárodního charakteru, tedy aspoň ne v tom smyslu jak jej chápeme nyní. Výzkum politického násilí a terorismu, který byl v ČR umožněn změnou politického režimu v roce 1989 se započal především v Brně na Masarykově univerzitě. Vznikl časopis Rexter vydávaný od roku 2002 doposud, který se zabývá výzkumem radikalismu, extremismu a terorismu. Dále je tento problém studován v Praze na Policejní akademii a na Vojenské akademii v Brně. V Brně je garantem projektu Maxmilián Strmiska a Miroslav Mareš, v Praze se pak terorismu věnuje Marián Brzobohatý, který shrnul postupy proti terorismu, aktivity a zbraně. Řada projektů těchto jmen byla zpracovávána na úrovni mezinárodních vztahů v Praze. Terorismem na mezinárodní úrovni a bezpečností ČR se také zabývá Jana Hybášková, politička, mezinárodně uznávaná odbornice na problematiku terorismu, evropské bezpečnosti, Blízkého východu a demokratizace, od roku 2004 poslankyně Evropského parlamentu za SNK Evropské demokraty, od roku 2006 členka řídicího výboru Světového hnutí za demokracii. Hodně poznatků o politickém násilí v ČR bylo získáno v rámci výzkumu extremismu (Fiala 1998, Chmelík 2001, Mareš 2001, Mareš 2002, Mareš 2003) jak z pohledu historie tohoto fenoménu, tak z pohledu tendence současného vývoje. Mnozí

autoři se věnovali také výzkumu problematiky organizovaného zločinu v kontextu s proliferací zbraní hromadného ničení (např. Nožina 2002). Náboženský terorismus podrobněji zpracován nebyl, výzkum tohoto směru do jisté míry doposud nebyl ani zapotřebí, v současnosti o tomto zpracovala několik článků Jana Hybášková. Terorismus se stává důležitým faktorem pro zpracování bezpečnostních studií souvisejících s hrozbou pro ČR. Především pak po výše zmíněných událostech z 11. září, vstupem ČR do NATO a angažovaností České republiky v boji proti terorismu.

3.1.2 Mezinárodní úmluvy a dokumenty

ČR je vázána mnoha mezinárodními úmluvami, které je třeba plnit s ohledem na EU, NATO, ale především s ohledem na sebe samu. Vždyť se jedná právě o naši reputaci v zahraničí, naši spolehlivost při plnění spojeneckých závazků, ale především o naši bezpečnost.

Dne 27. prosince 2001 přijala Rada EU Společný postoj o použití zvláštních prostředků v boji proti terorismu (2001/931/SBZP), společný postoj pro používání zvláštních opatření pro boj s terorismem (2001/930/SZBP) a Nařízení Rady EU č. 2590/2001. V prvním z těchto dokumentů je obsažena definice teroristického činu a teroristické skupiny. Česká republika se k tomuto Společnému postoji připojila dne 11. ledna 2002. V druhém dokumentu jsou obsaženy definice teroristického útoku korespondující definici: *Pro účely tohoto společného postoje se rozumí teroristickým činem jeden z následujících úmyslných činů, který na základě své povahy nebo souvislosti může vážně poškodit některou zemi nebo některou mezinárodní organizaci, definovaný jako trestný čin podle vnitrostátních předpisů, pokud je spáchá s cílem:*

- vážně zastrašit obyvatele nebo,
- neoprávněně nutit některou vládu nebo některou mezinárodní organizaci k nějakému jednání nebo upuštění od nějakého jednání,
- vážně destabilizovat nebo rozvrátit základní politické, ústavní, ekonomické nebo společenské struktury některé země či organizace:
 - a) útoky na život nějaké osoby, které mohou způsobit smrt,
 - b) útoky na fyzickou integritu fyzické osoby (§ 93 – teror),
 - c) únosy nebo braní rukojmí,

- d) způsobení rozsáhlého zničení území vládního nebo veřejného zařízení, dopravního systému, infrastruktury, včetně informačního systému,
- e) zmocnění se letadel, lodí nebo jiných prostředků,
- f) výroba, doprava, opatřování výbušnin jaderných, biologických či chemických zbraní,
- g) vypuštění nebezpečných látek za účelem usmrtit,
- h) narušení dodávek vody, plynu, elektřiny v jejichž důsledku dojde k ohrožení života,
- i) hrozba spáchání kteréhokoli činu uvedeného v odstavci a až h,
- j) vedení nějaké teroristické skupiny.

V roce 2002 přijala vláda ČR programové usnesení týkající se boje s terorismem. To ovšem z velké části zůstalo nenaplněno. Česká republika se zavázala přispět k tvorbě nových adekvátních mezinárodně právních nástrojů, jakožto také podílet se na vytvoření mezinárodně právního rámce boje s terorismem. Doposud se tak ovšem nestalo. České republice také chybějí odpovídající kontrolní mechanismy, umožňující odpovídající sběr, analýzu, třídění a vyhodnocování informací, nezbytných pro boj s mezinárodním terorismem. Také mezinárodní úmluvu o potlačování financování terorismu z 9. prosince 1999 Česká republika ratifikovala s velkým zpožděním až jako poslední evropský stát, a to až v lednu 2006. Poslední mezinárodní smlouvou v oblasti terorismu je Mezinárodní úmluva o potlačování činů jaderného terorismu z 15. září 2005, která ještě nebyla Českou republikou ratifikována. Přesto, že naší zemi nehrozí viditelné teroristické nebezpečí, nízká kvalita bezpečnostního prostředí ohrožuje nás samé, ohrožuje naši schopnost zajistit naší zemi energetickou, hospodářskou, ekologickou bezpečnost. Znemožňuje účinnou obranu proti těmto hrozbám, zvyšuje riziko zneužití území ČR pro aktivity bezprostředně souvisejících s terorismem. Česká republika také sice plně implementovala Rámcové rozhodnutí Rady ze dne 13. června 2002 o evropském zatýkacím rozkazu a postupech předávání mezi členskými státy (2002/584/SVV). V této transformaci do českého právní řádu jsou ale jasné nedostatky, např. otázka slučitelnosti zákonné úpravy s Ústavou ČR zůstává nejasná, zejména slučitelnost ustanovení s čl. 14 odst. 4 Listiny základních práv a svobod, který stanoví, že občan nemůže být nucen k opuštění své vlasti. Implementace evropského zatýkacího rozkazu znamená, že občan ČR musí být předán dožadujícímu členskému státu EU k trestnímu stíhání, je-li vydán platný evropský zatýkací rozkaz.

Ústavní stížnost občana ČR proti rozhodnutí o předání jinému členskému státu EU již byla podána Ústavnímu soudu ČR. V květnu 2006 Ústavní soud rozhodl o zamítnutí této stížnosti. Konečný dopad do českého právního řádu je nejasný.

Jednou z klíčových oblastí boje proti terorismu je zamezení financování terorismu a praní špinavých peněz. Bohužel, v této oblasti Česká republika značně zaostává. Klíčovým dokumentem je Rámcové rozhodnutí Rady ze dne 26. června 2001 o praní peněz, identifikaci, vysledování, zmrazení, zajištění a propadnutí nástrojů trestné činnosti a výnosů z ní (2001/500/SVV). Česká republika jej sice ratifikovala, avšak neprosadila do svého právního řádu tak, aby jej bylo možné sjednotit s EU. Jana Hybášková navrhuje řešení dle Vládního návrhu trestního zákoníku a doporučení Výboru expertů Rady Evropy k hodnocení opatření proti praní špinavých peněz (PC-R-EV) by měla být znění skutkových podstat doplněna tak, aby se tyto trestné činy vztahovaly nejen na věci nebo jiný majetkový prospěch získaný trestným činem spáchaným v České republice, ale i na věci nebo jiný majetkový prospěch získaný trestným činem v cizině. Zároveň je nutné sladit s EU délku trestu za tyto trestné činy. I když jsme se zatím nesetkali s tímto problémem v praxi, musí být legislativně dořešen. Jako největší problém se ale jeví otázka trestní odpovědnosti právnických osob. Česká republika ji jako jediný členský stát EU nezná. Rámcové rozhodnutí Rady č. 475/2002 ze dne 13. června 2002 o boji proti terorismu. Článek 7 určuje odpovědnost právnických osob: Každý členský stát přijme nezbytná opatření, aby zajistil, že právnické osoby lze činit odpovědnými za trestné činy, které v jejich prospěch spáchá jakákoli osoba jednající samostatně nebo jako člen orgánu dotyčné právnické osoby, která v této právnické osobě působí ve vedoucím postavení na základě:

- a) oprávnění zastupovat tuto právnickou osobu;
- b) pravomoci přijímat rozhodnutí jménem této právnické osoby;
- c) pravomoci vykonávat kontrolu v rámci této právnické osoby.

Tento dokument vyžaduje implementaci do vnitrostátního práva. Současná právní úprava (zákon číslo 140/1961 Sb.) je pouze dílčí implementací. Navrhovaná právní úprava neboli vládní návrh na vydání zákona o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim (sněmovní tisk č. 745) byl zamítnut v 1. čtení. V současné době neexistují dostupné

statistiky ukazující na jakém procentu trestných činů se podílejí právnické osoby (Hybášková 2006).

V České republice jsou stále odstraňovány překážky bránící v efektivní implementaci obsahu některých mezinárodních smluv, stejně jako rezervy v oblasti boje proti financování terorismu. Trvale jsou sledována opatření, která přijaly další členské státy Evropské unie, v oblasti potlačování projevu podpory terorismu či hlásání nábožensky motivované nesnášenlivosti. Průběžně jsou zvažovány možnosti uplatnění zahraničních zkušeností v podmínkách České republiky, včetně zpřesnění a zpřísnění stávajících právních úprav pro boj s terorismem (Vláda ČR: *NAPBPT* 2006).

V průběhu roku 2004 ČR provedla významný pokrok v oblasti vnitrostátních legislativních a organizačních úprav, umožňujících orgánům České republiky efektivnější boj proti financování terorismu, respektive naplňování právních aktu mezinárodních institucí, jejichž rozhodnutími či doporučeními je Česká republika vázána, a kterými jsou uvalovány a prováděny sankce vůči konkrétním osobám, podezřelým ze zapojení se do teroristických aktivit. Jedná se především o:

- Nařízení Rady Evropské unie 2580/2001, provádějící Společný postoj 2001/931/SZBP, o užití zvláštních opatření pro boj s terorismem, v platném znění: oba akty vychází především z rezoluce Rady bezpečnosti Organizace spojených národů 1373 (2001);
- Společný postoj 2002/402/SZBP a Nařízení Rady Evropské unie 881/2002: oba dokumenty vycházejí především z rezoluce Rady bezpečnosti Organizace spojených národů 1267 (1999).
- Efektivní uplatnění sankčního režimu spočívá v tom, že:
 - se zmrazují všechny peníze, jiný finanční majetek a ekonomické zdroje, patřící, vlastněné nebo držené konkrétní sankcionovanou osobou;
 - peníze, jiný finanční majetek a ekonomické zdroje, nesmějí být přímo ani nepřímou zpřístupněny konkrétní sankcionované osobě, nebo v její prospěch;
 - se zakazuje poskytování finančních služeb konkrétní sankcionované osobě, nebo v její prospěch.

V průběhu roku 2004 došlo také k dalším krokům vztahujícím se k oblasti boje proti financování terorismu např. návrh trestního zákoníku ke zvýšení odstrašujícího efektu sankce v souvislosti s procesy legalizujícími výnosy z trestné činnosti (horní hranice sankce je navrhována ve výši 4 let odnětí svobody, pokud se legalizace nevztahuje k trestnému činu postižitelnému mírnější sankcí). Komisí pro cenné papíry byl také s účinností od 23. srpna 2004, zpracován materiál „Postup při zamezování legalizace výnosu z trestné činnosti a financování terorismu“, jehož cílem je poskytnout licencovaným osobám návod pro jednání v oblasti boje proti legalizaci výnosu z trestné činnosti a financování terorismu (Vláda ČR: *NAPBPT* 2006). 1. července 2004 byl zřízen nový policejní útvar s celorepublikovou působností, do jehož náplně činnosti spadá i problematika boje proti financování terorismu a který úzce spolupracuje s Finančně analytickým útvarem Ministerstva financí, tj. Útvar odhalování nelegálních výnosu a daňové kriminality Služby kriminální policie a vyšetřování Policie České republiky. Tato spolupráce je nesmírně důležitá a proto významným bodem protiteroristického úsilí je spolupráce domácích orgánů s jejich kolegy v zahraničí, včetně sdílení relevantních informací. Další spolupráce na úrovni Rady EU je realizována ve formě DBL nebo jednání Working party on Terrorism Rady EU. Provoz komunikačního systému DBL byl zahájen 7.5 2004 bezprostředně po vstupu ČR do EU.

3.1.3 Důležité opatření pro rok 2007

Přes poměrně klidnou situaci se ČR snaží být připravena na možnou konfrontaci s terorismem. Sumarizací všech nově navrhovaných opatření (legislativních vojenských, zahraničně-politických) je Národní akční plán boje proti terorismu, který je každoročně aktualizován. Každé jeho nové znění reaguje na aktuální vývoj bezpečnostní situace jak v ČR, tak v Evropě a zároveň vychází z nových aktualizací Akčního plánu Rady EU proti terorismu. Dle vrcholových představitelů vlády ČR je možné úroveň připravenosti ČR na případný teroristický útok označit za odpovídající. Přesto je však přijmout některá opatření k nimž se Česká republika zavázala a které dosud nesplnila:

- plně implementovat Úmluvu OSN o potlačování financování terorismu,
- plně provádět nařízení Rady EU č. 2580/2001 o zvláštních omezujících opatřeních namířených proti některým osobám a subjektům s cílem bojovat proti terorismu,

- zajistit odpovídající účast České republiky v aktivitách, které členské státy EU provádí za účelem posílení protiteroristických kapacit prioritních třetích států,
- vytvořit databázi projektů mezinárodní spolupráce, do kterých jsou zapojeny jednotlivé správní úřady ČR. Vytvořit systém, který usnadní zapojování specialistů ČR zaměřených na různé aspekty boje proti terorismu do projektu technické asistence třetím zemím financovaných Evropskou komisí,
- vytvořit podmínky pro zefektivnění systému zjišťování informací o majitelích účtů, vedených bankami a dalšími finančními institucemi, působícími v České republice, pro potřeby příslušných státních orgánů (včetně Policie České republiky a zpravodajských služeb),
- provést analýzu právní regulace fungování nadací a organizací se zvláštním zřetelem na jejich finanční hospodaření,
- v souvislosti s aktuálně projednávanou novelou zákona o civilním letectví aktualizovat Národní bezpečnostní program ochrany civilního letectví České republiky před protiprávními činy. Zavést aktuálně potřebná opatření v uvedené oblasti.

3.2 Klíčové orgány v boji proti terorismu

Boj proti terorismu na území ČR spadá do působnosti Ministerstva vnitra, Policie ČR a Bezpečnostní informační služby. Pokud si to vyžádá součinnost s Ministerstvem obrany, Ministerstvem zdravotnictví a Ministerstvem zahraničních věcí, spadá také do působnosti těchto ministerstev. Gestorem řešení krizových situací spojených s terorismem a obdobných událostí, spojených se závažným ohrožením veřejného pořádku, ke kterým došlo na území ČR, je Ministerstvo vnitra. Ministerstvo zahraničních věcí koordinuje postup státních orgánů při zahraničněpolitické reakci na krizové situace v zahraničí, které se dotýkají zájmů ČR. Do boje proti terorismu jsou zapojeny také policejní složky (Útvar pro odhalování organizovaného zločinu služby kriminální policie a vyšetřování Policie ČR, odbory obecné kriminality Policie ČR, Ochranná služba Policie ČR, Odbor mezinárodní policejní spolupráce Policejního prezidia ČR - Interpol Praha, Útvar rychlého nasazení Policejního prezidia ČR a Útvar pro odhalování korupce a závažné hospodářské trestné činnosti služby kriminální policie a vyšetřování, Úřad finanční kriminality a ochrany státu

služby kriminální policie a vyšetřování Policejního prezidia ČR), jednak zpravodajské složky (Bezpečnostní informační služba, Úřad pro zahraniční styky a informace, Vojenské obranné zpravodajství, Vojenská zpravodajská služba).

Každý z výše uvedených orgánů má své pravomoci a také povinnosti. Všechny tyto a mnohé další činnosti jsou podrobně rozpracovány v národním akčním plánu v boji proti terorismu (Vláda ČR: *NAPBPT* 2006):

Vláda ČR:

- na návrh Bezpečnostní rady státu přijímá nezbytná opatření k zajištění bezpečnosti ČR, související s bojem proti terorismu
- vyhodnocuje plnění přijatých opatření v ČR souvisejících s bojem proti terorismu
- v oblasti boje proti terorismu úzce spolupracuje s vrcholovými orgány NATO, EU a dalších mezinárodních organizací

Bezpečnostní rada státu (BRS):

- za účasti nejvyšších ústavních činitelů pravidelně hodnotí aktuální bezpečnostní opatření, související s bojem proti terorismu ve světě a v ČR
- v celém průřezu zajištění bezpečnosti ČR, v návaznosti na plnění 5. článku Washingtonské smlouvy, přijímá konkrétní bezpečnostní opatření
- v rozsahu pověření, které stanovila vláda, připravuje vládě návrhy opatření k zajišťování bezpečnosti ČR
- spolupracuje s Ústředním krizovým štábem a bezpečnostními radami krajů

Ústřední krizový štáb (ÚKŠ):

- Ústřední krizový štáb je aktivován od 11. 9. 2001. Jeho předsedou je ministr vnitra. Aktuální složení ÚKŠ je stanoveno Statutem ÚKŠ, který nabyl účinnosti dnem 24. 7. 2001 (příloha k usnesení vlády č. 813 ze dne 24. 7. 2001). V souvislosti s teroristickým útokem na USA zejména operativně přijímal rozhodnutí o potřebných opatřeních k zajištění bezpečnosti ČR a organizačně je zabezpečoval. Na základě jeho podnětu bylo vytvořeno několik pracovních skupin: meziresortní skupina (Ministerstvo průmyslu a obchodu, Ministerstvo vnitra, Bezpečnostní informační služba), která se zabývá analýzou současného stavu kontrolních

mechanismů v oblasti nakládání s vojenským materiálem, skupina zabývající se otázkami financování terorismu, skupina biologické ochrany. Jako pracovní orgán fungovala při ÚKŠ i zpravodajská skupina pod vedením Ministerstva vnitra.

Ministerstvo vnitra (MV):

- zpracovává analytické a koncepční materiály v oblasti veřejného pořádku a bezpečnosti, včetně problematiky terorismu a koordinuje navrhovaná opatření v oblasti boje proti terorismu s ostatními resorty a s požadavky, které vyplývají z mezinárodní spolupráce
- se zabývá problematikou kontrolních mechanismů v oblasti obchodu a dalších dispozic se zbraněmi, střelivem, vojenským materiálem, včetně vývozu a dovozu zboží a technologií podléhajících mezinárodním kontrolním režimům
- plní úkoly v oblasti azylu, uprchlictví, vstupu a pobytu cizinců, integrace cizinců a schengenské spolupráce

Policie

ČR:

Útvar pro odhalování organizovaného zločinu služby kriminální policie a vyšetřování (ÚOOZ):

- spolupracuje při vyšetřování útoků a rozkrývání dalších teroristických sítí v rámci mezinárodní policejní spolupráce
- prověřuje výskyt osob či organizací podezřelých z teroristické činnosti a jejich případných aktivit na území ČR
- spolupracuje se Službou cizinecké a pohraniční policie při kontrole osob na hraničních přechodech a při udělování víz
- informačně zajišťuje bezpečnost chráněných osob a objektů pro Ochrannou službu Policie ČR
- provádí informační zajištění a šetření k proliferaci zbraní hromadného ničení
- provádí informační zajištění pro akce NATO
- spolupracuje s Úřadem pro zahraniční styky a informace a Bezpečnostní informační službou v uvedených oblastech

Ochranná služba:

- zajišťuje ochranu osob, diplomatických objektů, objektů zvláštního významu, provádí hygienicko-toxikologickou ochranu a zabezpečuje ve spolupráci s dalšími součástmi Policie ČR pyrotechnickou a technickou ochranu.

Odbory obecné kriminality

- se zabývají zejména problematikou výbuchů a činností extremistických skupin a jejich možným napojením na teroristické organizace

Útvar rychlého nasazení:

- má za úkol provádění služebních zákroků proti teroristům, únoscům osob a dopravních prostředků, nebezpečných pachatelů organizované trestné činnosti a pachatelům zvláště nebezpečných úmyslných trestných činů, zejména při jejich zadržení. Podílí se na zpracování typových plánů

Odbor mezinárodní policejní spolupráce Policejního prezidia ČR - Interpol Praha:

- zprostředkovává a koordinuje vyřizování požadavků Policie ČR na operativní spolupráci a výměnu informací se zahraničními organizacemi Interpolu. Zajišťuje součinnost Policie ČR s Europolem.

Útvar pro odhalování korupce a závažné hospodářské trestné činnosti služby kriminální policie a vyšetřování:

- se ve spojitosti s terorismem podílí zejména na odhalování financování teroristických aktivit a teroristických skupin

Úřad finanční kriminality a ochrany státu služby kriminální policie a vyšetřování Policejního prezidia ČR

- je výlučným vyšetřujícím orgánem u teroristických trestných činů se stupněm utajení "tajné" nebo "přísně tajné"

Hasičský záchranný sbor:

- plní úkoly na úseku integrovaného záchranného systému (zabezpečuje zejména usměrňování IZS a přípravu na mimořádné události, organizaci zapojení ČR do mezinárodních záchranných operací při mimořádných událostech v zahraničí a poskytování humanitární pomoci do zahraničí, ústřední koordinaci záchranných a likvidačních prací, usměrňuje proces havarijního plánování, zpracování typových plánů pro řešení mimořádných událostí);
- plní úkoly v oblasti prevence závažných havárií způsobených vybranými nebezpečnými látkami; v oblasti požární ochrany, v oblasti civilního nouzového plánování (např. sjednocuje postupy se státy NATO a EU a zajišťuje v součinnosti s MZV spolupráci s OSN, OBSE a dalšími subjekty v této oblasti) a na úseku ochrany obyvatelstva. Plní úkol kontaktního místa pro vyžádání pomoci.

Zpravodajské služby:

Bezpečnostní informační služba (BIS):

- provádí zajišťování informací o hrozbě teroristických akcí proti zájmům a představitelům ČR a významným zahraničním návštěvám; zabezpečování informací nutných k ochraně zájmů ČR a partnerských zemí před případnými pokračujícími teroristickými útoky a aktivitami
- zabezpečuje informace k problematice proliferace zbraní hromadného ničení a jejich nosičů
- zastupuje ČR ve Zvláštním výboru NATO

Úřad pro zahraniční styky a informace (ÚZSI)

- zabezpečuje informace, důležité pro bezpečnost a ochranu zahraničně-politických a ekonomických zájmů ČR, mající původ v zahraničí
- zpracovává zpravodajský souhrn informací ze všech dostupných zpravodajských zdrojů, zaměřený na dění, související s teroristickými útoky, který je využíván krizovým štábem MV
- zvýšenou pozornost věnuje identifikaci signálů o ohrožení zájmů NATO kdekoli ve světě
- zpracovává jednotlivé zpravodajské informace pocházející ze zahraničí (např. o zájmových osobách, podezřelých z podílu na teroristické činnosti); analyzuje

signály o ohrožení teroristickým útokem a poskytuje je vládě, Policii ČR, případně jiným příslušným subjektům

Vojenské obranné zpravodajství, Vojenská zpravodajská služba (VOZ, VZSl):

- zabezpečují informace o záměrech a činnostech představujících vojenské ohrožení ČR
- zabezpečují informace o zpravodajských službách cizí moci v oblasti obrany
- zabezpečují informace o záměrech a činnostech namířených proti zabezpečování obrany ČR
- zabezpečují informace o činnostech ohrožujících státní a služební tajemství v oblasti obrany ČR

Krajské úřady:

- v rámci bezpečnostních rad krajů (krizových štábů krajů) přijímají nezbytná opatření k zajištění bezpečnosti v rámci kraje
- v rámci plnění opatření souvisejících s bojem proti terorismu spolupracují s BRS a ÚKŠ a rovněž s bezpečnostními radami okresů (krizovými štáby okresů)

Bezpečnostní Informační Služba (BIS), která má velmi dobré vztahy se svými zahraničními partnery se zabývá ochranou před možným teroristickým útokem neustále. Ministerstvo financí se zapojilo do aktivit, které mají v maximální možné míře zabránit financování terorismu. Pravidelně se schází Ústřední krizový štáb, který je schopen se okamžitě sejít i v případě krizové situace. V případě hrozby teroristického útoku je AČR schopna nasadit ve prospěch Policie ČR 1200 mužů na dobu 1 měsíce a 1000 mužů do 3 měsíců. Byla navázána mezinárodní policejní spolupráce s Europolem, Interpolem a Britským centrem pro monitoring teroristických útoků. Spolupráce probíhá s mnoha státy EU i dalšími evropskými státy, z mimoevropských zemí pak s USA, Izraelem, Kanadou a Japonskem.

Pro ochranu civilního obyvatelstva v případě teroristického útoku jsou na území ČR rozmístěny ochranné systémy. Celorepublikový průměr zabezpečení ukrytí je 15% obyvatel, v Praze je to asi 40%. Na území Prahy se jedná o 834 stálých úkrytů s kapacitou

161 000 obyvatel. Dalších 350 000 obyvatel mohlo nalézt úkryt v metru, to ovšem po nedávných povodních již neplatí. S pražským metrem nyní není jako s úkrytem pro obyvatelstvo počítáno. Tyto úkryty byly budovány pro případ jaderné války a jsou odolné vůči tlakové vlně jaderného výbuchu. Poskytují ochranu proti účinkům klasických zbraní i ZHN, a to na dobu minimálně 72 hodin. Obava z teroristických útoků se také v ČR odrazily ve zvýšení bezpečnostních opatření na letištích, včetně zákazu nošení ostrých předmětů a tekutin na palubu letadel, ale také v pravomoci sestřelení civilního letadla. V případě únosu civilního letadla a podezření, že únoscí mají úmysl letadlo navést na strategický nebo vládní objekt, je ministr obrany ČR oprávněn rozhodnout o jeho sestřelení (Rut, J.: *Riziko terorismu v ČR*).

Ve výše uvedených souvislostech považuji za vhodné zmínit Integrovaný záchranný systém (dále jen IZS). IZS je mechanismem, zabezpečujícím koordinovaný postup při přípravě na mimořádné události a při provádění záchranných a likvidačních prací. Základním úkolem a prioritou integrovaného záchranného systému, ve vztahu k hrozbě terorismu, je poskytnutí účinné pomoci obyvatelstvu, zasaženému teroristickými útoky a minimalizace dopadu případných teroristických útoků na společnost a příprava obyvatelstva na možnost těchto útoků.

3.3 Riziko teroristického útoku v roce 2007

Dle analýzy bezpečnostní situace zpracované BIS není Česká republika v současnosti prioritním cílem teroristů, především pak militantních muslimských radikálů. Situaci však může změnit vývoj současného světa, vystaveného globálním hrozbám a nebezpečím. Pravděpodobná není ani konfrontace s hrozbou, která by měla svůj původ na našem území. To vše ovšem neznamená, že nelze s tímto nebezpečím nepočítat. Vždyť stále jsme a vždy budeme součástí euroatlantické civilizace, jednoznačné je naše členství v NATO i v široké mezinárodní protiteroristické koalici, jsme spojenci USA, naši vojáci, a je lhostejné v jaké roli jsou v Iráku i v Afghánistánu. Potenciální nebezpečí, kterému jsme vystaveni, se může v jediné chvíli proměnit v bezprostřední riziko. Nelze např. vyloučit, že se Česká republika v roce 2007 setká s podobnou hrozbou, jaké čelila v září a v říjnu 2006 v případě pražských židovských objektů. Znovu mohou naše bezpečnostní složky získat od

zahraničních partnerů velmi věrohodné informace o akutním nebezpečí. A opět se může stát, že varování bude sice konkrétní, ale nikoliv tak přesné a detailní, aby policie mohla reagovat skrytě a ve správný čas a na správném místě útočníky spolehlivě zadržet. Opakovaně může tedy vzniknout situace, kdy bude třeba ráznými, viditelnými opatřeními teroristické akci předejít.

V současné době Bezpečnostní informační služba nemá poznatky, že by se na našem území pohybovali a žili lidé, kteří by organizovali a připravovali násilné akce a byli v kontaktu se zahraničními teroristickými skupinami. Z tohoto pohledu nemusí být občané české republiky znepokojeni. Nemusí se ani obávat žádných sebevražedných atentátů. Ovšem zcela mimo možnost jakékoliv prognózy je případný teroristický útok vedený izolovaným jednotlivcem. Nejčastěji jde o dílo psychicky narušených osob, kterým mediální pozornost, oběti na lidských životech a vyvolaný strach zpětně přináší pocit zvráceného uspokojení. Nečitelnost těchto kriminálních činů velmi komplikuje i jejich policejní vyšetřování. Do stejné kategorie patří anonymní výhrůžky a oznámení, terorizující veřejnost hrozbami bombových útoků.

4 PROTITERORISTICKÁ POLITIKA ČESKÉ REPUBLIKY

4.1 Charakteristika

Protiteroristická politika je politika zaměřená na eliminaci terorismu. Jedná se o soubor různých legislativních kroků, opatření, strategií a plánů. Jinak řečeno, je to sledování a působení různých společenských vlivů na různých úrovních, které vede k potlačení předpokladů, podmínek a důsledků terorismu. Důsledněji se vztahuje k státní politice proti terorismu. Protiteroristická politika je vnímána jako nezbytná součást bezpečnostní politiky státu. Zasahuje do oblasti jak vnitřní, tak vnější politiky státu (Mareš 2006).

S koncem sedmdesátých let se stal terorismus záležitostí vnější bezpečnostní politiky (zvláště po 11. září 2001) se stal hrozbou vojenského charakteru, zatímco dříve spadala tato záležitost spíše do politiky vnitřní. Byl totiž pojímán spíše jako nevojenská hrozba, zatímco nyní je tomu právě naopak. Sami určitě znáte mnoho případů, kdy bylo nutné k potlačení teroristů použít vojenskou sílu (např. válka proti Talibanu v Afghanistanu).

Bezpečnostní politika má mnoho kořenů propletených do mnoha oblastí. Z těch hlavních týkajících se našeho problému mohou jmenovat např. zbrojní politiku, protiextremistickou politiku, náboženskou politiku, menšinovou politiku apod. Tato politika by se dala nazvat také institucí pro boj proti terorismu a to nejen mezinárodnímu, ale také je to jakási propaganda, která má za úkol vštípit lidem do paměti hrůzy a následky, které terorismus obnáší. A to jak vnitrostátní, tak mezinárodní. Její cíl v podstatě směřuje k zamezení terorismu. V protiteroristické politice působí mnoho státních i nestátních orgánů s obecnou i specializovanou působností. Státní složky jsou vyčleněny v rámci institucí s obecnou působností. Dříve se např. opíraly o koncepci ministerstva vnitra České republiky v oblasti vnitřního pořádku a bezpečnosti, která byla předložena již v roce 1993. Byly řešeny spíše otázky extremismu, samotný mezinárodní terorismus byl řešen spíše jako forma organizovaného zločinu. Specializované orgány pak vznikají v oblasti bezpečnostně-politické.

Jsou to především:

- státní orgány a instituce zřízené ke koordinaci a řízení protiteroristické politiky více rezortů;
- policejní složky specializované na vyšetřování terorismu;
- policejní složky specializované na eliminaci účinků zbraní teroristů;
- vojenské složky specializované na rychlé zásahy proti režimům podporující terorismus nebo oblastech, které jsou pod kontrolou teroristů;
- vojenské složky specializované na likvidaci zbraní teroristů;
- zpravodajské složky zaměřené na sledování terorismu, či jeho jednotlivých variant, případně zdrojů jeho financování;
- složky tajných služeb zaměřené na přímou likvidaci teroristů (zpravidla mimo právní rámec, soukromé agentury placené z tajných služeb apod.);
- specializované složky civilní ochrany vycvičené na pomoc obětem terorismu;
- specializovaná výzkumná a pedagogická činnost.

Používanými nástroji státní protiteroristické politiky jsou:

- zpravodajské operace (mají za úkol především sběr informací);
- policejní operace (zadržení podezřelých ze spáchání teroristického útoku, osvobození rukojmích, likvidace náloží apod.);
- vojenské operace (likvidace teroristů a ochrana před jejich negativním působením);
- právo (zajišťuje zákonné vymezení kompetencí protiteroristických orgánů a sankční normy
- pro postih teroristů);
- preventivní opatření (technická, technologická a jiná);
- politická činnost směřující k odstranění příčin terorismu (diplomacie, politické vyjednávání);
- civilní ochrana (sít' civilní pomoci při eliminaci teroristických následků).

4.2 Aktivity protiteroristické a obranné politiky ČR

Základním pilířem obrany ČR je členství v NATO založené na silné transatlantické vazbě. ČR upevňuje svoji bezpečnost i zapojením se do Evropské bezpečnostní a obranné politiky EU, kde klade důraz na posilování strategického partnerství mezi NATO a EU. Obranná politika ČR představuje jeden ze základních nástrojů prosazování bezpečnostních zájmů ČR. Její zásady jsou formulovány v Bezpečnostní strategii ČR a dále pak návazně rozpracovány ve Vojenské strategii ČR. Ta upravuje především politicko-vojenské ambice ČR. Obranná politika České republiky je podrobně rozepsána v dokumentu Ministerstva obrany (Zpráva o zajištění obrany České republiky). Protiteroristická politika je v České republice úzce vázána nejen na její bezpečnostně-obrannou politiku ale také na ostatní státy v EU a její instituce a hlavní aktéry, podílející se na protiopatřeních proti terorismu. Proč je tak úzce spojena s členy EU? Odpověď je jednoduchá. Protiteroristické aktivity podniknuté českou republikou v zahraničí mohou mít přímý vliv na vývoj bezpečnostní situace u nás. V oblasti protiteroristické politiky má hlavní výkonné pravomoce vláda a z pozice vrchního velitele ozbrojených sil i prezident. V sektorových oblastech se pak stará o tuto politiku ministerstvo vnitra a zahraničních věcí. Legislativní záležitosti pak schvaluje Parlament ČR, ten má i řadu kontrolních pravomocí. Trestně právní akty protiteroristické politiky zajišťuje justice. Nemalou úlohu zde tak jako v oblasti IZS má Bezpečnostní rada státu, která působí jako poradní orgán a zároveň plní i koordinační úkoly např. koordinaci zpravodajských služeb (Mareš 2006).

Zpravodajské služby zabývající se problematikou terorismu jsou:

- **Bezpečnostní informační služba**

Je to vnitřní civilní zpravodajská služba, která je podřízena vládě ČR (organizační struktura viz. příloha č. III). Ředitele BIS jmenuje vláda a ta ho také odvolává. BIS se především zabývá:

- a) činnostmi namířených proti demokratickým základům, svrchovanosti a územní celistvosti státu,
- b) zjišťuje informace o zpravodajských službách cizí moci,
- c) činnostmi ohrožující státní tajemství,
- d) činnostmi, jež mohou ohrozit významné ekonomické zájmy ČR,
- e) informacemi o organizovaném zločinu a terorismu.

- **Úřad pro zahraniční styky a informace**

Působí jako vnější civilní zpravodajská služba. Ředitele jmenuje a odvolává ministr vnitra se souhlasem vlády. Zjišťuje informace mající původ v zahraničí, jež jsou důležité pro bezpečnost a ochranu zahraničně politických a ekonomických zájmů České republiky. (organizační struktura viz. příloha č. IV)

▪ **Vojenské zpravodajství**

Spadá pod ministerstvo obrany, je tvořeno vojenskou zpravodajskou službou (vnější zpravodajská služba) a vojenským obraným zpravodajstvím (vnitřní zpravodajská služba). Vojenské zpravodajství zjišťuje informace:

- a) o záměrech a činnostech představující vojenské nebezpečí pro českou republiku,
- b) o zpravodajských službách cizí moci v oblasti obrany,
- c) o činnostech směřujících proti obraně České republiky,
- d) o činnostech ohrožující státní tajemství České republiky.

Na základě dohod uzavřených s vládou se zpravodajské služby zapojují i do mezinárodní spolupráce (samozřejmostí je spolupráce vzájemná).

V současnosti je aktuálním problémem sloučení výše zmíněných zpravodajských služeb, přesněji řečeno BIS a ÚZSI. Názory na sloučení rozvědné a kontrarozvědné služby se různí, většinou ovšem převládá názor, že sloučit tyto služby je nesmysl, protože jsou obě jinak úkolovány a každá z nich pracuje ve zcela jiném právním rámci. Zároveň se prý bude příliš velká moc koncentrovat v rukou jednoho člověka. Zůstává také otázka jestli toho nebude na jednoho člověka až příliš velké sousto a jestli změny, které by mohly nastat budou ku prospěchu jak tvrdí ministr Langer. Sám Lang podle vlastních slov žádné radikální změny nechystá. „Každá služba dále pracuje, jak má. Nikoho jsem neodvolal, žádnou akci jsem nezastavil“ (BIS: *Lang o své roli ředitele rozvědky* 2007). Jak sám přiznal, on sám není z nápadu na sloučení služeb nijak nadšen. Právě nyní pro vládu připravuje zprávu shrnující výhody a nevýhody takového kroku. Konečné rozhodnutí ale podle něj bude záviset na politicích. Pouze ti můžou říci, co vlastně stát od zpravodajských služeb chce. „Musí stanovit, jaké máme ambice, zda chceme působit po celém světě, nebo jen cíleně, například v zemích, kam vysíláme vojáky“, uvedl příklad. Ve své současné pozici se Lang nyní snaží s prací rozvědky co nejlépe seznámit a odmítá, že by „míchal“ dva druhy práce. „Sice jsem hlavou obou služeb, ale pracuji ve dvou režimech“, vysvětlil

svůj přístup. A právě podle mého názoru není tento přístup nejlepším řešením. Jak dlouho asi takové pracovní vypětí může člověk snést? Neutrpí tím celá jeho práce a nakonec i obě rozvědky? Osobně si myslím, že nejlepším řešením by bylo, pokud už tedy musí mít obě rozvědky jednoho šéfa, aby si pan Lang určil dva náměstky, defacto jakési „podšéfy“ těchto jednotlivých rozvědných služeb. Tito by mu pak byli přímo podřízeni, každý by měl na starosti jen jednu službu a pan Lang by mohl figurovat v roli jakéhosi šéfa pro styk s vládou. Ředitel by byl jen jeden, navíc pod kontrolou vlády, čehož chtěl ministr Langer docílit, částečně by si ovšem ulevil sám ředitel Lang. No to je ovšem jen můj názor a je na rozhodnutí vlády, jak celou situaci vyřeší, mělo by si však pospíšet. Samotní lidé v tajných službách to již nyní velice vnímají a nejistota je destabilizuje. Dočasné vedení nemá ani potřebné pravomoci. Pokud tento problém včas vláda nevyřeší, může se stát, že lidé začnou z tajných služeb odcházet, což může v důsledku vyústit k riziku ohrožení státu.

Vraťme se zpět k dokumentům naší bezpečnostní politiky. Nejvíce rozpracovanou a zároveň kritizovanou aktivitou a zároveň výsledkem jsou protiteroristické analýzy a Národní akční plán boje proti terorismu (dále jen NAP). Po 11. září 2001 byly v rámci Ministerstva vnitra zahájeny analytické práce, mapující opatření, která byla prováděna v rámci aktuální protiteroristické kampaně doma i ve světě. Dne 25. září 2001 Bezpečnostní rada státu usnesením č. 208/D uložila ministru vnitra úkol vyhodnotit základní aktuální euro-americké dokumenty, věnující se problematice boje proti terorismu. Úkol byl splněn (výsledkem byl nepublikovaný text "Analýza důsledků ‚Společného euro-amerického ministerského prohlášení o boji proti terorismu‘ ze dne 20. září 2001 a Usnesení a Akčního plánu mimořádného zasedání Evropské rady‘ ze dne 21. září 2001 pro Českou republiku"). Ve druhé fázi Ministerstvo vnitra vypracovávalo v meziresortní součinnosti analýzu k těmto tématu. Získané podklady byly do konce roku 2001 zapracovány do dokumentu "Vyhodnocení připravenosti České republiky plnit úkoly, vyplývající ze Společného euro-amerického ministerského prohlášení o boji proti terorismu' z 20. září 2001 a Usnesení a Akčního plánu mimořádného zasedání Evropské rady z 21. září 2001". Vláda České republiky schválila NAP dne 10. dubna 2002 svým usnesením č. 385 a uložila ministru vnitra každoročně vždy k referenčnímu datu 31. prosince NAP aktualizovat. NAP a "Analýza" rozhodně nejsou jedinými materiály, které vyhodnocují úroveň připravenosti ČR na případné teroristické ohrožení. Z ryze vnitrostátních jmenujme připravovaný

dokument "Koncepce bezpečnostní strategie České republiky", který se ovšem zabývá tématem vnitřní bezpečnosti jako celku (Krulík – Rexter 04/02).

4.3 Odbor bezpečnostní politiky Ministerstva vnitra

Tento odbor se věnuje boji proti terorismu v součinnosti ministerstva vnitra a Policie ČR. V jejím rámci je nejdůležitějším protiteroristickým útvarem odbor terorismu a extremismu Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu. Vedle tohoto útvaru má česká policie k dispozici i speciální jednotku určenou k zásahu proti teroristům, tzv. Úvar rychlého nasazení (URNA). Vedle policejních složek je v případě teroristického útoku rovněž aktivován integrovaný záchranný systém (IZS), jehož základními složkami jsou Hasičský záchranný sbor ČR, Zdravotnická záchranná služba, Policie ČR, vyčleněné síly s prostředky ozbrojených sil, ostatní ozbrojené bezpečnostní sbory, ostatní záchranné sbory, orgány ochrany veřejného zdraví, havarijní a pohotovostní služby, zařízení civilní ochrany a neziskové organizace využitelné k záchranným a likvidačním pracím. V rámci integrovaného záchranného systému se do řešení krizových situací zapojuje především ministerstvo vnitra, krajské a obecní orgány. Nemalou roli v boji proti terorismu hraje samozřejmě také armáda ČR a to jak na území České republiky, tak i mimo ni. Podílí se na přímé likvidaci teroristického útoku a na případném odstraňování jeho následků. Armáda České republiky (AČR) má pro boj s terorismem určenou speciální jednotku zvanou Special Operations Group spadající pod Vojenskou policii AČR. Tato jednotka vznikla v srpnu 2002 a měla by být nasazena při lokálních protiteroristických operacích a zásazích v případech:

- zadržování rukojmích mimo území státu,
- zadržování rukojmích ve vojenských objektech i mimo území státu,
- zadržení hledaných osob,
- zásahů při narušení ochrany vojenských objektů zvláště nebezpečnými pachateli.

Do protiteroristických operací se zapojuje také 601. skupina speciálních sil AČR, která je součástí Vojenského zpravodajství. Dojde-li k útoku zbraněmi hromadného ničení, má AČR k dispozici 312. prapor chemické, radiační a biologické ochrany. Tento prapor je součástí rychlé reakce NATO.

Mezinárodní aspekty boje proti terorismu spadají především do kompetence ministerstva zahraničí, které zajišťuje veškeré jednání týkající se terorismu a zajišťuje vztahy s různými mezinárodními organizacemi, které se terorismem zabývají. Dílčím způsobem se do protiteroristické politiky mohou zapojit také složky spadající pod ministerstvo dopravy (ochrana dopravních prostředků a cest), ministerstvo zahraničí (zapojení do IZS), ministerstvo informatiky (ochrana telekomunikačních služeb), ministerstvo financí (ochrana před finančními machinacemi teroristů), ministerstvo kultury (registrace a ochrana různých náboženských organizací, spolků a objektů), ministerstva školství (výuka a výzkum terorismu), atd.

4.4 Součinnost legislativy ČR s politikou EU

Evropská bezpečnostní a obranná politika (European Security and Defence Policy ESDP) je důležitou součástí Společné zahraniční a bezpečnostní politiky (Common Foreign and Security Policy CFSP). Při řešení bezpečnostních rizik pro Českou republiku se vychází z propojení civilních a vojenských obranných prvků EU sladěných s mezinárodními aktéry, např. OSN, NATO. Národní akční plán boje proti terorismu a Zpráva o zajištění bezpečnosti České republiky uvádí potřebné kroky k naplnění těchto prvků nutných pro posílení ESDP. Jedním z těchto kroků je koncept bojových uskupení EU (EU Battle Group), které schválila Rada EU v červnu 2004. Důležitou roli v rozvoji evropské vojenské strategie hraje Evropská obranná agentura, která vznikla v červenci 2004. Česká republika se stala jedním ze zakládajících členů a je aktivně zapojena do její činnosti.

Základním pilířem obranné politiky ČR je tedy její členství v NATO a zapojení do Evropské obranné politiky EU. ČR realizuje svou obrannou politiku prosazováním svých zájmů v mezinárodních organizacích a aktivně se podílí na zajištění bezpečnosti krizových oblastí, především na Středním východě. Velká pozornost se nyní upírá směrem k islámským zemím, jako nejvýznamnější teroristické základně. Proč je ale terorismus v Evropě tak úspěšný? Na tuto otázku existuje mnoho odpovědí, jednou z nich může být zajímavý názor Ambrože, který si myslí že hlavním důvodem, proč současný terorismus, představovaný zejména východní kulturou, tedy islámem, padá v našem západním světě na úrodnou půdu, je naše nejednota. Situace se sice pomalu zlepšuje i díky pokračující

politické integraci Evropy, avšak most do Spojených států je v této otázce velmi vratký (Ambrož 2004). Základním cílem západního světa v boji proti terorismu, by mělo být sjednocení protiteroristické politiky. Jelikož současný východní terorismus útočí na naše společenství jako na celek, musíme jako celek jednat. Jen spojení plně sjednocená Evropa s USA má naději na úspěch. Islámský terorismus, v jehož čele drží prapor organizace al-Káida, útočí na západní svět z důvodů náboženských, ideologických i ekonomických. Přestože je jejich samotná existence a způsob boje značně omezený, z naší strany se nevyplatí sebemenší podcenění. Trochu se bojím že současná vláda ČR však právě toto dělá. Podceňuje celou situaci když tvrdí opak. Tak např. 13. července 2005 britské předsednictví svolalo mimořádnou schůzku. Rada se shodla na rychlejším postupu při přijímání řady opatření v boji proti terorismu. Tato opatření nejsou nová, ale byly stanoveny nové lhůty na jejich zavedení (Euractiv.cz – online). Česká republika byla s Polskem jediným státem EU, která na urgentně svolanou schůzku nevyslala ministry. Zastupovali je jejich náměstci. Ministři Bublan i Němec dali podle vlastních slov přednost zasedání vlády. Tak jako v EU ani v České republice a dalších státech s tradičním rozdělením kompetencí ministerstev není vyřešen problém součinnosti protiteroristické politiky orientované navenek a orientované dovnitř. Podle Říháčkové má u nás v tomto směru největší problémy především ministerstvo zahraničí. To má sice boj proti terorismu uveden v seznamu svých priorit, ale zároveň mu chybí dokument či konkrétní strategie, která by tuto prioritu rozvedla do jednotlivých (i vnitroinstitucionálních) postupů a opatření, která budou sledována. V zahraničněpolitické oblasti je v této souvislosti kladen důraz na obecné koncepty jako jsou např. lidská práva. Zahraniční politika pak ztrácí v této oblasti roli, protože nenabízí žádná konkrétní řešení. Další výtky ze strany EU padly především na zpravodajské služby při efektivním zpracování podkladů, především Národního akčního plánu boje proti terorismu, který byl inspirován Akčním plánem EU vzniklým po útocích z 11. září 2001. Tento dokument vytváří ministerstvo vnitra. Při přijímání zákonných norem a dosahování meziresortní shody na jejich aplikaci jako by ale faktická spolupráce trochu vázla (Říháčková V: *Protiteroristické politiky EU a ČR? Problém koordinace*). V České republice je boj proti terorismu od roku 1998 součástí vládního prohlášení. Ta je vázána i protiteroristickými dokumenty EU. Ta již přijala řadu protiteroristických koncepčních a legislativních materiálů a její aktivita se po 11. září ještě zvýšila návazností své politiky na rezoluci Rady bezpečnosti OSN. Společný postoj Rady se týká především otázek financování terorismu, přičemž toto jednání v rámci EU

kriminalizuje. Teroristům je rovněž bráněno při zneužití statutu uprchlíka a azylanta. Také je položena obecná definice terorismu, která má tři prvky: způsob provedení činu, charakter činu a záměr pachatele. Tuto definici přebrala Rada EU v Rámcovém rozhodnutí o boji proti terorismu z roku 2002. Toto rámcové rozhodnutí stanovuje, že každý členský stát EU přijme opatření nezbytná k tomu, aby jeho vnitrostátní právo považovalo za teroristický čin určitá vymezená jednání. Rámcové rozhodnutí obsahuje i jiná ustanovení související s terorismem, trestností účastenství, sankcí, odpovědnosti právnických osob a ochrany proti obětem.(Mareš 2006).

Terorismus propojený s náboženskou fanatizací a proliferací zbraní hromadného ničení jsou klíčové hrozby v Bezpečnostní strategii EU Bezpečná Evropa v lepším světě. Ta počítá i s tak děsivým scénářem jako je obstarání a použití zbraní hromadného ničení teroristy na území EU. ČR je zároveň smluvní stranou několika mezinárodních úmluv v problematice terorismu. ČR jako členský stát OSN se přizpůsobila protiteroristické rezoluci OSN a závazky které z toho pro Českou republiku plynou jsou součástí rezoluce Rady bezpečnosti Organizace spojených národů č. 1373 ze dne 21. září 2001. a Usnesení Vlády ČR ze dne 19.prosince 2001. ČR jako členský stát Rady Evropy se zapojuje do spoluvytváření protiteroristické politiky Rady Evropy a Organizaci pro bezpečnost a spolupráci v Evropě a řadě dalších mezinárodních organizací. Česká legislativa se v protiteroristické oblasti nejvíce přizpůsobila legislativním normám EU, kde v oblasti trestního řádu je v této oblasti nejvíce využitelný trestní zákon, jenž definuje trestný čin teroru a teroristického útoku, dále trestní právo hmotné v kontextu s ilegálním obchodem se zbraněmi a jeho financováním, a trestním právem procesním včetně evropského zatýkacího rozkazu. V současnosti je připravován protiteroristický zákon, který by posílil pravomoci tajných služeb v boji proti terorismu. To vše je ovšem málo, a i to málo nám jde pomalu! Mnoho kroků, které jsou v rámci protiteroristické politiky v ČR přijímány, je činěno na základě vzorů, ale i tlaku zvenčí. Zároveň je ale jasné, že ne vše, co se v EU vymyslí, se zde setkává s nadšením. Obavy jsou především z implementační zátěže, termínů a novelizace zákonů, proto ČR, stejně jako mnohé další členské země, obecně preferuje, aby budoucí opatření byla v souladu s naší existující legislativou. To je ovšem podle Říháčkové z hlediska stavu některých částí naší legislativy, která zaostává nejen za některými starými, ale i za velkou částí nových členských zemí, přístup nejen krátkozraký, ale i nebezpečný.

4.5 Výsledky protiteroristické politiky v ČR

Výsledkem protiteroristické politiky v ČR jsou dokumenty s informacemi o stavu teroristických aktivit a právní normy a na jejich základech se pak realizují už konkrétní protiteroristické aktivity. Důležitým dokumentem v oblasti boje proti terorismu je Národní akční plán boje proti terorismu, který byl přijat poprvé v roce 2002 a je každým rokem novelizován. Obsahuje základní přehled jednotlivých státních institucí v oblasti protiteroristické politiky a rozpis úkolů, které jsou povinny plnit. Dalším dokumentem s předchozím nepřímo svázaným je Bezpečnostní strategie České republiky. Z ní pak dále vychází Vojenská strategie České republiky.

Protiteroristická politika se také velice osvědčila v oblasti monitorování a postihu lidí z českých extremistických skupin, kteří se nezdráhají teroristického násilí a zároveň ve sledování zahraničních příslušníků a cizinců různým způsobem napojených na teroristické organizace. Jedním z důvodů proč na českém území ještě nebyl ve větší míře spáchán teroristický čin je právě tato prevence. Díky protiteroristické politice se podařilo dopadnout velkou část pachatelů ze strany ultrapravice a monitorovat jádro nacionalistických a neonacistických skupin s případnými teroristickými tendencemi. Případné tresty těchto skupin jsou prozatím spíše za násilí proti jednotlivci, projevy rasismu a nedovolené ozbrojování. Monitorovány jsou také ekoteroristické skupiny podílející se na antiglobalizačním pouličním násilí. Velmi ostře je také sledována muslimská komunita žijící na českém území. I když teroristický čin z této strany v ČR zatím spáchán nebyl, je tato skupina považována za rizikovou.

Na vývoj terorismu v ČR mělo velký vliv několik i zásahů českých bezpečnostních složek proti ilegálním obchodům se zbraněmi a s nebezpečnými chemickými a radioaktivními látkami. Důležitou roli hraje také ostraha objektů, v nichž jsou tyto zbraně a látky uloženy a které se tak mohou stát i terčem teroristického útoku. Česká republika se do boje proti terorismu zapojuje i mimo její území. Na mezinárodní úrovni by se dalo říct, že za protiteroristické aktivity mohou být považovány veškeré současné armádní mise v zahraničí. Těchto misí se Česká republika zúčastňuje v rámci NATO. Česká účast v boji s terorismem především po 11. zářím 2001 je uskutečňována na základě článku 5

Washingtonské smlouvy, na jehož aktivaci se ČR jako členský stát Aliance podílela³. Usnesením vlády č. 917 ze dne 13. září 2001 vláda odsoudila teroristický čin a vyjádřila plnou podporu akcím NATO v rámci opatření, které pod tento článek spadají. 10. prosince 2001 Vláda schválila také návrh na vyslání 9. zesílené roty radiační, chemické a biologické ochrany a 6. polní nemocnice AČR do protiteroristické operace Trvalá svoboda a vyslání kontingentu speciálních sil k plnění úkolu mírové operace pod vedením OSN v Afghanistanu. Po převzetí mise ISAF od NATO se vyvíjel větší tlak na členské země a Česká republika počátkem roku 2004 vyslala kontingent do mise ISAF. Ta se skládá z desetičlenného odřadu pro vyhledávání a zneškodňování výbušnin, dvoučlenné meteorologické skupiny METEO a jednoho specialisty k plnění geografických úkolů. Český armádní kontingent se také účastnil podpory v Basře, kde po svržení Husajnova režimu v roce 2003 poslal 7. polní nemocnici a k ochraně Iráku vyslal příslušníky Speciál Operations Group Vojenské policie. Ozbrojené síly operují i v balkánském prostoru, což je z hlediska boje proti terorismu důležité pro omezení etnického a náboženského terorismu. Příslušníci AČR z 312. praporu radiační, chemické a biologické ochrany pomáhali také při ochraně summitu Severoatlantické aliance v Istanbulu v roce 2004 na žádost NATO. Kromě vojenské účasti se česká republika zapojuje i do diplomatických jednání na podporu potlačení terorismu.

Na to že na území ČR se teroristické útoky zatím víceméně neprojevují má mimo jiné vliv celkové úsilí světového společenství, které přispívá k eliminaci terorismu. Potlačování terorismu obecně ve světě snižuje riziko teroristických útoků proti ČR.

³ Srovnej: Mareš, M.: *Terorismus v ČR 2006*

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 SIMULACE VÝBUCHU CISTERNY S CHEMICKOU LÁTKOU A DOPADY NA ŽIVOT A ZDRAVÍ OBYVATEL

Mnohé objekty jako takové mají bezpečnostní opatření na vysoké úrovni a podniknout sabotáž uvnitř objektu cizím narušitelem je téměř nemožné. Proto budou-li teroristé uvažovat o případném útoku na nějaký z objektů manipulující s nebezpečnou chemickou látkou, je pro ně nejjednodušší využití právě přepravní cisterny. Ta je při přepravě téměř nechráněna a poskytuje velmi účinný prostředek k útoku. Např. v Iráku proběhly v květnu minimálně tři útoky za pomoci cisteren s chemickou látkou. Tato metoda se ukázala jako velmi efektivní a pokud se stane i běžně používanou, budou bezpečnostní složky postaveny před relativně novou a zároveň vážnou hrozbou.

5.1 Amoniak a jeho vlastnosti

Amoniak je bezbarvý velmi štiplavý plyn. Je to také toxická, nebezpečná látka zásadité povahy. Při vdechování poškozuje sliznici. Je lehčí než vzduch. Amoniak se velmi dobře rozpouští ve vodě, a to při 0° 1148 cm³ v 1 cm³ vody, za vzniku zásaditého roztoku, který se nazývá čpavek. Výsledný roztok je silně zásaditý a nazývá se taky "hydroxid amonný". Tohle označení je však poněkud nesprávné, jelikož molekula „NH₄OH“ neexistuje. Neexistence molekuly „NH₄OH“ je v souladu s faktem, že amoniak je Bronstedtova, nikoli Arrheniova zásada. Zásaditý charakter amoniaku je tudíž podmíněn jeho schopností vázat proton vodíka H⁺, a ne tvořením hydroxidových iontů OH⁻ v průběhu reakce NH₃ + H₂O → NH₄⁺ + OH⁻ (dle této reakce reagují pouze 4 z 1000 molekul amoniaku). Správné označení vodního roztoku amoniaku je tudíž NH₃(aq). V organické chemii se pro amoniak užívá systémový název *azan* a stejně tak pro jeho derivát hydrazin NH₂-NH₂ název *diazan*. (Wikipedie 2007). S kyselinami reaguje za vzniku amonných solí, např. s kyselinou sírovou vytváří síran amonný: 2 NH₃ + H₂SO₄ → (NH₄)₂SO₄. Amonné soli silných kyselin (např. kyseliny sírové) reagují v roztoku slabě kyselě, protože hydroxid amonný je jen velmi slabou zásadou.

V přírodě amoniak vzniká mikrobiálním rozkladem organických zbytků, exkrementů a moči živočichů, přičemž se většinou váže ve formě amonných solí. Je proto ve stopových

množství obsažen i v zemské atmosféře. Ve formě chloridu amonného se vyskytuje jako minerál salmiak zejména v okolí solfatar a dalších vulkanických jevů.

Kapalný amoniak se používá jako chladicí médium v absorpční chladničce. V kapalném stavu také slouží jako rozpouštědlo používané v anorganické chemii. Například sodík se v kapalném amoniaku rozpouští za vzniku modré kapaliny (solvatovaný elektron). Též je používán jako chladicí médium při výrobě ledu na zimních stadionech. Amoniak je klíčovým meziproduktem při výrobě kyseliny dusičné, umělých hnojiv a mnohých výbušnin a organických barviv. Dříve se užíval jako čichací sůl při nevolnosti. Při úniku a zamoření prostoru amoniakem se lze zachránit dýcháním vzduchu přes mokrou látku (např. kapesník), protože amoniak se výborně rozpouští ve vodě. Podrobnější popis vlastností této chemické látky je uveden níže.

Fyzikální vlastnosti		
Teplota	Teplota varu: -33,3 Kritická teplota[K]: 405,65	Teplota tání: -77,75 Teplota vzplanutí[°C]: 651
Hustota[kg/m³]: 0,761	Poměr hust. par ke vzduchu: 0,59	Rel. molekul. Hmotnost: 17,3
Teplota[kJ/kg]: 1375	spalné: 22000	Výhřevnost[kJ/kg]: 19000
Skupina výbušnosti: IIA	Teplotní třída: T1	Symboly: T, N
Kódy: 2PE Hazchem	268 Kemler	1005 UN

Tabulka 1 - fyzikální vlastnosti amoniaku

5.2 Popis vlastností:

Stručný, ovšem výstižný popis vlastností, které jsou dle charakteristiky typového plánu udává jasný přehled o chemické látce (v našem případě amoniaku). Simulace úniku amoniaku byla provedena za pomoci software TerEx.

Charakteristika

Hořlavý, bezbarvý, štiplavě páchnoucí jedovatý plyn. Z kapaliny přechází rychle do plynné fáze. Se vzduchem tvoří výbušné směsi. Rozpustný ve vodě, ethanolu, chloroformu, benzenu, acetonu a methalonu.

Zraňující vlastnosti:

Kapalný i plyn velmi silně dráždí a leptá oči, horní dýchací cesty, plíce a pokožku. Křeč nebo otok plic může vést k udušení. Při nadýchání ve velké koncentraci dochází k náhlé smrti. Při styku s kapalným amoniakem vznikají těžké omrzliny. Následkem otravy jsou možné psychické i neurologické odchylky. Je také možné zakalení čočky, rohovky a ztráta zraku.

Příznaky:

Pálení, bolesti v očích, pocit dušení, silné záchvaty kašle, závratě, bolest žaludku, zvracení. Po silném působení látky vzniká již za několik minut svalová slabost, silné křeče, rychle se snižuje práh sluchu a dochází k otoku plic. Po expozici uvnitř těla se projevuje zčervenáním pokožky a někdy skelný otok sliznic, někdy zvracení. Na kůži se bez rychlého omytí projeví vředy, puchýře a jizvy.

První pomoc:

Přenést postiženého na čerstvý vzduch, položit ho do klidné polohy. Uvolnit oděv. Pomocné dýchání pomocí přístroje nutno použít při hrozící zástavě dýchání, případně zavést kyslík. Zabezpečit lékařskou pomoc. Transport jen v horizontální (při nebezpečí ztráty vědomí jen ve stabilizované) poloze. Pokud došlo k potřísnění kapalnou látkou sundat zasažené části oděvu, postižená místa důkladně opláchnout vodou 10 – 15 minut. Postiženého nenechat prochladnout, nechodit, nekouřit.

Požární projevy:

Hoří jen ve vysokých koncentracích, vyšší teplotě a působením energetického zdroje. Nebezpečí požáru malé, nebezpečí exploze. Za žáru emituje toxické plyny (nitrozní plyny)

Hasební prostředky:

Vodní proud, oxid uhličitý, suchý prášek. Je vhodné použít vodní mlhu pro zkrápění uvolněného čpavku.

Ochrana:

Osobní ochranné pomůcky – ochranný štít nebo brýle, pracovní oděv a obuv. Je nutno klást velký důraz na ochranu očí, dýchací cesty a kůži (kožené rukavice, nejlépe s manžetami). Při haváriích je nutno použít ochrannou masku, izolační dýchací přístroj a ochranný oděv.

Stálost:

Rychle se rozptyluje, stoupá vzhůru. Setrvává v místech s nedostatečným větráním.

Dekontaminace:

Menší množství lze neutralizovat slabou kyselinou, skrápět vodou. Pokud vsákne do půdy, je nutno ji překrýt porézním materiálem (suchá zemina, písek, mletý vápenec), odstranit zasaženou vrstvu a dopravit do místa bezpečné likvidace.

Ministerstvo vnitra uvádí postup při první pomoci příznaky zasažení amoniakem:

Subjektivní příznaky minuty	objektivní příznaky	Doba působení	Koncentrace ppm
Vnímání čichem	-	0,1 - 1	Od 0,02 do 30
Nepříjemný zápach, mírné dráždění nosu a nosohltanu	Mírné zarudnutí nosohltanu	2	50
Silné dráždění očí, nosu, nosohltanu	Zarudnutí spojivek a nosohltanu	120	100 až 200
Velmi silné dráždění	Zarudnutí spojivek, nosohltanu, slzení, kýchání	60	200 až 300
Neúnosné dráždění očí, nosu, nosohltanu, bolesti	Silné zarudnutí nosu, nosohltanu, spojivek,	0,1	360

za hrudní kosti	slzení, kýchání, kašel		
Okamžité dráždění, nevolnost, bolesti hlavy	Kýchání, kašel, slzení, zvýšení dýchání	0,1	360 - 500
Okamžité dráždění, bolesti: za hrudní kostí, žaludku, očí; zmatenost a nevolnost, bolesti hlavy	Záchvaty kašle, zrudnutí v obličejí, pocení, krvácení z nosu, závratě, dušnost a nervové vzrušení	0,1	500 - 1000
	Výše uvedené příznaky a křeče, zástava vylučování moči, ohrožení života	30	1000
	Poruchy dýchání a krevního oběhu ohrožení života	2-5	1730
	Poleptání horních cest dýchacích, otok plic, poruchy srdeční činnosti, poškození ledvin, perforace rohovky	do 30 - doba latence i několik hodin !	2450
	Udušení následkem otoku plic, zástava dýchání Smrt	Do 10	5000
Postup při první pomoci	<ul style="list-style-type: none"> • Naprostý klid, zákaz kouření • převléknutí a omytí postiženého, • výplach očí borovou vodou • inhalace mlhy 1 % roztoku octa • mírnění kašle dostupným lékem 		

Tabulka 2 - Příznaky zasažení a postup při první pomoci

6 TYPOVÝ PLÁN – ÚNIK NEBEZPEČNÉ CHEMICKÉ LÁTKY VELKÉHO ROZSAHU JAKO NÁSLEDEK TERORISTICKÉ AKTIVITY

Zlínský kraj patří mezi regiony, kde se vyskytuje mnoho průmyslových objektů používajících nebezpečnou chemickou látku. Město Zlín není výjimkou a převážnou většinu z těchto látek tvoří amoniak. Jedná se o velmi toxickou a nebezpečnou látku, jejíž únik by mohl způsobit značné škody na životě a zdraví obyvatelstva vybraných lokalit. Amoniak je látka, kterou s oblibou používají teroristé ke svým útokům na obyvatelstvo. Pro toto použití je nejnadhějším cílem přepravní cisterna chemické látky, kterou lze použít jako pojízdnou bombu. Pokud takováto cisterna vjede přímo do centra Zlína, stává se velkým nebezpečím pro veškeré okolí kterým projíždí. Stává se tedy lákavým cílem potenciálního teroristy. Pokud by došlo k explozi a následnému úniku amoniaku v centru města Zlína, následky by byly velmi devastující a pro blízké obyvatelstvo kritické (viz. kap. dopady KS). Budeme-li studovat výbuch s následným únikem plynu (v našem případě se tedy jedná o amoniak), musíme vzít v potaz možné povětrnostní podmínky. Pro tento scénář jsem připravil model na roční období léto, jelikož se v tomto období pohybuje v centru nejvíce lidí. Do úvahy jsem vzal jak velmi slunné bezvětrnostní dny, tak zatažené a deštivé počasí, případně větrné. Každý z faktorů (vítr, dešť..) má vliv na následné dopady chemické látky na životy a zdraví obyvatel. Tento model předpokládá explozi blíže nspecifikované trhaviny cisternového automobilu o nosnosti 10 tun a přepravovaného množství amoniaku činí 1000 Kg.

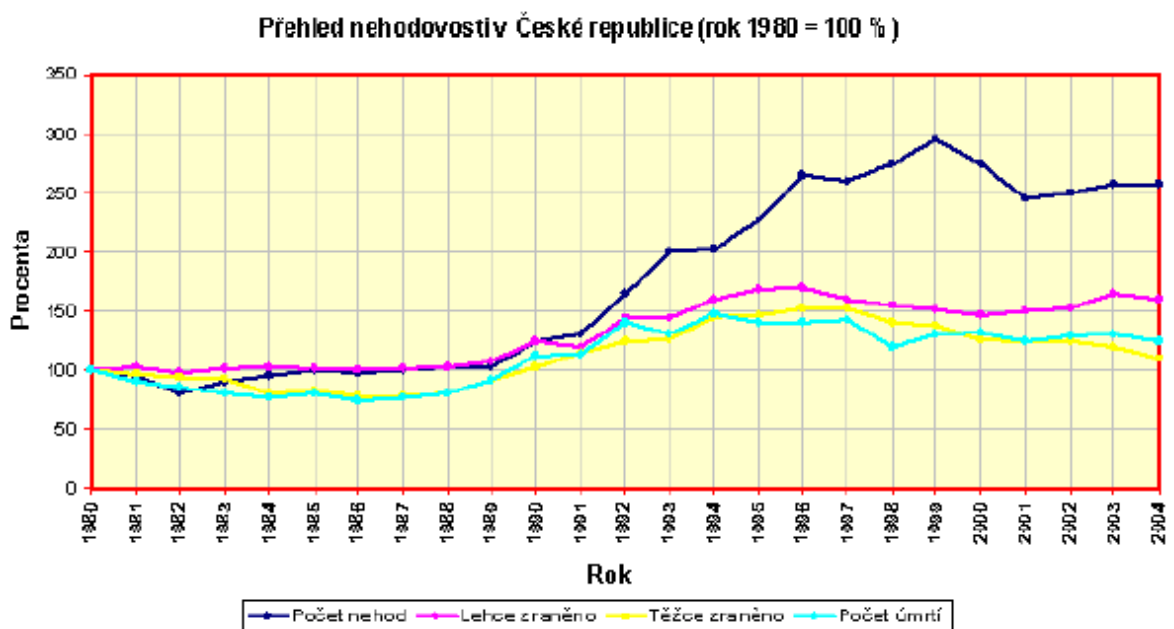
6.1 Stručný popis krizové situace a možnosti jejího výskytu na území zlínského kraje

Amoniak je toxická a nebezpečná látka, avšak nezbytná pro provoz mnoha firemních objektů. Ve zlínském kraji se vyskytuje mnoho objektů manipulujících s touto látkou, z toho se tři vyskytují přímo v městě Zlíně. Únikem této látky do ovzduší vzniká mimořádná událost (dále jen MU) projevující se neřízenými energetickými toky (požár, výbuch). Tato MU je často zcela neovladatelná, časově či prostorově ohraničená oblast, která vznikla, nebo jejíž vznik hrozí v zařízení, v němž je chemická látka vyráběna,

zpracovávána, přepravována nebo skladována a která následně vede k ohrožení života a zdraví občanů či životního prostředí. Předvídání takovéto krizové situace (dále jen KS) je obtížné protože může nastat téměř kdykoli v závislosti na faktorech které často nemůžeme přímo ovlivnit. Přesto je možné pokusit se této KS předejít vhodnou preventivní analýzou a kontrolou provozních a přepravních zařízení a v souvislosti s terorismem také věnovat se tomuto mezinárodnímu a politickému tématu. Je také vhodná analýza lokalit kde je riziko takovéto KS nejpravděpodobnější, a to dle těchto kritérií:

- Průmyslové objekty používající a skladující nebezpečnou chemickou látku (amoniak),
- Hlavní dopravní trasy a jejich úseky se zvýšenou četností dopravních nehod, zvýšenou kumulací obyvatelstva, majetku, kulturních památek a jiných míst ohrožených teroristickými útoky.

Přeprava nebezpečných látek po silnicích představuje riziko pro obyvatelstvo, jejich majetek a životní prostředí. V posledních letech stoupl počet dopravních nehod s únikem nebezpečných látek o 95%. Následující graf ukazuje frekvenci nehod v České republice za posledních 25 let.

Obrázek 1 - přehled nehodovosti v ČR 1

Mezi nejvíce přepravované látky patří hořlavé kapaliny a žíravé látky. Pokud dojde k chemické havárii způsobené nehodou projeví se viditelnými (mlha, dým, vlnění

vzduchu), akustickými (výbuch, křik) a čichovými vjemy. Může být také pozorován požár a kouř. Amoniak tvoří se vzduchem výbušné směsi, mohou být tedy pozorovány akustické projevy jako praskot či sykot.

6.1.1 Příčiny vzniku krizové situace

Přírodní pohromy

V závislosti na územní lokalitě zlínského kraje je únik amoniaku do prostředí vlivem přírodní katastrofy nepravděpodobný. Při zachování všech bezpečnostních opatření lze možnou MU odvrátit bez ohrožení bezpečnosti osob a okolí.

Antropogenní havárie

Při běžném provozu lze míru rizika eliminovat důsledným dodržováním bezpečnostních předpisů, technologických postupů, preventivními opatřeními a kontrolami a školením obsluhujícího personálu.

Terorismus

Při stálém zvyšování mezinárodního napětí může být terorismus příčinou útoku na některý z objektů pracující s nebezpečnou látkou a následné havárie, která ve svém důsledku způsobí škody velkého rozsahu s následným mnohačetným úmrtím.

6.2 Dopady krizové situace

Narušení přepravy nebezpečné látky, poškození a následný únik představuje z hlediska bezprostředního ohrožení zejména lokální riziko. Avšak vezmeme-li v úvahu možného teroristického útoku centrum města Zlína, představuje toto riziko ohrožení několik desítek až stovek obyvatel.

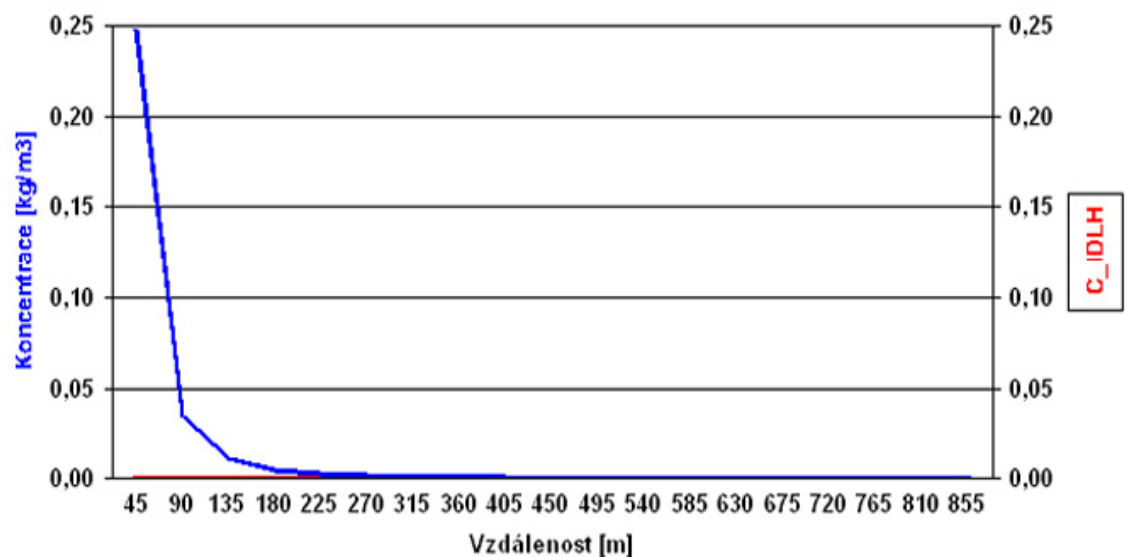
6.2.1 Dopady na životy a zdraví osob

- Přímé ohrožení života a zdraví zaměstnanců podniků

- Přímé ohrožení života a zdraví složek IZS při odklizení škod havárie
- ohrožení života a zdraví obyvatelstva v místě a okolí havárie

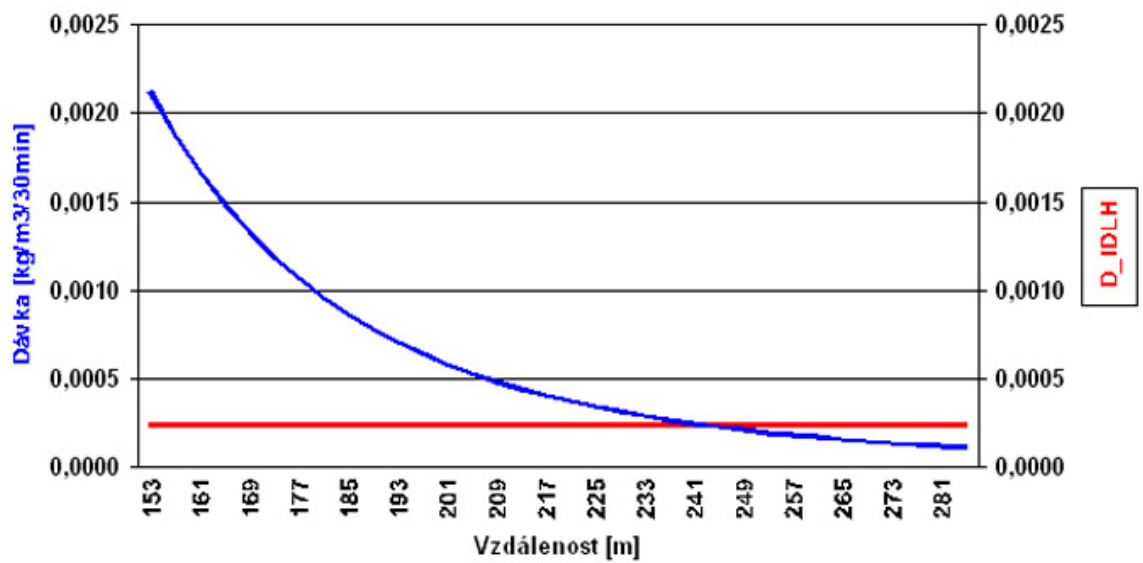
Ke smrti může dojít v důsledku požáru, výbuchu nebo intoxikace. Samotný amoniak se rychle po úniku mění na plyn který má tendenci stoupat vzhůru a rychle se rozptýlovat. Při větším množství uniknuté látky však vytvoří mrak, který může způsobit těžké škody na zdraví osob. Především pak při prvotním prošlehnutí uniknutým mrakem je riziko úmrtí nejvyšší. Rozptyl tohoto mraku ovlivní současné povětrnostní podmínky (viz. graf níže). Zdraví ohrožuje amoniak jako kapalný nebo i plyn, který velmi silně dráždí a leptá oči, horní dýchací cesty, plíce a pokožku. Křeč nebo otok plic může vést k udušení. Při nadýchání ve velké koncentraci dochází k náhlé smrti. Při styku s kapalným amoniakem vznikají těžké omrzliny. Je také možné zakalení čočky, rohovky a ztráta zraku.

V případě exploze cisternového automobilu (kap. 6) je přímé ohrožení osob prošlehnutím oblaku do vzdálenosti 69 m. Budeme-li uvažovat slunečné bezvětří, bude toxická koncentrace na ohrožující úrovni do 400 m. Do této úrovně se doporučuje průzkum koncentrace amoniaku a případná evakuace.

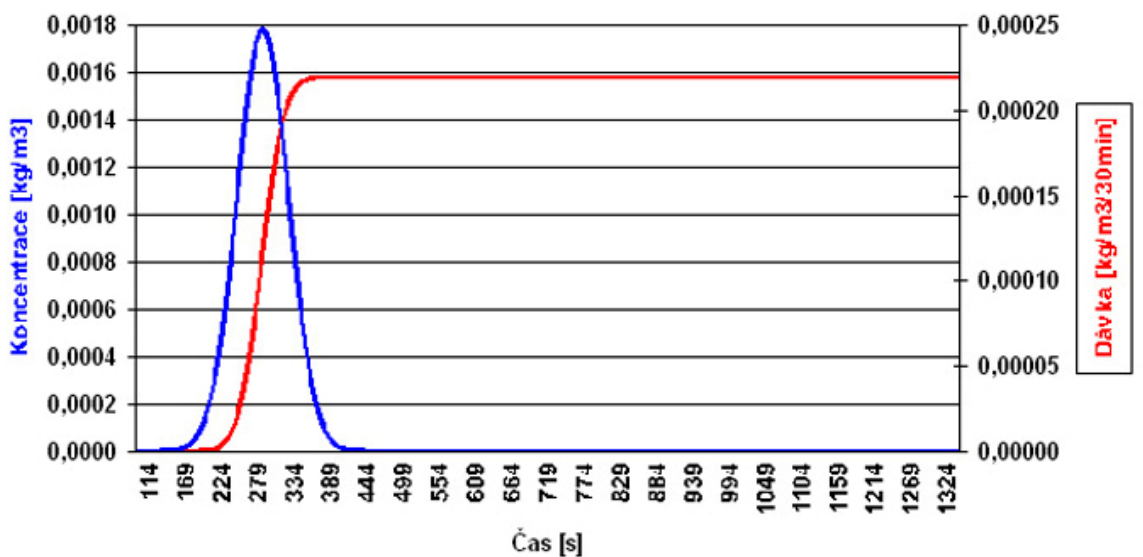
Obrázek 2 – koncentrace toxické látky

Evakuace osob je nezbytná do vzdálenosti, ve které celková dávka nepřesáhne ani po delší době hodnotu D_IDLH (viz. graf).

Obrázek 3 – vzdálenost nutné evakuace

Tyto hodnoty můžeme uvažovat pro úplné bezvětří, a pro slunné počasí. Pokud vezmeme v úvahu mírný vítr, evakuační zóna se samozřejmě rozšíří a to dle síly větru. Koncentrace toxické látky se zmenší, avšak pokryje větší území, dle směru větru. Časová závislost koncentrace toxické látky a celkové dávky ve vzdálenosti nutné evakuace za těchto podmínek je:

Obrázek 4 – časová závislost koncentrace toxické látky

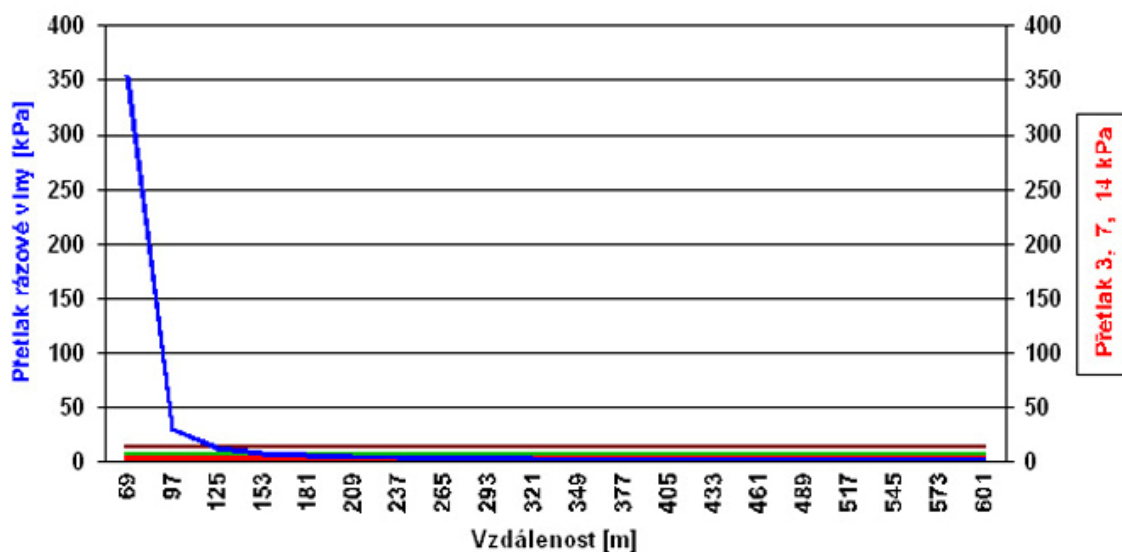
Z grafu je patrné že se amoniak v plynné fázi snadno rozptýlí, největší nebezpečí tedy představuje prvotní prošlehnutí oblakem, a následné ohrožení osob toxickou látkou, která se rychle šíří. Pokud by k takovéto MU došlo v centru Zlína, z grafů je patrné že ohrožení na životě a zdraví by se týkalo jeho velké části a všech obyvatel v postiženém místě.

6.2.2 Dopady na životní prostředí

Dopady na životní prostředí nejsou v případě amoniaku zanedbatelné, avšak dají se celkem snadno odstranit. Menší množství lze neutralizovat slabou kyselinou, jinak lze snadno skrápět vodou. Pokud vsákne do půdy, je nutno ji překrýt porézním materiálem (suchá zemina, písek, mletý vápenec), odstranit zasaženou vrstvu a dopravit do místa bezpečné likvidace.

6.2.3 Zničení nebo poškození majetku

Při chemické havárii s únikem nebezpečných chemických látek může ale nemusí dojít ke zničení nebo poškození majetku, objektů i zařízení. Závisí to vždy na nebezpečných účincích látky, vnějších projevech havárie ale také na způsobech likvidace havárie. V případě úniku amoniaku je možné poškození budov a majetku v souvislosti s výbuchem přepravní či skladovací soupravy a soustavy jako následku teroristického činu. Následky exploze uvedené cisterny ukazuje graf:

Obrázek 5 – přetlak rázové vlny

Svislá čára znázorňuje přetlak rázové vlny, ostatní čáry znázorňují ohrožení osob či budov střepy.

6.2.4 Sociální dopady

Sociální dopady budou vyvolány zejména počtem lidských ztrát a zranění obyvatelstva, kontaminací životního prostředí, případnou ztrátou či poškozením majetku, posttraumatickým stavem spjatým s místem havárie nebo jinými, dosud neznámými faktory.

6.2.5 Dopady na zachování tzv. kritické infrastruktury

Dopady chemické havárie velkého rozsahu jsou vždy územně omezené, dopady na vybranou kritickou infrastrukturu jsou tedy lokálně omezeny také. Týká se to především základních služeb jakými jsou:

- Systém dodávky pitné vody (v případě kontaminace zdroje pitné vody),
- Kontaminace kanalizační sítě,
- Zdravotnické s pohřební služby,
- Zajištění pořádku a bezpečnosti složkami policie v místě havárie a jejím okolí,
- Likvidace pojistných událostí

6.2.6 Jiné dopady

Mezi jiné dopady může patřit změna postojů veřejnosti k chemickému průmyslu a k problematice terorismu a vnímání rizik s ním spojených.

6.3 Předpoklady pro řešení krizové situace

Obecně jsou podmínky řešení KS dány ze strany podniku jeho systémem řízení bezpečnosti všech chemických procesů, zajištěním bezpečnosti přepravy a havarijním plánem podniku. Na straně IZS jsou dány připraveností (výcvik a speciální zařízení) pro

zvládnutí krizové situace a ze strany samosprávy se jedná o včasnou evakuaci a informovanost obyvatel.

6.3.1 Právní podmínky

Základní právní podmínky jsou dány zákony o prevenci závažných chemických havárií (z. č. 353/1999 Sb., ve znění pozdějších předpisů), o chemických látkách a chemických přípravcích (z. č. 157/1998 Sb., ve znění pozdějších předpisů), životním prostředí (z. č. 306/1998 Sb., ve znění pozdějších předpisů), o ochraně veřejného zdraví kterou se stanoví postup hodnocení rizika nebezpečných chemických látek pro životní prostředí. Dále zde patří zákon o některých opatřeních souvisejících se zákazem chemických zbraní (z. č. 19/1997 Sb., ve znění pozdějších předpisů, novela zákonem č. 249/2000 Sb ve znění dle pozdějších předpisů), směrnice a vyhlášky o likvidaci havárií a o bezpečnosti a ochraně práce (BOZP) a nadřazené směrnice a direktivy EU (2001/59/EC): Vyhláška MŽP č. 8/2000 Sb., kterou se stanoví zásady hodnocení rizik závažné havárie, rozsah a způsob zpracování bezpečnostního programu prevence závažné havárie a bezpečnostní zprávy, zpracování vnitřního havarijního plánu, zpracování podkladů pro stanovení zóny havarijního plánování a pro vypracování vnějšího havarijního plánu a rozsah a způsob informací určených veřejnosti a postup při zabezpečování informování veřejnosti v zóně havarijního plánování. Dále Vyhláška Ministerstva životního prostředí č. 7/2000 Sb., kterou se stanoví rozsah a způsob zpracování hlášení o závažné havárii a konečné zprávy o vzniku a následcích závažné havárie.

6.3.2 Mezinárodní podmínky

V případě chemické havárie velkého rozsahu je původce povinen oznámit vše příslušným orgánům v Bruselu a okolním zemím. Pokud jde o případ teroristického útoku (např. na chemické zdroje), je nutno stále analyzovat mezinárodní situaci a možný vývoj a dopad terorismu na českou republiku. Je nutno analyzovat postupy a metody používané teroristy a možné podmínky pro použití v ČR

6.3.3 Vnitrostátní podmínky

Vzniku KS by měla předcházet prevence, jsou však případy kdy tato není možná. V takovémto případě je nutno naplánovat a nacvičit postupy záchranných a likvidačních prací. Připravit krizový management na krizovou situaci na daném stupni řízení a koordinaci prostřednictvím krizového štábu ve vazbě na nasazené síly a prostředky, tedy na všechny složky IZS. Je nutné si uvědomit postupy odezvy na krizovou situaci, které by měly následovat ve sledu:

- Situační analýza,
- Varování a vyrozumění,
- Aktivace krizového štábu,
- Řízení zásahu,
- Záchranné práce,
- Přeprava raněných a mrtvých,
- Evakuace,
- Komunikace s veřejností,
- Čištění a dekontaminace,
- Ochrana přírodního prostředí,
- Ochrana kulturních památek,
- Hodnocení škod,
- Obnova původního stavu.

Pro vlastní řešení KS typovým postupem lze využít následující tabulku zaměřenou na činnost KS dle předem připraveného konkrétního scénáře na odezvu ve vazbě na nastalé události. Tabulka má formát:

Doporučený scénář akcí podle priorit				
Akce	Záměr akce	Postup	Spolupráce složek IZS	Požadavky na technické vybavení

<i>Typ...</i>	<i>Popis...</i>	<i>Popis...</i>	<i>Popis...</i>	<i>Popis...</i>
---------------	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------

Tabulka 3 - Doporučený scénář akcí typového postupu

6.4 Omezení pro řešení krizové situace

Obecnou překážkou pro řešení KS může být nedostatek znalostí a informací o uniklé látce a specifických postupech jak postupovat při likvidaci jejích následků. Odstraňování těchto následků je závislé na zkušenostech a znalostech těchto možných MU složek IZS. Proto je zapotřebí simulovat KS cvičením, které musí dát zpětnou vazbu pro vyhodnocení úspěšnosti zásahu a použitých postupů. Tyto skutečnosti zároveň slouží jako další aktualizace typového plánu.

6.5 Doporučené typové postupy a opatření pro řešení krizové situace

6.5.1 Preventivní opatření

V souvislosti s terorismem je určení preventivních opatření pro přepravu nebezpečných chemických látek nemožné. V tomto případě je nutno vzít toto nebezpečí v úvahu a stanovit připravenost na bezpečnou minimalizaci a likvidaci následků. Zajistit dostatečné množství technických a jiných prostředků, odpovídající znalosti a zkušenosti lidských zdrojů pro řešení KS.

Pro bezpečnost průmyslových objektů a budov musí existovat opatření jenž jsou součástí bezpečnostního managementu. Tyto opatření lze rozdělit na vnitřní a vnější. Vnitřní opatření se týkají technických (vybavení pojistnými tlakovými ventily a membránami, pravidelné preventivní technické prohlídky všech strojů, dopravních, protikorozní opatření, vybudování havarijních jímek, čističek odpadů a svodů do kanalizace, čističe vodních výpustí), technologických (pravidelná kontrola a měření hodnot používaných zařízení a jejich kalibrace) a organizačních (proškolení pečlivě vybraných pracovníků, pravidelná kontrola jejich činností jako dodržování postupů a zákazů) aktů. Mezi vnější opatření patří zejména respektování vyhlášek a zákonů platných pro subjekty manipulujícími s nebezpečnou chemickou látkou (viz. kap. 6.3.1).

6.5.2 Odpovědnost za řešení krizové situace

Tato odpovědnost je dána zákonem a závisí na rozsahu havárie.

6.5.3 Zásady pro vyrozumění a varování obyvatelstva

Vyrozumění je souhrn technických a organizačních opatření zabezpečujících předávání informací o hrozící nebo nastalé MU nebo KS orgánům krizového řízení a dalším právníkům a podnikajícím fyzickým osobám určeným havarijním plánem. Za příjem a vyhodnocení informací je zodpovědné krajské operační a informační středisko IZS, které je zřízeno na HZS Zlínského kraje. Vyrozumění probíhá v pořadí:

- Co se stalo, jaký je rozsah MU
- Kolik je ohroženo, zraněno osob, případně usmrceno
- Adresa a popis místa MU
- Jméno osoby hlásící MU, použité tel. číslo.

Operační a informační střediska základních složek IZS (OPIS u HZS, operační středisko PČR a dispečink ZZS) jsou v celodenním režimu na tísňových linkách doplněných spojením mobilními telefony. Navzájem jsou ve spojení i v radiové síti IZS, kde funkci řídicí stanice plní krajské OPIS IZS na HZS. Radiové spojení je v případě výpadku telefonní sítě.

Varování je souhrn technických a organizačních opatření zabezpečující včasné upozornění na nastalou MU nebo KS pomocí veřejného vyhlášení varovného signálu. V ČR je zaveden pro případ hrozby nebo vzniku MU jediný varovný signál, a to Všeobecná výstraha. Signál je vyhlášován kolísavým tónem sirény po dobu 140 vteřin a může být vyhlášen opakovaně 3 krát po tři minutových pauzách. Varování obyvatelstva je prováděno vyhlášením stanovených signálů sítí poplachových sirén. Po vyhlášení varovného signálu se realizuje verbální tísňové varování obyvatelstva. Varovná informace má charakter akustický (zvukový), verbální (mluvený) nebo optický (obrazový). Pro jejich šíření se využívají:

- elektronické sirény – mohou generovat akustické signály, reprodukovat verbální informace z paměti zařízení, poskytovat tísňové informace prostřednictvím vestavěného,
- rotační sirény – generují pouze akustické signály bez možnosti předávání následných verbálních informací

Pominou-li důvody ohrožení, budou občané ihned informováni. U elektronických sirén spuštěním verbální informace „Konec poplachu“ v případě ukončení vyhlášeného poplachu, nebo aktuální verbální informací využitím elektronických sirén.

6.5.4 Typové postupy a opatření realizovaná při vzniku krizové situace

Hlavními postupy a opatřeními při vzniku KS jsou:

- opatření k záchraně postižených osob,
- vyrozumění a varování obyvatelstva,
- opatření a organizace probíhajících prací v místě havárie,
- příprava opatření, která budou realizována při řešení KS.

6.5.5 Typové postupy a opatření realizovaná při řešení krizové situace

Hlavními typovými postupy při řešení KS jsou:

- První pomoc osobám ohroženým na životě či zdraví,

Nejdříve je nutno poskytnout první pomoc osobám přímo ohroženým na životě a zajistit funkci životně důležitých orgánů až do příjezdu lékařské péče. Zamezit jejich kontaktu s nebezpečnou látkou a pokud je to možné dopravit je na bezpečné místo. To platí i pro raněné. Kromě transportu na čerstvý vzduch je nutno zbavit postižené dalších projevů nebezpečné látky (odstranění potřísněného oděvu, přerušení kontaktu NL s kůží, vypláchnutí očí). Následný transport do nemocnice je možný až po těchto opatřeních. Lékaři je nutno sdělit typ NL aby mohl určit nejvhodnější způsob léčby.

- Omezení rozsahu havárie,

Hlavním cílem je zastavení dalšího úniku látky z havarovaného objektu a zastavení jejího šíření do okolního prostředí. Při úniku chemické nebezpečné látky jsou nejdůležitější

protipožární a protivýbuchová a protichemická opatření. Mezi tyto patří hašení požáru, chlazení nádob a nádrží (pro omezení výbuchu vlivem přehřátí), snížení odparu NL (omezení nebezpečí inhalace odsátím či překrytím pěnou), likvidace NL.

- Zabezpečení prostoru havárie a blízkého okolí,

Policejní složky musí uzavřít celou kontaminovanou oblast, v případě je-li to nutné provést evakuaci. Zabránit vstupu nepovolaným osobám do evakuační zóny, snažit se předejít panice, informovat a uklidnit obyvatelstvo. Zajistit volnou přístupovou a příjezdovou trasu složkám IZS.

6.5.6 Typové postupy při likvidaci následků krizové situace

V této fázi se dokončují všechny postupy a opatření realizované při řešení KS. Provádí se celková dekontaminace postiženého místa a okolí. Provádí se celková hygienická očista osob pohybujících se v zasažené oblasti, případně kontrola a zdravotní prohlídka. Provádí se dekontaminace všech technických prostředků a materiálu použitých při zásahu.

6.6 Podklady pro vypracování typového plánu

- Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchraném systému, ve znění pozdějších předpisů,
- Vyhláška MV č. 380/2002 Sb., k přípravě a provádění ochrany obyvatelstva,
- Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení, ve znění pozdějších předpisů,
- Zákon č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání (§ 5), ve znění pozdějších předpisů,
- Zákon č. 353/1999 Sb., o prevenci závažných chemických havárií, ve znění pozdějších předpisů,
- Zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů,
- Vyhláška MV č. 247/2001 Sb., o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany, ve znění pozdějších předpisů,
- Software TerEx

ZÁVĚR

Při důkladné analýze problematiky terorismu a jeho potenciální hrozby pro Českou republiku jsem narazil na mnoho odlišných názorů a postojů. Mnoho z nich má na tuto problematiku černobílý a zaujatý pohled. Já jsem se však snažil o objektivní přístup a z toho také vychází použitá literatura a struktura této práce obecně. Po prostudování mnoha dokumentů musím tedy konstatovat: Česká republika v současnosti ještě není zcela připravena na účinný boj s terorismem – především tedy v oblasti legislativy - na druhou stranu však nelze přehlížet snahu o naplňování spojeneckých závazků, úspěšnou spolupráci s EU, ale především budování vnitřního bezpečnostního systému. Důležité je také zvýšit informovanost veřejnosti o tomto fenoménu a to tak, aby přestal být běžnými občany podceňován.

Současné teroristické hrozby stírají tradiční hranice mezi bojištěm a civilním zázemím. Jak jsme již mohli naplno poznat i zde v Evropě, z pohledu ideologicky přesvědčeného teroristy takový rozdíl ani neexistuje. Nejvyšším cílem teroristů – především těch s náboženskou motivací – je samotné ničení. K upoutání pozornosti jsou ochotni použít jakýkoliv druh násilí, jsou stále bezohlednější a kvalifikovanější. Naše země byla doposud teroristického útoku ušetřena. Avšak to nám nedává právo myslet si, že se nás tato hrozba netýká, třeba jen proto, že se odehrává daleko za hranicemi. Zkušenost ukazuje, že teroristé se zaměřují na cíle tam, kde je nebezpečí podceňováno, kde se na případný útok dostatečně nepřipravují a žijí ve falešném pocitu bezpečí. Klasická forma prostředků teroristických útoků – ruční zbraně a pumové útoky - postupně přechází na novou formu zahrnující i chemické, biologické a radiologické zbraně namířené především proti civilnímu obyvatelstvu. Pokud jde o kvalifikovaný odhad pravděpodobnosti jednotlivých hrozeb, lze jako největší nebezpečí označit možné teroristické použití vysoce nebezpečných chemických látek. Proto je nezbytné i v České republice připravovat adekvátní preventivní opatření a opatření ke zmírňování následků po provedeném teroristickém útoku například automobilovou cisternou přepravující amoniak. Právě pro přepravu této chemické látky jsem vytvořil typový plán na postupy a řešení při jejím úniku jakožto následku teroristického útoku v centru města Zlína. Tento plán obsahuje informace o uniknuté chemické látce a jejího dopadu na životy a zdraví obyvatel, ale také o správných postupech při varování a vyzoomění, zásahu, likvidaci či případné evakuaci obyvatel.

CONCLUSION

I met with many different opinions in the complete analyse problems of terrorism and him potential threats for the Czech republic. Many of them have on this problems black and white and partial opinion. I tried about real access, from this proceed using literature and structure this Master Thesis. After of using many documents I have to say: The Czech republic isn't ready for terrorism conflict now. Firstly the legislation isn't ready. On the other side we can say, Czech republic complete extenal liabilities, cooperation with EU and firstly build up internal security system. Important is heighten knowing of publicity.

Coexistence of terrorism threat wiping limit of battle field and civilian rear. How we could see in here in Europe, from the sight ideological terrorist present difference don't exist. Highest mark of terrorist – firstly sacred oriented - is destruction. They are disposed using any way to at angage attention. Our country was for the present spare. That to us naturally don't give privilege of thinking, terrorism attack don't threatents to us, firstly becose proceeding to far from us. Experience shows, terrorists attack there, where is danger unprizet, where the people live in false feel safety. Classic form of terrorist attack – hand-weapons and bomb attack – crossing gradually in new form inclusive of chemical, radiation and biological weapons lauched against civilian people. Qualified judgment probability of individula threats, it is possible biggest danger using of highly hazardous chemical matters. So is necessary in Czech republic making important proceeding for reducing consequences of terrorist act, e.g. accomplishing by the help of cistern with danger chemical ammonia. I made just of this chemical liquid type plan on the procedure and the resolution her outflow as consequence terrorist attack in centre of the Zlin. This plan contains many informations about escape liquid and her fall on lives and health of people, but about rights procedure in alerted, notification, failure action, liquidation and evacuation people.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Monografie:

- [1] Bezpečnost, připravenost, ochrana obyvatelstva, ISBN 80-7231-141-7, Brno 2006
- [2] Chmelík J., Zločin bez hranic – Vyšetřování terorismu a organizovaného zločinu, Praha 2004, ISBN 80-7201-480-3
- [3] Fiala P. (1998): *Politický extremismus a radikalismus v ČR*, Brno, Masarykova univerzita
- [4] Chmelík J. (2001): *Extremismus a jeho sociologické a právní aspekty*, Praha, Linde
- [5] Kroupa M., Chování obyvatelstva v případě havárie s únikem nebezpečných chemických látek, Praha 2007
- [6] Lukášek L. (1999): *Fenomén mezinárodního terorismu ve světle současného mezinárodního práva*, Plzeň
- [7] Mareš M. (2001): *Moravismus a extremismus*, Středoevropské mezinárodní studie, č.4 roč. IV
- [8] Mareš M. (2003): *Pravicový extremismus a radikalismus v ČR*, Brno, Masarykova univerzita a nakladatelství Georgetown, pp. 161-17
- [9] Mareš M., Terorismus v ČR, Brno 2005, ISBN 80-903333-8-9
- [10] Mareš M.: projekt GAČR 407/03/D105 „Politické násilí a terorismus v české republice“
- [11] Nožina M. (2002): *Organizovaný zločin ze středního východu a Česká republika*, *Mezinárodní vztahy*, č.3, s.64-84
- [12] Stanovisko ke Společným postojům a Nařízení Rady EU k terorismu ze dne 27.prosince 2001 o použití zvláštních prostředků v boji proti terorismu (2001/931/SBZP) a o používání zvláštních opatření pro boj s terorismem (2001/930/SZBP)
- [13] Strmiska M.: *Terorismus a demokracie – Pojetí a typologie subverzivního teroristického násilí v soudobých demokraciích 2001*, ISBN: 80-210-2755-X

[14] Strmiska M. (1996), Politický terorismus, Masarykova Univerzita, Brno, 104 s., ISBN 80-210-1360-5

[15] Středa L., Technické aspekty soudobého terorismu, UK-EIS, Praha 2005

[16] Usnesení Vlády České republiky ze dne 29. června 2005 č. 827 ke Zprávě o situaci veřejného pořádku a vnitřní bezpečnosti na území české republiky v roce 2004

[17] Vláda České republiky: *Národní akční plán boje proti terorismu*. [cit. 2006-10-09]
Dostupné z http://mvcr.cz/aktualit/sdeleni/2002/nap/nap_text.html

[18] Vykopalová H., Terorismus, jeho kořeny a projevy. (Význam osobnostních vlastností, společenských a sociálních faktorů) *Vojenské rozhledy* č. 2/2004

Internetové zdroje:

[19] Abu El-Bosnevi: *Kdo jsou skuteční teroristé?* [cit. 2007-04-27], Dostupné z: <http://www.muslimskelisty.cz/zp162.htm>

[20] Ambrož J.: *Bojujme proti terorismu dokud je čas*, [cit. 2007-04-10], Dostupné z: http://www.ambroz.org/128626_clanek.php

[21] Blog: *Čest a síla*, [cit. 2007-04-18], Dostupné z: <http://punisher.blog.cz/0604/extremismus>

[22] Brzobohatý M.: *Současný terorismus*, [cit. 2007-01-18], Dostupné z: http://www.army.cz/avis/vojenske_rozhledy/2002_2/46.htm

[23] Britské listy: *Britští muslimové obětí globálního konfliktu*, [cit. 2007-02-13]
Dostupné z: <http://www.blisty.cz/2005/1/24/art21660.html>

[24] Britské listy: *Langerova falešná hrozba*, [cit. 2006-11-13], Dostupné z: <http://www.britske-listy.cz/2006/9/25/art30440.html>

[25] Dokumenty BIS: *terorismus*, [cit. 2007-03-21],
Dostupné z: <http://www.bis.cz/terorismus.html>

[26] Dokumenty MVČR: *Typologie Terorismu*, [cit. 2007-03-21], Dostupné z: http://www.mvcr.cz/rs_atlantic/project/article.php?id=4857.

- [27] Dokumenty MVČR, [cit. 2006-02-03] Dostupné z:
http://www.mvcr.cz/aktualit/sdeleni/2002/extrem_7.html
- [28] Dokumenty BIS: *Ředitel BIS Lang o své roli současného ředitele rozvědky*,
[cit. 2007-02-15], Dostupné z: <http://www.bis.cz/n/2006-09-28-reditel-bis-j.-lang-o-sve-rol-i-soucasneho-reditele-rozvedky-a-o-sloucen-i-obou-sluzeb.html>
- [29] Eichler J.: *Jak dál v boji proti globálnímu terorismu 2005*, [cit. 2007-04-10],
Dostupné z: http://www.army.cz/mo/obrana_a_strategie/1-2005cz/eichler.PDF
- [30] islaminfo.cz [online]: *Existuje islámský terorismus?* , [cit. 2007-04-10], Dostupné z:
<http://islaminfo.blogspot.com/2005/11/14/existuje-islamsky-terorismus/>
- [31] Hybášková J., *Připravenost ČR na boj proti terorismu 2005*, [cit. 2006-10-21]
Dostupné z : <http://www.hybaskova.cz/hlavni//Pripravenost-CR-pro-boj-s-mezinarodnim-terorismem7~.html>
- [32] Jež O., čas. Rexter, *Typologie terorismu*, 2003, [cit. 2007-22-03] Dostupné z
<http://www.strat.cz/rexter/page.php?id=3>
- [33] Klepárník V., archiv – *Most pro lidská práva*, [cit. 2007-04-10], Dostupné z:
<http://www.most.ecn.cz/old/archiv.shtml?x=90075>
- [34] Krulík O.: čas. Rexter 04/02: *Vyhodnocování úrovně plnění protiteroristických opatření v České republice: Rámec a základní dokumenty*, [cit. 2007-04-10], Dostupné z:
<http://www.strat.cz/rexter/page.php?id=28>
- [35] Lidovky.cz: *výslech Karla Randáka* [on/line], [cit. 2007-02-03], Dostupné z:
<http://lidovky.zpravy.cz/skupiny-ctp-/odpovedi.asp?t=RANDAK>
- [36] Mareš M.: Diskuse na téma: *Česká republika jako cíl islamistického teroristického útoku?*, [cit. 2007-02-17], Dostupné z: http://www.natoaktual.cz/ceska-republika-jako-cil-islamistickeho-teroristickeho-utoku-p6b-/na_analyzy.asp?c=A060926_081354_na_analyzy_m00
- [37] Ministerstvo vnitra: *Zásady chování obyvatelstva při havárii s únikem nebezpečných chemických látek, Zásady první pomoci při zasažení nebezpečnými chemickými látkami*, [cit. 2007-05-07], Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/udalosti/prirucky/chemie.html#p11>
- [38] Metro: Langer: *O Prahu se zajímají teroristé*, [cit. 2007-02-16], Dostupné z:
http://www.metropoint.com/ftp/20060925_Praha.pdf

- [39] Mohammad al Nabudsi: *Islámský terorismus neexistuje*, [cit. 2007-04-10], Dostupné z: http://cesko.ihned.cz/2-17201210-002000_d-9e
- [40] MVČR: *Zásady první pomoci při zasažení nebezpečnými chemickými látkami*, [cit. 2007-04-23], Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/udalosti/prirucky/chemie.html#p11>
- [41] Neonacisté 2006, [cit. 2007-05-16], Dostupné z: <http://www.ajuli.estranky.cz/clanky/skinheads/neonaciste>
- [42] Portál Euroactiv.cz: *Ministři EU se shodli na společné politice*, [cit. 2007-04-10], Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/?a=show&cid=1710&pid=2&sid=2>
- [43] Rut J.: *Hrozba terorismu v ČR*, [cit. 2007-02-18], Dostupné z: <http://www.vojsko.net/index.php?clanek=terorismus/terorhrozbycr>
- [44] Říháčková V.: *Protiteroristické politiky EU a ČR? Problém koordinace*, [cit. 2007-04-10], Dostupné z: http://www.europeum.org/disp_article_text.php?aid=850
- [45] server valka.cz: *definice terorismu*, [cit. 2007-04-10], Dostupné z: http://www.valka.cz/newdesign/v900/clanek_327.html
- [46] server strat.cz [online], *Terorismus v Evropě 2002*, [cit. 2007-04-10], Dostupné z: <http://www.strat.cz/bulletin/page.php?id=41>
- [47] Veverková, B.: *Terorismus 2006*, [cit. 2007-05-16], Dostupné z: <http://www.barweb.xf.cz/index0.html>
- [48] Wikipedie: *Amoniak*, [on/line], [cit. 2007-03-30], Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Amoniak>
- [49] Zpráva o zajištění obrany České republiky, [cit. 2007-05-07], Dostupné z: <http://www.army.cz/scripts/detail.php?id=5238>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

ÚZSI	Civilní rozvědka (Úřadu pro zahraniční styky a informace).
BIS	Kontrarozvědka (Bezpečnostní informační služby).
AČR	Armáda české republiky
IZS	Integrovaný záchranný systém
URNA	Útvar rychlého nasazení
EU	Evropská unie
ISAF	Jednotka mezinárodních sil pro podporu bezpečnosti v Afghánistánu
NATO	Severoatlantická aliance
OSN	Organizace spojených národů
METEO	Meteorologická skupina AČR
BRS	Bezpečnostní rada státu
ÚOOZ	Útvar pro odhalování organizovaného zločinu služby kriminální policie
VOS	Vojenské obranné zpravodajství
VZSI	Vojenská zpravodajská služba
KS	Krizová situace
MU	Mimořádná událost
ESDP	Evropská bezpečnostní a obranná politika
CFSP	Společná zahraniční a bezpečnostní politika

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 – přehled nehodovosti v ČR.....	740
Obrázek 2 – koncentrace toxické látky.....	72
Obrázek 3 – vzdálenost nutné evakuace.....	73
Obrázek 4 – časová závislost koncentrace toxické látky.....	73
Obrázek 5 – přetlak rázové vlny.....	74

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 - Fyzikální vlastnosti amoniaku	65
Tabulka 2 - Příznaky zasažení a postup při první pomoci	68
Tabulka 3 – Doporučený scénář akcí typového postupu	78

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Zásady první pomoci při zasažení nebezpečnými chemickými látkami

Příloha PII: Zásady chování obyvatelstva při havárii s únikem nebezpečné chemické látky

Příloha PIII: Organizační struktura vojenského zpravodajství ČR

Příloha PIV: Organizační struktura úřadu pro zahraniční styky a informace ČR

Příloha PV: Model vytváření tajné teroristické organizace

Příloha PVI: Vybrané legislativní normy, dokumenty vlády a ústředních orgánů státní správy

PŘÍLOHA P I: ZÁSADY PRVNÍ POMOCI PŘI ZASAŽENÍ NEBEZPEČNÝMI CHEMICKÝMI LÁTKAMI

Ministerstvo vnitra uvádí tyto doporučené zásady a postupy při zasažení chemickou látkou:

a) Rozpoznání otravy – souhrn příznaků

Otrava nebezpečnou chemickou látkou se může podobat např. srdečnímu infarktu, otravě alkoholem, případně také infekčnímu onemocnění. Obecné příznaky otrav se vyznačují vždy potížemi s dýcháním, celkovou slabostí a někdy i halucinacemi. Popis konkrétních příznaků u některých skupin nebezpečných toxických látek lze shrnout do následujících bodů:

- Bolest hlavy – oxid uhelnatý, oxidy dusíku, chlorované uhlovodíky
- Rozšíření zornic - chlorované uhlovodíky
- Zúžení zornic – organofosfáty
- Zápach z úst – kyanovodík, alkoholy
- Svalové křeče - organofosfáty
- Namodralé zbarvení kůže – anilin, nitrobenzen
- Načervenalé zbarvení kůže - oxid uhelnatý
- Bezvědomí – chlor, oxid uhelnatý
- Rychlý tep – chlor
- Pomalý nebo nepravidelný tep - kyanovodík
- Kašel – oxid dusičitý
- Zvracení – chlor, formaldehyd, sirovodík
- Krev ve zvratkách – chlor, chlorovodík, páry kyseliny dusičné

b) Obecné postupy první pomoci

Základní zásadou první pomoci při zasažení nebezpečnou chemickou látkou je okamžité zamezení dalšího kontaktu zasažené osoby s touto látkou.

1. Postiženým osobám se okamžitě nasazuje ochranná maska nebo se dodávka vzduchu zajistí dýchacím přístrojem a provede se přemístění z místa zasažení do nezamořeného prostředí. Při známkách dušení se přemístění provádí vždy v leže nebo v polosedě! Pohyb zasažených osob se nedoporučuje.

2. Po přemístění mimo kontaminovaný prostor se na vhodném místě provádí:

Okamžitě sejmutí oděvu, aby se zamezilo dalšímu vstřebávání látky, pokud je oděv nasycen nebezpečnou chemickou látkou. Dále následuje výplach očních spojivek, dekontaminace povrchu těla.

Při poruchách vědomí je nezbytné zjistit, zda postižený dostatečně dýchá, těmito způsoby:

- přiložit ucho k ústům a nosu,
- kontrolou barvy postiženého; jsou-li rty, nehtová lůžka, jazyk, uši a špička nosu růžové nebo bledé, je dýchání dostatečné,
- lehkým přiložením dlaně na hrudník a druhé na nadbříšek; pokud dýchá, jsou dýchací pohyby patrné a hmatné.

V případě, že u postiženého nastala zástava dechu, je nutné provést:

- uvolnění dýchacích cest při bezvědomí,
- transport v takzvané stabilizované poloze, na boku se zakloněnou hlavou, a to směrem dopředu tak, aby zadní nosič mohl sledovat stav postiženého
- umělé dýchání z plic do plic je nutné zahájit ihned, nezačne-li postižená osoba po uvolnění dýchacích cest sama dýchat.

Postup při umělém dýchání z úst do úst:

- položit osobu na záda a uvolnit jí dýchací cesty záklonem hlavy a vyčištěním dutiny ústní a hltanu,
- jedna ruka se položí pod šíji a druhou se tlakem na čelo stlačí hlava do záklonu, přitom se palcem a ukazovákem stiskne pevně nos postiženého, aby jím nemohl unikat vzduch,
- po hlubším nadechnutí zachránce pevně přitiskne svá široce rozevřená ústa okolo pootevřených úst postiženého tak, aby mezi rty zachránce a jeho tváří neunikal vzduch
- pak zachránce silněji vydechne do úst postiženého a sleduje zdvihání hrudníku,
- oddálí svá ústa, nechá postiženého pasivně vydechnout a pozoruje klesání hrudníku, přitom se znovu hluboce nadechne,

- takto pokračuje s frekvencí dvanácti dechů za minutu s objemem vlastního hlubokého výdechu.

Umělé dýchání z plic do plic se nesmí přerušit na dobu delší než 15 sekund!

Je nutné přivolat pomoc lékaře! U postižených v bezvědomí nebo při křečích je zakázáno podávat jakékoli tekutiny ústy! Je nezbytné soustavně kontrolovat základní životní funkce – dýchání a krevní oběh! Při zástavě srdeční činnosti je třeba umělé dýchání spojit s nepřímou masáží srdce!

Další obecné zásady:

Pokud pomoc nestačíte uskutečnit sám, zaříd'te přivolání záchranářů nebo alespoň zkušenější osoby, než jste Vy. V případě záchrany osob v bezvědomí z nepřístupných prostorů kontaminovaných nebezpečnou chemickou látkou nesmí pracovat záchránce sám, tzn. musí být jistěn z nekontaminovaného prostředí nebo se záchranáři jistí v kontaminovaném prostředí navzájem. Jsou známé případy, že ztráty záchranářů bývají v podobných případech větší, než vlastní oběti. V místech havárie je nutné při vstupu do zamořeného prostoru zásadně používat dýchací přístroj, resp. ochrannou masku s předepsaným ochranným filtrem v případě, že je v ovzduší dostatek kyslíku, tj. nad 17 %. Do malého prostoru nebo nádrže, zamořené nebezpečnou chemickou látkou, nelze vstupovat bez jistění druhou osobou.

Přerušit expozici

Odstranění nebezpečné chemické látky a zmenšení jejího vstřebávání je prvořadě důležité. Při nadýchání je nutné postiženého přenést na čerstvý vzduch, eventuálně poskytnout umělé dýchání. Podle potřeby je nutné postiženému sejmout ošacení, pokud by mohlo docházet k další inhalaci z nasáklých šatů. Pokud byla kontaminována kůže, je nezbytné omytí vodou eventuálně mýdlem a sejmutí ošacení, event. ostříhaní vlasů a nehtů.

Kontrolovat stav

Při zástavě srdce, nehmatný tep, neslyšné ozvy: První pomoc - energická masáž srdeční krajiny, umělé dýchání nebo kyslík, nedýchá-li postižený vůbec.

Dušení, obtížné dýchání, zmodrání: První pomoc: vytažení jazyka, vyjmutí umělého chrupu. Zabezpečit urychlené léčení.

Zástava dýchání, zástava nebo zcela nepravdělné a povrchní dýchání: Umělé dýchání kyslík, analeptika.

Šok, slabý puls, bledost: První pomoc - poloha se zdviženýma nohama, teplo, klid, pít, tekutiny, tišit bolest.

Křeče a stavy zuřivosti: Dbát, aby se postižený nezranil a nemohl poranit jiné.

Hluboké bezvědomí se zvracením: První pomoc - poloha s hlavou na stranu, teplo omývat, kontrolovat dech a puls.

PŘÍLOHA PII: ZÁSADY CHOVÁNÍ OBYVATELSTVA PŘI HAVÁRII S ÚNIKEM NEBEZPEČNÝCH CHEMICKÝCH LÁTEK

Ministerstvo vnitra uvádí tyto doporučené postupy a zásady chování obyvatelstva při úniku nebezpečné chemické látky:

Nepřibližovat se k místu havárie

V místě havárie je koncentrace nebezpečné chemické látky vždy nejvyšší, a tedy nejnebezpečnější. Koncentrace nebezpečné látky klesá ve směru větru od místa havárie, a to v závislosti na druhu, množství unikající nebezpečné chemické látky a meteorologických podmínkách.

Vyhledat vhodný úkryt

Celá řada nebezpečných chemických látek (plynů, resp. par) je těžší než vzduch, a proto se drží při zemi. Tak se mohou dostat do sklepních nebo přízemních místností snadněji, než do místností ve vyšších patrech na závětrné straně budov ve směru šíření, proto je třeba se ukryt právě tam. Nebezpečné chemické látky lehčí než vzduch jsou vesměs prchavé, a tedy v terénu málo stálé, a není proto příliš pravděpodobné, že proniknou zavřenými, resp. utěsněnými okny ve vyšších patrech závětrné strany budovy.

Místnost utěsnit

Okna místnosti pro ukrytí, které zvolíme na závětrné straně budov, lze navíc velice dobře utěsnit různými druhy samolepících těsnících pásek, které zamezí průnik nebezpečné chemické látky do místností. Dále je nezbytné vypnout a izolovat - utěsnit veškerou ventilaci v bytě, jako klimatizaci, větrací systémy, topidla, digestoře, světlíky a také sebemenší otvory (klíčové dírky, otvory pro poštu ap.), kde se může nalézat netěsnost.

Připravit si prostředky improvizované ochrany nebo prostředky individuální ochrany

Na základě českých právních předpisů není pro obyvatelstvo v současné době počítáno s výdejem prostředků individuální ochrany v případě havárií nebezpečných chemických látek. To platí pro prostředky individuální ochrany dýchacích cest proti účinkům nebezpečné chemické látky v případě jejich výronu při havárii v míru. Stávající prostředky individuální ochrany ve skladech CO byly konstruovány a určeny pro případ válečného

stavu. Tato skutečnost je potvrzena v koncepci ochrany obyvatelstva do roku 2006 s výhledem do roku 2015, která byla schválena vládou. Každý, kdo se cítí ohrožen, si prostředky individuální ochrany může zakoupit ve specializovaných prodejnách. Nejsou-li prostředky individuální ochrany k dispozici, je nezbytné použít prostředky improvizované ochrany dýchacích cest, resp. povrchu těla. Základními surovinami k tomu jsou: sáček z plastické hmoty, savé a prodyšné tkaniny, pitná voda, zažívací soda, kyselina citrónová nebo stolní ocet. Pokud jde o prostředky ochrany povrchu těla, je vhodné použít pro ochranu hlavy čepici, klobouk, šálu, kuklu tak, aby vlasy byly zakryty a pokrývka chránila také čelo, uši a krk. K ochraně celého těla jsou vhodné pláštěnky a oděvy do deště a gumové holinky nebo jiná vhodná obuv, dále rukavice (gumové, kožené). Postup improvizované ochrany dýchacích cest je následující:

Tkanina (nejlépe froté) se namočí do roztoku připraveného z pitné vody a zažívací sody pro případ nebezpečné chemické látky kyselé povahy, pro případ úniku amoniaku se použije kyselina citrónová, resp. kuchyňský ocet (na 1 litr vody dvě polévkové lžíce zažívací sody, resp. octa nebo jednu polévkovou lžici kyseliny citrónové). Větší množství těchto roztoků lze připravit také pro namáčení záclon nebo závěsů, jak je uvedeno v bodu 3. Z toho vyplývá, že v domácnosti je třeba udržovat zásobu pitné vody a uvedených látek. V nouzovém případě lze použít jen pitnou vodu, protože řada nebezpečných chemických látek je alespoň částečně rozpustná ve vodě.

Provádět nebo připravit se na částečnou dekontaminaci

I když ještě nedošlo ke kontaminaci povrchu těla nebezpečnou chemickou látkou, je účelné připravit zásobu vody k omývání těla. Vhodná je příprava dezinfekčních nebo neutralizačních roztoků k ošetření očí, např. borovou vodu. V případě kontaminace povrchu těla je žádoucí se co nejdříve osprchovat, resp. oplachovat nebo otírat kontaminovaná místa. Nutná je také výměna ošacení.

Poslech rozhlasu a televize

Od 1. 11. 2001 je v celé ČR zaveden pouze jeden varovný signál „VŠEOBECNÁ VÝSTRAHA” pro varování obyvatelstva při hrozbě nebo vzniku mimořádné události. Signál je vyhlášen kolísavým tónem sirény po dobu 140 sekund. Signál může být opakován třikrát za sebou v třiminutových intervalech. Po zaznění signálu je třeba věnovat zásadní pozornost mediálním informacím; mimo rozhlasu a televize na místních okruzích

mohou být tyto informace šířeny místním pouličním rozhlasem, vozidly s tlampači, mluvícími sirénami resp. jiným způsobem, který je ve vaší obci používán. V těchto informacích budou obsaženy podrobné údaje o události a uvedeny konkrétní postupy činnosti ohrožených obyvatel. Tyto pokyny je nezbytné respektovat.

Jednat klidně a s rozvahou

V žádném případě nepodléhat panice a nezmatkovat. Rozvážně postupovat podle těchto zásad, resp. dle konkrétních pokynů ve sdělovacích prostředcích. Chaoticky reagující jednotlivce uklidňovat, v nezbytných případech i izolovat do příchodu složek IZS. Nerozšiřovat poplašné nebo neověřené zprávy.

Netelefonovat a neblokovat tak síť

I když je snaha o získání nebo sdělení informací pochopitelná, je žádoucí zbytečně nezatěžovat telefonní spojení. Může totiž dojít k přetížení pevné i mobilní telefonní sítě se všemi jejími negativními důsledky.

Respektovat pokyny a nařízení složek IZS

První kontakt obyvatel se záchranáři by měl představovat značnou úlevu, zejména když dochází k viditelné eliminaci následků havárie. V případě, že již došlo k poškození nadýcháním nebezpečné chemické látky, je třeba na tuto skutečnost záchranáře upozornit. Pokyny, které jsou záchranáři vydávány, vycházejí z profesionální zkušenosti a je třeba je s důvěrou respektovat.

Vyvarovat se větší fyzické námahy

Při zvýšené fyzické námaze se zvyšuje příjem inhalovaného vzduchu, to má za následek také zvýšený příjem ve vzduchu obsažené nebezpečné chemické látky a její zvýšený absolutní příjem do organismu. Rozdíl mezi příjmem inhalovaného vzduchu při pomalé chůzi a běhu je až šestinásobný.

Varování sousedů

Ověřte, zda sousedé vědí, že mají opustit případně utěsnit byt! Jde o informování a pomoc starším, nevidomým a nemocným osobám při utěsnění bytu, evakuaci atd.

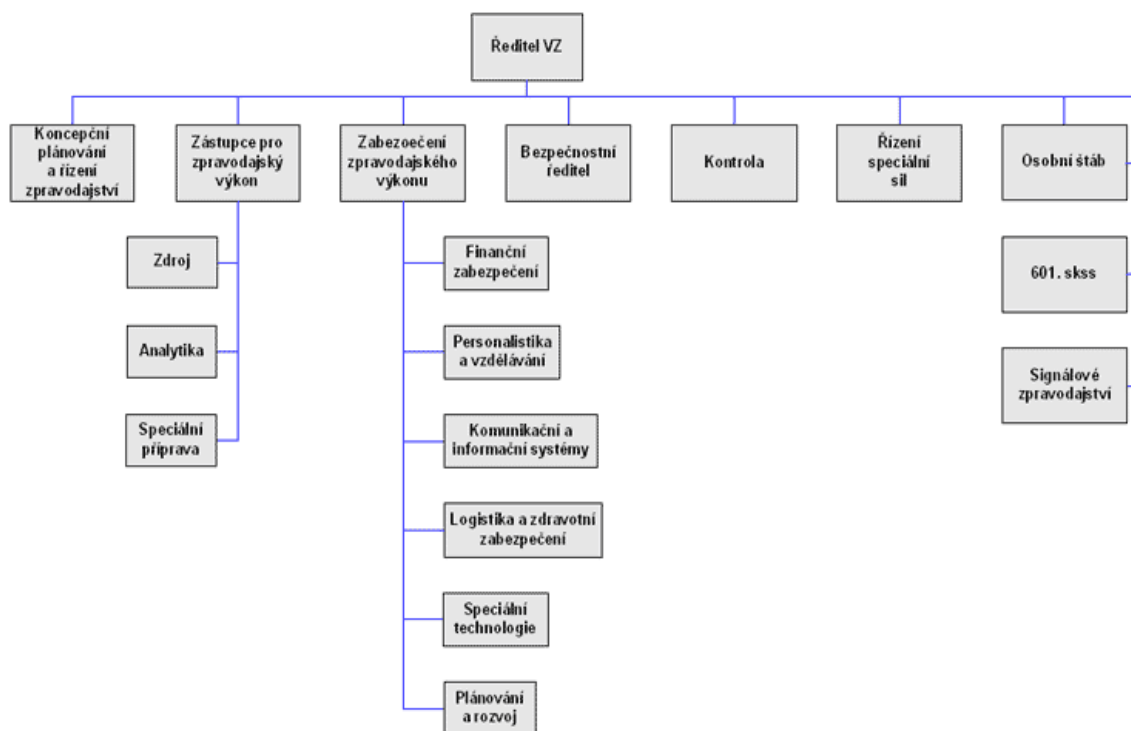
Připravit se na evakuaci včetně přípravy evakuačního zavazadla

Evakuaci obyvatelstva lze předpokládat tam, kde může dojít ke kontaminaci rozsáhlé oblasti a dekontaminační práce mohou být dlouhodobé. Zpětné nastěhování lze provést až

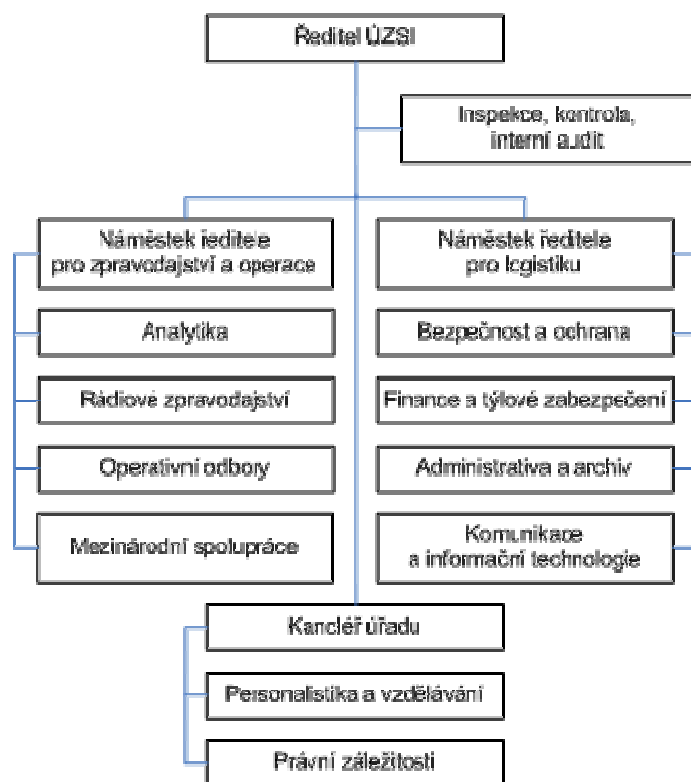
po důkladné dekontaminaci prostředí, se souhlasem odborné služby. Rozhodnutí o evakuaci a jejím průběhu při úniku nebezpečné chemické látky je závislé na druhu, množství a prognóze úniku nebezpečné chemické látky. Velmi důležité jsou atmosférické podmínky. Na základě těchto konkrétních podmínek musí evakuační postupy stanovit odborníci, kteří v krizových štábech havárii řeší. V lokalitách se stacionárními zdroji podléhající zákonu 353/1999 Sb., o prevenci závažných havárií, musí být konkrétní postupy evakuace zpracovány v havarijních plánech. Obecné zásady evakuace při úniku nebezpečné chemické látky lze shrnout do tohoto desatera:

- Zachovejte klid a dle potřeby se snažte uklidnit ty co to potřebují
- Dodržujte pokyny složek IZS, kteří organizují nebo zajišťují evakuaci
- Byt můžete opustit jen na pokyn složek IZS
- Uhaste otevřený oheň v topidlech
- Vypněte elektrické a plynové spotřebiče (mimo ledniček a mrazniček)
- Uzavřete hlavní přívody vody a plynu
- Dětem vložte do kapsy oděvu cedulku se jménem a adresou
- Domácí zvířata vezměte s sebou
- Vezměte s sebou evakuační zavazadlo, uzamkněte byt a dostavte se na určené evakuační středisko
- Při použití vlastních vozidel dodržujte pokyny složek IZS, které organizují nebo zajišťují evakuaci
- Složení evakuačního zavazadla:
 - Základní trvanlivé potraviny v konzervách, dobře zabalený chléb a hlavně pitná voda
 - Předměty denní potřeby, jídelní misku a příbor
 - Osobní doklady, peníze, pojistné smlouvy a cennosti
 - Přenosné rádio s rezervními bateriemi
 - Toaletní a hygienické potřeby
 - Léky, náhradní prádlo, obuv, oděv, pláštěnka, spací pytel nebo přikrývky, kapesní nůž, zápalky, šicí potřeby a svítilna

PŘÍLOHA P III: ORGANIZAČNÍ STRUKTURA VOJENSKÉHO ZPRAVODAJSTVÍ ČR

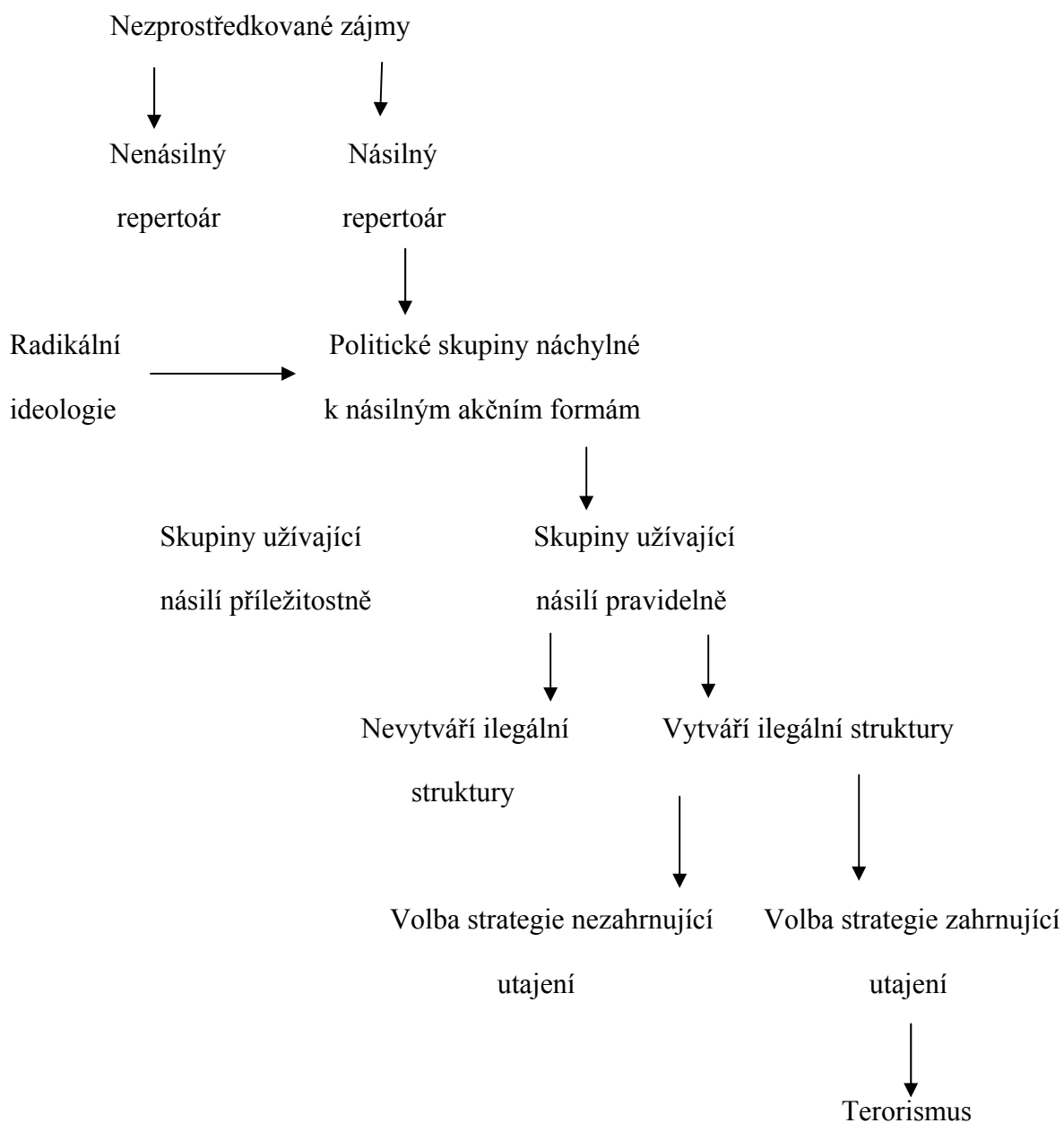

PŘÍLOHA P IV: ORGANIZAČNÍ STRUKTURA ÚŘADU PRO ZAHRANIČNÍ STYKY A INFORMACE ČR

PŘÍLOHA P V: MODEL VYTVÁŘENÍ TAJNÉ TERORISTICKÉ ORGANIZACE

Model, či typologii toho, jakým procesem prochází skupiny užívající násilí vypracovala Donatella della Porta. Tento model je však charakteristický pouze pro některé varianty subverzního terorismu.

PŘÍLOHA PVI: VYBRANÉ LEGISLATIVNÍ NORMY, DOKUMENTY VLÁDY A ÚSTŘEDNÍCH ORGÁNŮ STÁTNÍ SPRÁVY

Vybrané legislativní normy

- ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), ve znění zákona č. 320/2002 Sb
- zákon č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění zákona č. 320/2002 Sb
- zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany ČR
- zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému,
- zákon č. 238/2000 Sb., o Hasičském záchranném sboru ČR
- zákon č. 283/1991 Sb., o Policii ČR
- zákon č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách ČR
- zákon č. 148/1998 Sb., o ochraně utajovaných skutečností
- zákon č. 353/1999 Sb., o prevenci závažných havárií způsobených vybranými nebezpečnými chemickými látkami a chemickými přípravky
- zákon č. 281/2002 Sb., o některých opatřeních souvisejících se zákazem bakteriologických (biologických) a toxinových zbraní a o změně živnostenského zákona
- nařízení vlády č. 462/2000 Sb., k provedení krizového zákona, ve znění nařízení vlády č. 36/2003 Sb.
- nařízení vlády č. 463/2000 Sb., k provedení zákona o IZS, ve znění nařízení vlády č. 527/2002 Sb.
- nařízení vlády č. 51/2004 Sb., o plánování obrany státu
- nařízení vlády č. 6/2000 Sb., kterým se stanoví způsob hodnocení bezpečnostního programu prevence závažné havárie a bezpečnostní zprávy, obsah ročního plánu kontrol, postup při provádění kontroly, obsah informace a obsah výsledné zprávy o kontrole.
- vyhláška Ministerstva vnitra č. 380/2002 Sb., k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva

- vyhláška Ministerstva vnitra č. 383/2000 Sb., kterou se stanoví zásady pro stanovení zóny havarijního plánování a rozsah a způsob vypracování vnějšího havarijního plánu pro havárie způsobené vybranými nebezpečnými chemickými látkami a chemickými přípravky

Vybrané dokumenty

- Národní akční plán boje proti terorismu
- Zpráva o stavu zajištění bezpečnosti České republiky v oblasti ochrany před mimořádnými událostmi
- Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2006 s výhledem do roku 2015
- Zpráva o zajištění obrany České republiky
- Bezpečnostní strategie České republiky
- Vojenská strategie České republiky